SCRIERI * Traduceri * 6
de Pr. Prof. DUMITRU STĂNILOAE

PALADIE

ISTORIA LAUSIACĂ
(LAVSAICON)

Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române

PALADIE

ISTORIA LAUSIACĂ

(LAVSAICON)

CARTE TIPĂRITĂ CU BINECUVÂNTAREA
PREA FERICITULUI PĂRINTE

TEOCTIST

PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

Traducere, introducere și note de
Preotul Prof. Dr. DUMITRU STĂNILOAE

EDITURA INSTITUTULUI BIBLIC ȘI DE MISIUNE
AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE
2007

© - 2007
EDITURA INSTITUTULUI BIBLIC ŞI DE MISIUNE
AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

ISBN-13 978-973-616-085-1

PRECUVÂNTARE

Între cărţile ziditoare de suflet – cu o largă circulaţie atât la noi cât şi la alte popoare ortodoxe – *Istoria Lausiacă* (sau *Lavsaicon*), scrisă de Paladie (364-425), episcop al Elenopolisului din Bitinia, ocupă un loc aparte. Nu este întâmplător că tot Părintele profesor Dumitru Stăniloae, care a dăruit Bisericii noastre *Filocalia* în limba română, ne-a oferit şi versiunea de faţă a acestei cărţi, scrisă la începutul secolului V şi considerată de specialişti cel mai însemnat document pentru cunoaşterea monahismului răsăritean timpuriu.

Autorul acestei cărţi, ucenic al lui Evagrie Ponticul şi prieten al Sfântului Ioan Gură de Aur, a cunoscut el însuşi copleşitoarea experienţă a înstrăinării de lume, de ispitele ei vătămătoare, pentru a urma calea desăvârşirii în Hristos, prin nevoinţe de-patimi-curăţitoare, năzuind a se folosi din pildele monahilor din pustiile Egiptului, Palestinei, Siriei, Mesopotamiei. În toate aceste oaze duhovniceşti binecuvântate, Paladie s-a aflat neîncetat în preajma unor Părinţi îmbunătăţiţi, observându-i, ascultându-i şi consemnându-le vieţuirea exemplară şi poveţele lor pline de sfinţenie. Desigur, n-a fost intenţia lui să alcătuiască o lucrare savantă, ci doar să tezaurizeze, pentru folosul spiritual al multora, roadele unor îndelungate strădanii duhovniceşti ale iubitorilor de Hristos pe care i-a întâlnit.

Totuşi, sub înfăţişarea unor istorisiri pline de miez duhovnicesc, Paladie – ca şi alţi autori de lucrări asemănătoare, aparţinând aceleiaşi epoci – a reuşit să zugrăvească chipul unei spiritualităţi filocalice, care va defini permanent fiinţa Ortodoxiei. Astfel, dacă celor rămaşi în lume pustia li se va descoperi totdeauna ca un tărâm al singurătăţii, al ostenelilor ascetice, al uitării de sine – deci, oarecum, al morţii –, pentru cel însetat numai de Dumnezeu, pustia se va preface treptat într-un loc al învierii spirituale, un loc în care începe, deja, şi restaurarea armoniei paradisiace dintre om şi fire.

Aşadar, Părinţii pustiei au trăit, fiecare în parte, bucuria neînchipuită a aflării, nu a unei "văi a morţii", ci a locului în care se împlineşte minunata făgăduinţă a lui Dumnezeu: "în pustie... voi vorbi inimii" (Osea 2, 16). Deşertul rămâne, în continuare, şi locul de crâncenă încleştare între monah şi puterile demonice, asmuţite cu predilecţie asupra celor care caută izbăvirea de patimi

şi de moartea veşnică în renunţarea necondiţionată la tot ceea ce poate despărţi de Dumnezeu. "Războaiele" acestea nu sunt, însă, decât prilejuri de vindecare şi de întărire spirituală pentru cei ce s-au încredinţat numai purtării de grijă a lui Dumnezeu.

Prin asemenea "fapte de desăvârşire", spune Paladie, "toţi aceşti iubitori de Hristos s-au silit să se unească cu Dumnezeu" (p. 14). Din această comuniune neîntreruptă au izvorât totdeauna şi puterea, dar şi binecuvântările care au însoţit vieţile personalităţilor ascetice prezentate în paginile care urmează.

Dar nevoinţele purificatoare nu au sens decât dacă, prin ele, iubirii de sine îi ia locul iubirea nefăţarnică a aproapelui.

Aşa se explică de ce, în loc să întâlnim necomunicativitate sau indiferenţă la cei ce s-au dedicat unei vieţi de aspră înfrânare, descoperim în gesturile şi cuvintele lor o uimitoare delicateţe, o adâncă sensibilitate în faţa suferinţei celorlaţi. Este îndeajuns, pentru a ilustra acest adevăr, să parcurgem relatările despre Pior, Paisie şi Isaia, Veniamin ("noul Iov"), Inochentie, Efrem din Edesa şi mulţi alţii.

Aşadar, socotim că publicarea *Istoriei Lausiace* – ca şi a altor cărţi de evlavie ortodoxă – acum, în vremuri de răcire a iubirii multora faţă de Hristos (Matei 24, 12), are menirea de a ne aminti că vitalitatea şi perenitatea Ortodoxiei au fost întotdeauna susţinute prin râvna sfântă a tuturor acelor creştini care au ştiut să răspundă cu sinceritate chemării dumnezeieşti la desăvârşire (Matei 19, 21). Totodată, nădăjduim că aceste pilduitoare biografii, care au călăuzit şi luminat viaţa duhovnicească a atâtor generaţii de credincioşi ortodocşi, vor oferi, multora dintre fiii şi fiicele Bisericii noastre dreptmăritoare, acele necesare şi viabile modele de vieţuire în Hristos, de care avem atâta nevoie astăzi.

† Teoctist

ARHIEPISCOP AL BUCUREŞTILOR,
MITROPOLIT AL MUNTENIEI ŞI DOBROGEI,
LOCŢIITOR AL CEZAREEI CAPADOCIEI
ŞI
PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

INTRODUCERE

Scrierea ce urmează îl are ca autor pe Paladie. Ea se numește *Istoria Lausiacă*, fiind cunoscută în lumea monahală românească și sub titlul de *Lavsaicon*. "Istoria" lui Paladie a ajuns în lumea noastră călugărească printr-o veche traducere, din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, de când datează și traducerea scrierilor grecești care, mai târziu, au fost tipărite în limba greacă sub titlul de *Filocalia*.

Paladie a alcătuit scrierea la rugămintea unui postelnic al împăratului bizantin Teodosie II, cu numele Lausus, între anii 419-420; de aici, titlul de *Istoria Lausiacă*.

Acest Paladie s-a născut în Galatia, în anul 363 sau 364 și pare a fi avut o pregătire clasică. S-a făcut monah prin 386 și a viețuit la început în această calitate (stare) în Palestina, poate în lavra Duca (cap. 48 din această scriere). Se nevoiește apoi trei ani alături de un ascet, numit Inochentie, în Muntele Măslinilor (cap. 44). În timpul viețuirii de acolo i-a întâlnit pe Rufin și pe Melania cea Bătrână.

Probabil că la îndemnul acestora s-a decis să meargă în Egipt, pentru a cunoaște monahismul de acolo. După ce a rămas un an în Alexandria, lângă preotul Isidor, care pare să-l fi introdus în modul de viață al pustnicilor egipteni, s-a retras în "Singurătate", aproape de Alexandria, unde s-a nevoit sub îndrumarea pustnicului Dorotei.

În 390 se duce în Nitria, apoi în pustia Chiliilor, unde a vieţuit nouă ani. În Chilii s-a nevoit mai întâi împreună cu Macarie Alexandrinul (*Istoria Lausiacă*, 18), apoi cu Evagrie Ponticul. Acesta va avea o influenţă profundă asupra lui Paladie (*Istoria Lausiacă*, 38).

În 399, anul morţii lui Evagrie, Paladie se îmbolnăveşte şi, la sfatul medicilor, se întoarce în Palestina.

Aci a vieţuit alături de Poseidon, la Bethleem (*op. cit.*, 36). Pe la anul 400 devine episcop de Eleonopole, în Bitinia. În 403 ia parte la Sinodul din Chercia (lângă Calcedon), convocat de Teofil de Alexandria, oponentul Sf. Ioan Gură de Aur. La acest Sinod, Sf. Ioan Gură de Aur a fost condamnat, iar lui Paladie i s-a reproşat influenţa origenistă.

Când Sf. Ioan Gură de Aur a fost exilat în 404, Paladie a plecat la Roma pentru a-l apăra în faţa Papei Inochentie I. Când se întoarce în Constantinopol, în 406, a fost arestat şi exilat de împăratul Arcadie în Egipt. Aici va vieţui întâi în Siene, apoi la Antinoe, lângă Tebaida.

Abia după încetarea opoziţiei faţă de Sf. Ioan Gură de Aur, Paladie lasă Egiptul şi se întoarce în ţara sa, în Galatia. Acolo pare a fi slujit împreună cu un preot, pe nume Filorani (*Istoria Lausiacă*, 45). Devine apoi curând episcop de Aspura (Socrate, *Hist. ecclesiastica*, VII, 36). În această perioadă a scris *Istoria Lausiacă*. Nu i se cunoaşte anul morţii[1].

1. Datele acestea sunt luate din *Introducerea* la *Historia Lausiaca*, text publicat de G.I.M. Barthelink în ed. Lorenzi Valla, 1974, după care am făcut prezenta traducere. Introducerea din ediţia menţionată este scrisă de Christine Mohrman (*op. cit.*, p. XII-XIV).

În introducerea la textul publicat de Barthelink, Christine Mohrman arată că textului mai scurt, scris de Paladie, i s-a adăugat altul, scris la anul 400 de arhidiaconul Timotei de Alexandria, despre vizita unui grup de șapte monahi la asceții din Egipt, în anul 394-395, text intitulat: *Historia Monachorum*. Aceste texte s-au unificat la 50 de ani după ce și-a scris Paladie textul său[2].

Unele manuscrise redau textul scurt al lui Paladie cu unele adaosuri din *Historia Monachorum*. Dar și manuscrisele care redau numai textul scurt al lui Paladie, sau textul lui combinat cu cel din *Historia Monachorum*, se diferențiază între ele, deoarece aceia care le copiau mai făceau unele adaptări, potrivit cu aplicarea conținutului acestor texte la viața lor de nevoințe.

Textul tradus de noi este cel publicat de Barthelink, având unele adaosuri din *Historia Monachorum*, și a fost publicat prima dată de Cuthbert Butler sub titlul *The Lausiac History of Palladius*, I, Cambridge, 1898, și II, 1908. Am folosit în note și bogatele comentarii ale lui Barthelink.

În introducere, Christine Mohrman redă pe scurt conținutul diferitelor capitole ale cărții, diferențele dintre ele, care reflectă sentimentele diferite cu care Paladie a experiat trăirea monahilor și a altor nevoitori din diferite țări. Nu redăm aceste observații, deși sunt de o mare finețe, ci îi lăsăm pe cititori să observe ei înșiși calitatea și varietatea caracterizărilor diferitelor personalități ascetice din perioada străveche a Bisericii, făcute de Paladie.

2. Introd. cit., p. IX-XII.

Vrem să remarcăm doar un lucru: în felul de-a interpreta viaţa asceţilor din acea perioadă, Paladie nu reproduce doar modul de-a vedea această viaţă de către Evagrie. Învăţătura despre patimi şi despre purificarea de ele este o învăţătură generală a spiritualităţii creştine. Propriu-zis, nu se vede nicăieri în text vreo influenţă origenistă, venită lui Paladie prin Evagrie.

În laudele aduse de Paladie, în scrierea sa, lui Evagrie şi în declaraţia că acela i-a fost învăţător, ca şi în prezentarea unui episod din viaţa lui Origen, nu se remarcă o aprobare a celor două erezii ale lui Origen: preexistenţa sufletului şi apocatastaza (restaurarea tuturor). Aceasta, poate, în urma reproşului de origenism ce i s-a făcut la 414 de către episcopul Teofil al Alexandriei.

Dacă totuşi îi aminteşte pe aceştia în scrierea lui, este poate pentru că ei încă nu fuseseră condamnaţi, fapt întâmplat abia la Sinodul V Ecumenic, în anul 553; dar poate şi faptului că scrierea lui Origen *De principiis*, în care afirmă acele teorii, nu se mai copia în limba greacă, dar i se copiau celelalte, de cuprins corect. Şi, de asemenea, scrierile lui Evagrie începuseră să fie publicate "curăţate" de teoriile origeniste. (A se vedea nota noastră despre Evagrie, în *Filocalia rom.*, vol. I, p. 35).

În ceea ce priveşte influenţa lui Evagrie asupra spiritualităţii pustnicilor din Egipt, e de remarcat că aceia îşi definiseră spiritualitatea prin nevoinţele lor. Nu Evagrie i-a dus la această spiritualitate a lor, ci mai degrabă ei l-au influenţat într-un anumit grad pe acesta. Sau, chiar dacă Evagrie a adus în scrisul lui mai multe precizări ale doctrinei despre patimi şi despre purificarea de

ele în asceza monahală, acest lucru nu trebuie legat de teoria origenistă despre preexistența sufletului și despre apocatastază, ci se încadrează în năzuința creștină de luptă împotriva pornirilor păcătoase.

S-ar putea vedea în descrierea nevoințelor celor mai multe persoane prezentate în *Lavsaicon* accentuarea ajutorului dat de ele săracilor și bolnavilor, ceea ce arată că scrierea e stăpânită de un duh contrar origenismului, care e dominat în mod principal de voința anihilării trupului.

În această scriere se pune preț tot așa de mare pe slujirea oamenilor, ca și pe slăbirea patimilor prin înfrânare. Prin ambele se urmăresc desființarea egoismului și sfințenia chiar prin eforturile cerute trupului, deci și o sfințire a trupului prin înfrânare și prin slujirea neîncetată a altora, sau prin iubirea lor, prin care se caută ușurarea suferințelor trupești.

Monahismul nostru de azi poate învăța prin aceasta mult din scrierea lui Paladie, adică din veacurile primare ale creștinismului, sau ale începutului lui. Iar Paladie, care alcătuiește această scriere, deci și Evagrie, declarat învățătorul lui, prețuiesc și ei această importanță acordată sfințirii trupului, sau ajutorării lui când e în suferință.

Înfrânarea trupului de la plăceri și lucrarea altruistă a binelui prin el se unesc în sfințenia ce i-o pot aduce. Nu poate exercita cineva iubirea față de alții dacă nu se înfrânează. Căci iubirea e culmea tuturor virtuților; și ea se arată față de omul întreg. Amândouă acestea implică o putere și o prețuire a trupului. În acest sens, poate, și Evagrie, și Paladie au învățat multe de la pustnicii și

nevoitorii între care au trăit. Iar aceasta l-a făcut probabil pe Evagrie să aprobe copierea scrierilor lui fără teoriile origeniste, şi pe Paladie, să nu le mai menţioneze în scrierile lui.

Chiar recunoaşterea minunilor săvârşite prin trupurile persoanelor descrise, datorită marii lor înfrânări şi iubirii de oameni a acelora – minuni pe care Christine Mohrman le socoteşte năluciri – arată importanţa şi sfinţenia trupului, recunoscută de Paladie, ca şi de Evagrie.

Preotul Prof. Dr. DUMITRU STĂNILOAE

PALADIE

ISTORIA LAUSIACĂ

(LAVSAICON)

Mulţi au lăsat lumii scrieri numeroase şi felurite, după felurimea timpurilor: unele, din insuflarea harului de sus, de la Dumnezeu, spre zidirea şi asigurarea celor ce urmau cu credinţă dogmelor Mântuitorului; altele, dimpotrivă, mânate de gândul păcătos de a plăcea oamenilor care s-au predat mângâierilor aduse de plăcerile materiale şi de slava deşartă; şi, iarăşi, altele, stârnite de lucrarea nebunească a demonului, duşman al binelui, spre aţâţarea oamenilor cu mintea prea uşoară la cugetări contrare sfintei şi neprihănitei vieţuiri a Bisericii universale.

Astfel, din respect pentru porunca înaltei tale înţelegeri, mult iubitorule de învăţătură, m-am hotărât şi eu, care mă aflu în al treizeci şi treilea an de convieţuire cu fraţii trăitori ai vieţii monahale şi în al douăzecilea de episcopie şi în al cincizeci şi şaselea de viaţă în general, să-ţi înfăţişez în cartea de faţă ţie, care doreşti să afli, cele ce le-am văzut la acei părinţi, bărbaţi şi femei, şi le-am auzit despre ei, cu care m-am întâlnit în pustia Egiptului, în Libia, Tebaida şi Siieni (unde vieţuiau şi monahii numiţi tabenisioţi), apoi în Mesopotamia, în Palestina şi Siria şi în părţile Apusului, în Roma şi Campania şi în jurul acestora.

Scopul meu a fost ca tu, având în ea o culegere de sfinte şi mântuitoare pilde pentru suflet şi un leac de neuitat, să poţi alunga de la tine orice formă de aţâţare ce se naşte din pofta neraţională, din lenevie şi descurajare în clipele unor trebuinţe, orice şovăială şi slăbiciune a voinţei,

mânia şi tulburarea, tristeţea şi frica neîntemeiată, ispitele lumii, ca să poţi înainta pe calea evlaviei, însufleţit de o dorinţă nestinsă; şi să te faci o călăuză pentru tine şi pentru cei ce vieţuiesc ca tine şi sunt supuşi ţie şi împăraţilor prea evlavioşi, prin aceste fapte de desăvârşire, prin care toţi aceşti iubitori de Hristos s-au silit să se unească cu Dumnezeu; şi, pe lângă aceasta, să aştepţi în fiecare zi despărţirea sufletului, după cum s-a scris: "Bine este să mă despart de trup şi să fiu cu Hristos" (Filip. 1, 23) şi: "Pregăteşte spre ieşire lucrurile tale şi te pregăteşte pentru ţarina ta" (Pilde 24, 27).

Căci cel ce se gândeşte mereu la moarte, că va veni în mod necesar şi nu va lipsi, nu va face păcate mari. Acela nu va strâmba conţinutul învăţăturilor şi nu va respinge cu dispreţ simplitatea şi lipsa de podoabă a cuvintelor.

Căci nu e un scop al învăţăturii dumnezeieşti exprimarea rafinată, ci convingerea minţii despre adevărul exprimat prin cuvintele: "Deschide gura cuvântului dumnezeiesc" (Înţ. Sir. 6, 36); şi iarăşi: "Nu rămâne surd la istorisirea celor întâmplate altora, căci şi ei au învăţat de la părinţi" (Is. Sir. 8, 9).

Eu, deci, omule prea iubitor de învăţătură, urmând în parte acestei spuse, am cercetat mulţi sfinţi. Şi nu m-am lăsat condus de curiozitate. Ci făcând un drum (de două ori) de treizeci de zile şi străbătând cu ajutorul lui Dumnezeu pe jos toată ţara romanilor, am nesocotit orice oboseală a călătoriei pentru a întâlni un om iubitor de Dumnezeu, ca să câştig de la el ceea ce nu aveam.

Căci dacă Pavel, care m-a întrecut mult în vieţuire, cunoştinţă, conştiinţă şi credinţă, a făcut călătoriile de la Tars până în Iudeea pentru a se întâlni cu Petru, Iacob şi Ioan, şi povesteşte cu laudă, dispreţuind osteneala sa, pentru a încuraja pe cei stăpâniţi de oboseală şi lenevie, spunând: "M-am suit la Ierusalim ca să-l văd pe Chefa" (Gal. 1, 18), nemulţumindu-se cu faima virtuţii lui, ci dorind să-l şi vadă

(pe acela), cu cât mai mult nu trebuia să fac aceasta eu, cel dator cu atâția talanți, nu ca să-i folosesc pe aceia, ci pe mine însumi?

Căci și cei ce au descris viețile Părinților, a lui Avraam și a celor următori, Moise și Ilie și Ioan, nu le-au povestit ca să-i laude pe aceia, ci ca să folosească cititorilor.

Acestea deci știindu-le, prea credinciosule slujitor al lui Hristos, Lause, cugetând la tine însuți, rabdă vorbăria noastră, spre slăvirea gândirii tale evlavioase, care e expusă la multe ispite rele, văzute și nevăzute, și se poate liniști numai prin rugăciunea neîncetată și prin grija de propria viețuire.

Căci mulți frați, mândrindu-se cu osteneli și cu fapte de milostenie și lăudându-se cu necăsătoria și cu fecioria și cu cugetarea la sfintele cuvinte și încrezându-se în nevoințele lor, n-au ajuns la nepătimire, bolind de dorința unei activități cu chip de evlavie, din care se naște pornirea unor fapte contrare binelui, care e maica adevăratei noastre vieți lăuntrice.

Silește-te deci, rogu-te, să nu mărești bogăția ta (materială). Acest lucru tu l-ai și făcut de altfel, micșorând-o îndestulător prin dărnicii către cei lipsiți, pentru sporirea virtuții ce provine din aceasta. Nu ți-ai înlănțuit libertatea nici printr-o pornire și socotință necugetată, printr-un jurământ plăcut oamenilor, de-a nu mânca sau bea, în dorința de slavă, robindu-ți voința acestui jurământ, cum au făcut unii, prin aceasta căzând apoi în chip jalnic în iubirea de viață, în lenevie și în plăceri, călcându-și astfel jurământul. Rămânând astfel rațional și respingându-le pe acestea prin rațiune, tu nu vei păcătui niciodată.

Astfel e dumnezeiască rațiunea mișcărilor din noi, care alungă cele păgubitoare și primește cele folositoare. Căci, "legea nu e dată pentru cel drept" (1 Tim. 1, 9). Și e mai bine să se bea vin cu rațiune decât să se bea apă cu mândrie. Căci privește la oamenii sfinți, care beau vin în chip rațional (cu măsură), și la oamenii întinați, care beau apă în chip nerațional, și nu vei osândi sau lăuda materia, ci vei

ferici sau vei compătimi cugetarea celor ce se folosesc bine sau rău de materie[3]. Astfel, Iosif odinioară a băut vin în Egipt (Fac. 43, 34), dar nu și-a păgubit mintea, ci și-a întărit cugetarea. Și au băut apă Pitagora și Diogene și Platon, și cu ei Maniheu și toată ceata filosofilor, care gândeau de capul lor, și au ajuns la atâta neînfrânare în ușurătatea gândirii lor, că n-au cunoscut pe Dumnezeu și s-au închinat idolilor. Pe de altă parte, s-au atins de vin și Petru și ceilalți Apostoli, și de aceea L-au defăimat unii pe Mântuitorul și Învățătorul lor pentru împărtășirea cu el, zicând iudeii: "Pentru ce ucenicii Tăi nu postesc ca cei ai lui Ioan?" (Marcu 2, 18). Iar altă dată, rostind aceleași osândiri, au spus ucenicilor: "Învățătorul vostru mănâncă și bea cu vameșii și cu păcătoșii" (Matei 9, 11). Fără îndoială, nu L-au criticat pentru folosirea pâinii și apei, ci a mâncării și a vinului. Iar celor ce admirau în chip nerațional băutura apei și dezaprobau băutura vinului, Mântuitorul le spunea: "A venit Ioan în calea dreptății, nici mâncând, nici bând" – se înțelege, carne și vin, căci fără celelalte nu putea să trăiască – "și zic: are demon. Și a venit Fiul Omului, mâncând și bând, și zic: Iată om care mănâncă și bea vin, prieten al vameșilor și al păcătoșilor", pentru că mănâncă și bea (Matei 11, 18-19).

Deci ce vom face? Nu vom urma nici celor ce hulesc, nici celor ce laudă, ci sau vom posti în chip rațional cu Ioan, chiar de vor zice: "au demon", sau vom bea vin cu înțelepciune, dacă trupul are nevoie, chiar de vor zice: "iată om care mănâncă și bea vin". Fiindcă nici mâncarea nu este lucru mare, nici înfrânarea, ci credința prelungită prin iubire în fapte (Gal. 5, 6). Iar credința fiind urmată de toate faptele bune, cel ce mănâncă și bea e de neosândit pentru credința lui. "Fiindcă tot ce nu este din credință este păcat"

3. Avem aici înțelegerea dreaptă a rațiunii, care are rostul să cunoască realitatea adevărată, nu să creadă că poate susține orice.

(Rom. 14, 23)[4]. Dar deoarece tot păcătosul va afirma, mânat de conştiinţa lui strâmbată şi întemeindu-se pe o judecată neraţională, că orice mănâncă sau lucrează o face din credinţă, Mântuitorul a făcut această precizare, zicând: "Din roadele lor îi veţi cunoaşte pe ei" (Matei 7, 16). Iar roada celor ce vieţuiesc cu raţiune şi înţelegere s-a mărturisit de dumnezeiescul Apostol că este "iubirea, şi bucuria, şi pacea, îndelunga răbdare, bunătatea, credinţa, blândeţea şi înfrânarea" (Gal. 5, 22). Căci însuşi Pavel a spus: "Roada Duhului este aceasta şi aceasta". Iar că cel ce se străduieşte să aibă astfel de roade nu va mânca în chip neraţional, sau fără motiv şi când nu o cere trupul, carne, nici nu va bea vin, nici nu va convieţui cu o conştiinţă rea, a spus-o iarăşi acelaşi Pavel, zicând: "Orice om se luptă, se înfrânează de la toate", reţinându-se când trupul este sănătos de la ceea ce îl îngraşă, iar când e bolnav sau neputincios sau aflat în dureri şi împrejurări grele, folosindu-se de mâncare sau de băuturi ca de nişte leacuri spre vindecarea durerilor. Şi se va reţine de la cele păgubitoare sufletului, de la mânie, pizmă, slavă deşartă, descurajare, de la defăimare şi bănuieli neraţionale, mulţumind pentru toate în Domnul.

Dar după ce am vorbit destul despre aceasta, voi înfăţişa şi alt îndemn iubirii tale de învăţătură. Fugi cu toată puterea de întâlnirea cu oamenii care nu-ţi aduc nici un folos şi care-şi împodobesc faţa în chip nepotrivit, chiar dacă sunt dreptcredincioşi; dar, mai mult, de eretici, care te păgubesc prin prefăcătoria lor, chiar de izbutesc să atragă multă vreme prin politeţea şi zâmbetele lor. Căci deşi nu vei suferi nici o păgubire din purtările lor, în nobleţea ta,

4. Se afirmă în acestea o legătură între raţiunea drept folosită şi credinţă. În credinţa dreaptă este raţiunea adevărată. A nu crede într-un Dumnezeu în Treime, sau al iubirii, înseamnă a nu gândi în mod cu adevărat raţional.

prin însăşi luarea lor în râs de către tine te vei coborî, socotindu-te că te înalţi, fapt care îţi este el însuşi spre pagubă.

Mai mult decât o fereastră de lumină ce-o poţi avea din întâlnirea curată cu bărbaţi şi cu femei, urmăreşte ca prin ei să poţi vedea, ca printr-o carte cu scris subţire, în mod clar inima ta, probând prin comparaţie cu ei slăbiciunea sau negrija ta.

Căci culoarea feţelor ce înfloreşte luminos şi podoaba îmbrăcămintei şi modestia cuvintelor şi frumuseţea gândurilor te vor întări, chiar de te afli într-o stare de slăbiciune. "Îmbrăcămintea omului, călcătura lui şi râsul dinţilor vestesc cele ale lui", precum zice Înţelepciunea (Înţ. Sir. 19, 27).

Începând deci istorisirile, nu voi lăsa necunoscuţi, prin cuvântul meu, nici pe nevoitorii din cetăţi, nici pe cei din sate sau din pustii. Căci nu locul unde vieţuiesc aceştia este ceea ce interesează, ci lucrarea aleasă de ei.

1. Despre Isidor

Când am păşit prima dată în cetatea Alexandriei (în al doilea consulat al marelui împărat Teodosie, care se află acum între îngeri pentru credinţa lui în Hristos)[5], m-am întâlnit în cetate cu minunatul bărbat, împodobit în tot felul prin moravuri şi cunoştinţă, preotul Isidor, care era îngrijitorul comunităţii Bisericii din Alexandria.

Primele nevoinţe ale tinereţii lui se spunea că le-a trăit în pustie. Chilia lui din acel timp am şi văzut-o în muntele Nitria. L-am întâlnit pe acest bătrân la vârsta de şaptezeci de ani. După aceea a mai trăit alţi cincisprezece ani, după care a sfârşit în pace (la 402). Până la moarte n-a purtat pe trup ceva de pânză, afară de un ştergar pe cap[6]. N-a făcut

5. Teodosie I, cel Mare, împărat între 379-393. Anul de care e vorba este 388. (La Barthelink, *op.cit.*, p. 309).

6. Aşa explică autorul amintit şi alţii înainte de el cuvântul *facheolion (ibidem)*.

vreodată baie, n-a mâncat deloc carne. Ființa toată îi era atât de mult plină de har, încât toți cei ce nu-i cunoșteau viețuirea socoteau că trăiește în chipul cel mai plăcut.

De-aș dori să descriu în parte virtuțile sufletului lui, nu mi-ar ajunge timpul. Era atât de iubitor de oameni și de pace, că și dușmanii necredincioși cinsteau umbra lui pentru bunătatea ei. Și cunoștea atât de mult Sfintele Scripturi și dogmele dumnezeiești, că și la mesele cu frații mintea lui intra în extaz și în deplină liniște duhovnicească. Și, rugat să povestească cele trăite în extaz, zicea: "Am plecat cu mintea departe, răpit de o vedere". L-am văzut și eu de multe ori vărsând lacrimi la trapeză. Și întrebându-l de pricina lacrimilor, l-am auzit zicând: "Mi-e rușine că mănânc o mâncare nerațională (necuvântătoare), eu, care sunt rațional (cuvântător) și trebuie să viețuiesc în rai pentru puterea ce mi-a dat-o Hristos".

Fiind cunoscut întregului senat din Roma și femeilor mărimilor de acolo, de când a ajuns prima dată acolo cu episcopul Atanasie, apoi cu episcopul Dimitrie[7], și având o bogăție prisositoare ce întrecea cele trebuincioase, murind n-a scris un testament, n-a lăsat vreun ban sau vreun lucru surorilor lui care erau fecioare, ci le-a încredințat pe acestea lui Hristos, zicând: "Cel ce v-a dat vouă ființă va avea grijă de viața voastră, cum a avut și de mine". Și se afla cu surorile lui o obște de șaptezeci de fecioare.

Fiind eu încă tânăr când l-am întâlnit și rugându-l să mă introducă în viața monahală, având eu încă o vârstă tinerească și neavând trebuință de cuvinte, ci de nevoințe trupești, ca o bună călăuză m-a scos din cetate și m-a dus la o distanță de șase leghe în așa numita pustie.

7. Plecând la Roma în al doilea exil, Sfântul Atanasie a luat cu sine câțiva monahi, între care și pe acest Isidor. Dimitrie a fost episcop în alt oraș din Egipt, discipol al Sf. Atanasie. Isidor a fost la Roma la 340, 388 și 398. La 402, s-a refugiat cu alți patru "frați" la Sf. Ioan Gură de Aur *(ibidem)*.

2. Despre Dorotei

Acolo m-a predat lui Dorotei, un ascet teban care viețuia de șaizeci de ani într-o peșteră, și mi-a poruncit să rămân lângă el trei ani spre îmblânzirea patimilor. Căci îl știa pe bătrân trăind cu o mare asprime. Dar mi-a cerut ca apoi să mă întorc iarăși la el pentru învățătură evanghelică. Dar neputând să împlinesc trei ani, din cauza unei îmbolnăviri, m-am despărțit de acela mai înainte de cei trei ani.

Viețuirea lui era aspră și uscată. Toată ziua aduna, în arșița pustiei de lângă mare, pietre și clădea din ele chilii pe care le dăruia celor ce nu puteau să le clădească, isprăvind în fiecare an o chilie. Odată i-am spus: "Ce faci, părinte? La atâta bătrânețe îți omori trupul în această arșiță?". Mi-a răspuns, zicând: "Mă omoară, îl omor". Mânca șase uncii de pâine, foarte puțină legumă (verdeață) și bea foarte puțină apă. Și martor mi-e Dumnezeu că nu l-am văzut întinzându-și picioarele sau dormind pe o saltea de paie, sau pe pat, ci toată noaptea, șezând, împletea crengi de palmier pentru a-și procura de mâncare.

Bănuind că face aceasta numai când eram eu de față, m-am asigurat și de la alți ucenici care trăiau de sine că din tinerețe avea această viețuire, nedormind niciodată. Nu dormea, intenționat, decât dacă, lucrând sau mâncând, i se închideau ochii, venindu-i somnul în așa fel, că-i cădea și pâinea din gură din pricina ațipirii în timpul mâncării. Silindu-l eu câteodată să se întindă puțin pe saltea, supărându-se îmi spunea: "De nu poți să convingi pe îngeri să doarmă, cum poți convinge pe omul râvnitor?". Într-o zi, la ora nouă (poate la trei, *p.m.*), m-a trimis la fântână să umplu urciorul pentru a bea (apă) la acea oră. Și mi s-a întâmplat ca, plecând, să văd în fântână un șarpe. Deci n-am mai scos apă, ci m-am întors, spunându-i: "Vom muri, avva, căci am văzut un șarpe în fântână". Iar acela, zâmbind, m-a privit cu atenție și clătinând capul mi-a spus: "Dacă soco-

teşte diavolul să se prefacă în orice fiinţă, în şarpe sau viperă, şi să se aşeze în izvoarele apelor, vei rămâne fără să bei niciodată?". Şi ieşind şi atingând prima apă scoasă cu mâna sa, a spus: "Unde se află crucea, nu are putere nici un rău".

3. Despre Potamiena

Acest fericit Isidor întâlnindu-se odată cu Antonie cel de fericită pomenire, mi-a povestit un lucru vrednic de aşternut în scris. Am auzit de la el despre o fată foarte frumoasă din vremea lui Maximian (305), prigonitorul creştinilor[8], numită Potamiena, care era sclava cuiva. Stăpânul ei a încercat prin multe făgăduinţe să o seducă, dar n-a izbutit. Înfuriat, în cele din urmă a predat-o eparhului (prefectului) de Alexandria, ca, din pricina prigonirilor, să o închidă, fiind creştină şi ca hulitoare a împăraţilor, spunându-i aceluia, în schimbul unei sume de bani: "De va împlini pofta mea, să o laşi nepedepsită, dar de va stărui în refuzul ei, porunceşte să fie pedepsită, ca nu cumva rămânând în viaţă să-şi râdă de pofta mea".

Adusă în faţa scaunului de judecată, s-a căutat să i se supună voinţa prin felurite unelte de tortură. Între acestea, judecătorul a poruncit să se aducă şi un mare cazan umplut cu smoală, cu foc arzând sub el. Înfierbântându-se smoala până la clocot, judecătorul i-a propus: "Sau du-te şi te supune voilor stăpânului tău, sau să ştii că voi porunci să te arunce în căldare".

Ea a răspuns, zicând: "Nu fi un judecător care porunceşte să mă supun unor astfel de pofte". Înfuriindu-se acela, a poruncit să fie aruncată în cazan.

8. Maximian, Cezar între 305-311 şi August între 311-313 (*op. cit.*, p. 312).

Dar ea a dat glas, zicând: "Pe capul împăratului tău, de care te temi, dacă socotești că trebuie să fiu pedepsită astfel, poruncește să fiu aruncată în căldare, ca să vezi câtă răbdare îmi va dărui mie Hristos, pe Care tu nu-L cunoști". Şi scufundată treptat, în timp de o oră, şi-a dat sufletul, ajungând smoala fiartă până la gâtul ei.

4. Despre Didim

Foarte mulți oameni s-au desăvârșit în Biserica din Alexandria, făcându-se vrednici de pământul celor blânzi. Între ei a fost și Didim, scriitorul cel lipsit de vedere.

Cu el am avut patru întâlniri în curs de zece ani. S-a sfârșit la vârsta de optzeci de ani.

A rămas fără ochi, precum mi-a spus, la vârsta de patru ani. Pierzând atunci vederea, n-a învățat nici carte și n-a avut nici dascăli. A avut ca învățătoare, puternică prin fire, conștiința sa. Acesta a fost înzestrat cu atâta har duhovnicesc, că s-a împlinit cu el de fapt ceea ce s-a scris: "Domnul înțelepțește pe cei orbi" (Ps. 145, 8). El tâlcuia cuvânt cu cuvânt Vechiul și Noul Testament. Şi s-a ocupat atât de mult cu dogmele și înfățișa atât de subțire și cu atâta putere înțelesul lor, că îi întrecea pe toți cei mai vechi în cunoștință. Silindu-mă (el) odată să fac o rugăciune în chilia lui, și eu nevrând, mi-a povestit zicând: "Fericitul Antonie a intrat în chilia aceasta, vizitându-mă de trei ori. Şi rugat de mine să facă o rugăciune, îndată și-a plecat genunchiul în chilie și nu m-a lăsat să repet cuvântul a doua oară, învățându-mă ascultarea cu fapta. Deci de voiești să pășești pe urmele viețuirii lui, ca unul ce ești monah și te-ai înstrăinat de lume, pentru virtute, nu te opune".

Mi-a mai povestit și aceasta: "Gândindu-mă la viața lui Iulian, ticălosul împărat prigonitor, și stând eu într-o zi liniștit, fără să mănânc pâine până seara târziu, stăpânit de

acest gând, am fost cuprins, şezând pe scaun, de somn; şi am văzut în vis nişte cai albi alergând cu călăreţii lor şi vestind: "Spuneţi lui Didim că azi la ora şapte (unu, după amiază), a murit Iulian. Scoală-te deci, au zis, şi mănâncă şi trimite vestea şi episcopului Atanasie, ca să ştie şi el".

Şi mi-am însemnat şi ora, şi luna, şi săptămâna, şi ziua. Şi totul s-a adeverit astfel[9].

5. Despre Alexandra

Mi-a povestit şi despre o tânără cu numele Alexandra, care, părăsind cetatea şi ascunzându-se într-un cavou, primea printr-o deschizătură cele de trebuinţă, neîntâlnindu-se nici cu femei, nici cu bărbaţi vreme de zece ani... În al zecelea an, a adormit pe ascuns, plecând din lume fără să dea vreo ştire cuiva. Deschizând uşa şi intrând înlăuntru, am aflat-o adormită. Spunea despre ea şi de trei ori fericita Melania, despre care voi vorbi mai pe urmă: "(Nici eu) n-am mai văzut-o la faţă, dar am întrebat-o de pricina pentru care s-a închis în cavou. Iar ea mi-a răspuns prin deschizătură, zicând: 'Un om şi-a ieşit din minţi pentru mine. Şi ca să nu par că vreau să-l supăr sau să-l defăimez, am ales să intru de vie în mormânt decât să fac să se smintească un suflet făcut după chipul lui Dumnezeu". Iar eu spunându-i: "Cum rabzi să nu te întâlneşti cu nimeni, luptând mereu cu plictiseala?", ea mi-a răspuns: 'De dimineaţă şi până la ceasul al nouălea mă rog tot timpul torcând lână; iar în celelalte ore, mă gândesc la sfinţii patriarhi, la prooroci şi la mucenici şi, mâncând pâinea mea, stăruiesc în aşteptarea sfârşitului cu bună nădejde".

9. Didim cel Orb, scriitor bisericesc, a trăit între anii 313-398. A fost numit de Sf. Atanasie conducătorul şcolii catehetice din Alexandria. În ultimii ani s-au descoperit pe papirusuri diferite opere ale lui (*op. cit.*, p. 313).

6. Despre o fecioară bogată

Nu voi lăsa la o parte din povestirea mea nici pe cei ce-au trăit dispreţuind viaţa (de aici), vieţuind în lauda faptelor bune şi spre întărirea celor cu care se întâlneau.

Trăia în Alexandria o fecioară cu chip smerit, cu purtare serioasă, foarte bogată în bani, dar care nu dădea nici un obol vreunui străin, nici vreunei fecioare, nici bisericii, nici vreunui sărac. Cu toate îndemnurile părinţilor, nu se despărţea de cele materiale. Avea şi rude, între care pe fiica unei surori, căreia îi făgăduia ziua şi noaptea bunurile ei, căzând din dorinţa celor cereşti.

Căci şi acesta este un chip al amăgirii diavolului, care face să se mişte lăcomia sub masca iubirii faţă de rude. De fapt, se ştie că nu-i pasă de rudenie, odată ce îndeamnă la uciderea fraţilor, a mamei sau a tatălui. Chiar când pare că îndeamnă la grija faţă de rudenii, nu o face din bunăvoinţă faţă de ele, ci pentru a obişnui sufletul cu nedreptatea, odată ce cunoaşte spusa, că: "cei nedrepţi nu vor moşteni Împărăţia lui Dumnezeu" (1 Cor. 6, 9). Cineva poate să fie mişcat de cugetarea dumnezeiască şi să nu-şi dispreţuiască sufletul când dă mângâiere rudeniilor sale aflate în lipsuri. Dar când cineva îşi calcă tot sufletul său prin grijă exagerată faţă de rudenii, cade sub lege, nedând niciun preţ sufletului său. De aceea cântă Psalmistul despre cei ce se îngrijesc cu teamă de sufletul lor: "Cine se va sui în muntele Domnului?"; şi tot despre aceia se spune: "Şi cine va sta în locul cel sfânt al Lui? Cel nevinovat cu mâinile şi curat la inimă, cel ce nu şi-a luat în deşert sufletul său" (Ps. 23, 3-4). Căci cei ce îl iau în deşert pe acesta sunt cei ce nesocotesc virtuţile sufletului, crezând că el piere împreună cu trupul.

Prea Sfântul Macarie, preotul care se îngrijea de căminul celor bolnavi[10], voind să slăbească lăcomia fecioarei amintite, recurge la fapta următoare: Era el din tinerețe un tăietor de pietre prețioase. Venind la ea, îi spuse: "A venit la mine un om cu pietre prețioase de mare valoare, smaralde și hiacinți, care nu știu de au fost găsiți sau furați. Ele nu pot fi prețuite, fiind mai presus de orice valoare. Dar cel ce le are, le vinde cu câte cincizeci de dinari. De dorești să le ai, poți să-ți asiguri printr-o singură piatră cincizeci de dinari, iar restul pot să fie spre podoabă nepoatei tale". Fecioara fu cucerită de ceea ce i se promitea și căzu la picioarele lui: "Cad la picioarele tale, să nu le ia altcineva". Acela o îndemnă, zicându-i: "Vino până la casa mea și privește-le!". Ea nu răbdă să mai aștepte, ci îi dădu lui cinci sute de dinari, zicând: "Ia-i, precum dorești, căci nu voiesc să văd pe omul care le vinde". Iar el luând cele cinci sute de dinari, îi cheltui pentru trebuințele spitalului.

Trecând timpul, deoarece Macarie se bucura de o mare stimă în Alexandria, ca iubitor de Dumnezeu și foarte milostiv, și ajunsese la vârsta de o sută de ani, conviețuind și noi o vreme cu el, ea s-a sfiit să-i aducă aminte (de bani). În sfârșit, văzându-l odată în biserică, i-a zis: "Te rog, ce poruncești despre pietrele acelea, pentru care ți-am dat cinci sute de dinari?". Iar el îi răspunse, zicând: "Din momentul când mi-ai dat aurul, l-am dat pentru acele pietre, și dacă voiești să vii și să le vezi în spital, unde se află, vino și vezi de-ți plac. Altfel, ia aurul tău". Și ea merse foarte mulțumită.

10. Se vede că Biserica din Alexandria avea un cămin-spital pentru cei bolnavi. Asemenea, și Sf. Vasile cel Mare înființase în Biserica sa bolniță. Se pare că acest lucru era comun Bisericilor de atunci, cum e și acum în cadrul mitropoliilor și chiar al parohiilor din Grecia.

Căminul de săraci avea în camerele de sus femei, iar în cele de jos bărbaţi. Ducând-o înlăuntru pe poartă, îi spuse: "Ce voieşti să vezi mai întâi, hiacinţii sau smaraldele?". Ea îi spuse: "Ceea ce voieşti tu". A dus-o întâi sus, i-a arătat femeile bolnave şi-i spuse: "Iată hiacinţii". Apoi a coborât-o şi jos şi i-a arătat bărbaţii, spunându-i: "Iată smaraldele. Dacă nu-ţi plac, ia-ţi aurul". Mişcată sufleteşte, tânăra ieşi şi plecă foarte întristată pentru că n-a făcut lucrul plăcut lui Dumnezeu. La urmă mulţumi preotului, mai ales după ce fata de care voia să aibă grijă a murit după o căsătorie fără copii.

7. Despre cei din Nitria[11]

După ce m-am întâlnit şi am vieţuit în mănăstirile dimprejurul Alexandriei trei ani, împreună cu vreo două mii de bărbaţi îmbunătăţiţi şi nevoitori, plecând de acolo, am venit în muntele Nitriei. Între muntele acesta şi Alexandria se află un lac numit Maria[12], întins pe vreo şaptezeci de mile. Străbătându-l într-o zi şi jumătate, am ajuns la munte, în partea de mijloc a lui. De la acest munte se întinde pustia cea mare până în Etiopia, în ţara mazichilor[13] şi a Mauritaniei. În acest munte locuiesc bărbaţi ca la cinci mii, cu felurite moduri de vieţuire, fiecare precum poate şi voieşte, trăind pe cât le e cu putinţă câte unul, sau câte doi, sau mai mulţi. În acest munte se serveşte pâinea în şapte feluri, atât lor, cât şi celor vreo şase sute, câţi trăiau retraşi în pustia deplină. După ce am rămas în acest munte un an şi m-am folosit mult de la fericiţii părinţi Arsisie şi Serapion şi

11. Valea Nitriei, la sud-est de Alexandria, are o lungime de treizeci de mile şi o lărgime de trei mile, închisă fiind de două şiruri de munţi, dintre care unul este faimosul munte al Nitriei. În această vale vieţuiau numeroşi asceţi (aut. şi *op. cit.*, p. 309-310).

12. Este lacul Marcotide (aut. şi *op. cit.*, p. 318).

13. Trib războinic care a devastat Valea Schitului în anii 407-408 *(ibid.)*.

am fost pătruns de multe povestiri despre părinți, spuse de ei, am intrat în pustia cea mai dinlăuntru.

În acest munte al Nitriei se înalță o biserică mare, în care se află trei tulpini de palmieri, fiecare având atârnat de ea un bici. Unul este pentru monahii care păcătuiesc, unul pentru hoți, de se ivesc pe acolo, iar altul pentru cei prinși. Astfel toți cei ce păcătuiesc sau sunt dovediți vrednici de certare, primesc loviturile biciului și, primindu-le pe spate, sunt iertați.

Lângă biserică este o casă de oaspeți, în care e primit orice străin care vine, tot timpul, până ce pleacă de bunăvoie, chiar de rămâne doi sau trei ani. O săptămână i se îngăduie să rămână fără să lucreze, în celelalte zile sunt puși să lucreze fie în grădină, fie la cuptorul de pâine, fie în bucătărie. Dacă e vrednic, i se dă vreo carte, dar nu i se îngăduie convorbirea cu celălalt mai mult de o oră[14]. În acest munte se află și doctori și țesători. Se folosește și vin și se și vinde vin. Toți aceștia fac pâinea cu mâinile lor, încât nu atârnă de alții[15]. De la ora a treia, *p.m.*, se aud răspândindu-se din fiecare chilie psalmodieri, care parcă te înalță în rai. Iar în biserică se intră numai sâmbăta și Duminica. În biserică sunt opt preoți. Până ce este în viață întâiul preot, nici un altul nu slujește sau nu vorbește sau nu judecă, ci stau numai toți alături de el în liniște.

Acest Arsisie și mulți alți bătrâni împreună cu el, pe care noi i-am văzut, fuseseră contemporani cu fericitul Antonie († 355). Dintre ei povesteau că l-au cunoscut și pe Amun Nitriotul, al cărui suflet l-a văzut Antonie luat și condus în cer de către înger. Acesta spunea că l-a văzut și pe Pahomie Tabenisiotul[16], bărbat prooroc, arhimandrit (păstor) peste trei mii de frați. Dar despre el vom vorbi mai târziu.

---

14. Nu se îngăduia prea multa vorbire.

15. Poate de aici s-a luat modelul pentru muntele Athos.

16. Întemeietorul monahismului de obște. Arhimandrit, aici, un fel de egumen al mai multor mănăstiri.

8. Despre Amun din Nitria[17]

Spunea de Amun că a viețuit în acest mod: Fiind orfan, la vârsta tinerească de douăzeci și doi de ani, a fost căsătorit cu sila cu o femeie, de unchiul său. Și neputându-se împotrivi silei impuse de unchiul său, a primit să se cunune și să intre în camera de nuntă și să suporte toate cele ale nunții. Dar după ce au ieșit toți cei ce l-au dus în camera de nuntă și l-au culcat în pat, ridicându-se Amun și deschizând ușa, a chemat-o pe fericita lui soție și i-a spus: "Vino, doamnă, îți voi povesti în sfârșit cum stau lucrurile. Nunta pe care am primit-o nu are în ea nimic mai mult. Vom face deci bine dacă de acum fiecare din noi se va culca deosebit, ca să facem plăcere lui Dumnezeu, păzind fiecare neatinsă fecioria". Și scoțând din sânul lui o cărticică, a citit fetei, care nu cunoștea scrisul, despre persoana Apostolului și a Mântuitorului, adăugând celei mai mari părți, din înțelegerea lui, toate temeiurile pentru feciorie și curăție în așa fel, că și aceea, convinsă de harul lui Dumnezeu, a spus: "Și eu m-am convins, domnule. Deci ce poruncești acum?". "Poruncesc, zise el, ca fiecare dintre noi să rămână de acum de sine". Dar ea n-a primit, ci a zis: "Să rămânem în aceeași casă, dar în paturi deosebite".

Trăind deci cu ea optsprezece ani în aceeași casă, în fiecare zi se ocupa cu grădina și cu arborele care produce balsam (acest arbore african se cultiva ca vița de vie, fiind lucrat și udat cu multă osteneală). Iar făcându-se seara, făcea rugăciunea în casă și mânca împreună cu ea; și după ce făcea rugăciunea de noapte, ieșea iarăși.

Acestea astfel săvârșindu-se, și amândoi ajungând la nepătimire, rugăciunile lui Amun arătându-și puterea, la urmă ea îi spuse: "Am să-ți spun ceva, domnul meu. De mă

17. Despre Avva Amun și despre unele întâlniri ale lui cu Antonie a se vedea și în *Patericul* publicat la Cozia, 1930, p. 36-38.

vei asculta, voi fi convinsă că mă iubeşti în Dumnezeu". Îi zise ei: "Spune-mi ce voieşti". Iar ea îi spuse: "E un lucru drept ca, fiind tu bărbat şi nevoindu-te cu dreptatea, şi eu râvnind să umblu pe aceeaşi cale, să vieţuim fiecare în mod deosebit. Căci nu se cuvine să-ţi ascunzi o astfel de virtute, vieţuind cu mine în curăţie". Iar el, mulţumind lui Dumnezeu, i-a zis ei: "Deci să ai această casă. Iar eu îmi voi face mie altă casă".

Şi ieşind, s-a aşezat în partea cea mai dinlăuntru a muntelui Nitria, în care nu erau încă atunci mănăstiri. Şi-şi făcu lui două mici chilii. Şi trăind alţi douăzeci şi doi de ani în pustie, a murit, mai bine zis a adormit, văzând de două ori pe an pe fericita lui soţie.

Fericitul episcop Atanasie a povestit, în "Viaţa Sfântului Antonie", minunea săvârşită cu acesta, anume că având să treacă el râul Lico, împreună cu ucenicul său Teodor, şi ferindu-se să se dezbrace ca să nu-l vadă cineva gol, a fost trecut dincolo fără vreo barcă de un înger.

Deci acest Amun a vieţuit astfel şi şi-a sfârşit viaţa astfel, că fericitul Antonie a văzut sufletul lui luat de un înger. Acest râu eu l-am trecut cu frică într-o barcă. El este o ramură a marelui Nil.

9. Despre Or[18]

În acest munte al Nitriei a fost un bărbat nevoitor cu numele Or, a cărui virtute a mărturisit-o toată frăţia, dar în mod deosebit monahia lui Dumnezeu Melania[19], care a intrat în munte înainte de mine. Căci eu nu l-am apucat încă în viaţă. Spuneau în povestirile lor că acesta nici n-a minţit,

18. Despre Avva Or (scris cu W), a se vedea mai multe în *Patericul* citat, p. 240-241.

19. Despre nobila Melania, care a părăsit Roma la 366, vieţuind un timp ca ascetă în Nitria, a se vedea mai multe la Barthelink, *op. cit.*, p. 187.

nici n-a jurat vreodată, nici nu s-a jurat, nici n-a blestemat pe cineva, nici nu i-a vorbit cuiva fără să trebuiască[20].

10. Despre Pamvo

În acest munte a fost şi fericitul Pamvo, învăţătorul episcopului Dioscur şi al fraţilor Amoniu, Eusebie şi Eftimie, şi al lui Origen, nepotul minunatului bărbat Dracontie[21]. Acest Pamvo avea foarte multe daruri bărbăteşti şi virtuţi deosebite. Între ele era şi aceasta: dispreţuia aurul şi argintul, cum o cere cuvântul. Căci mi-a povestit fericita Melania: "Venind eu la început de la Roma la Alexandria, am auzit despre virtutea acestuia. Şi fericitul Isidor, care mi-a povestit despre el, m-a condus la el acolo, în pustie. I-am dat trei sute de litre de argint, rugându-l să se facă părtaş de bogăţia mea. Dar acela, şezând şi împletind ramuri, m-a binecuvântat numai cu glasul lui şi mi-a spus: "Dumnezeu să te răsplătească". Şi spuse iconomului său Origen: "Primeşte-i şi foloseşte-i pentru toată frăţia din Libia şi din insule. Căci aceste mănăstiri sunt mai sărace". I-a poruncit să nu dea nici unuia din Egipt, pentru că ţara era mai bogată. Iar eu, zice, aşteptând să să fiu cinstită şi lăudată de el pentru acest dar şi neauzind nimic de la el, i-am spus: "Cred că ştii, Părinte, ce sumă este trei sute de litre". El însă, fără să ridice capul, îmi răspunse: "Cel căruia i-ai dat n-are nevoie, fiică, să-i numere. Cel ce măsoară munţii cunoaşte cu atât mai mult cantitatea argintului. Dacă mi i-ai dat mie, bine ai

20. Relatarea se află întocmai şi în *Patericul* tradus în româneşte (p. 240), cu mai multe informaţii despre Or.

21. E vorba de un alt Origen decât cunoscutul teolog. Pare să fi fost ucenic al lui Antonie (autor cit., *op. cit.*, p. 323). Vezi ceva mai departe despre el Apoftegmele lui Pamvo, în *Patericul* citat, p. 193-197. Ca monah (cca. 320-390) a fost şi ucenic al lui Amun, devenind apărător al învăţăturii de la Niceea. Sf. Atanasie l-a chemat la Alexandria, probabil pentru a-i combate pe arieni (aut. cit., *op. cit.*, p. 323).

spus. Iar de l-ai dat lui Dumnezeu, Care n-a trecut cu vederea cei doi bănuţi, mai bine taci". Aşa, zice Melania, a rânduit Domnul, intrând eu în munte. Iar după puţin timp, a adormit omul lui Dumnezeu fără febră, fără să se îmbolnăvească, ci lucrând la un coş; avea şaptezeci de ani. Trimiţând după mine când ajunsese la cea din urmă împletitură, având să plece, îmi zise: "Primeşte acest coş din mâinile mele, ca să-ţi aduci aminte de mine. Căci altceva n-am ce să-ţi las". Învelindu-i ea trupul în pânză, l-a aşezat în mormânt. Şi plecând din pustie, a păstrat până la moarte coşul.

Acest Pamvo murind, în ceasul când se sfârşea se zice că i-a spus lui Origen, preotul şi iconomul, şi lui Amoniu, bărbaţi vestiţi, ca şi altor fraţi: "De când am venit în acest loc al pustiei şi mi-am clădit chilia şi am vieţuit în ea, nu-mi amintesc să fi mâncat "pâine în dar", în afară de (cea făcută de) mâinile mele, şi nu m-am căit de vreun cuvânt pe care l-am grăit până în acest ceas. Şi totuşi plec la Dumnezeu ca unul ce n-am început încă să am adevărata evlavie faţă de Dumnezeu".

Despre el ne-au dat şi Origen şi Amoniu mărturie: Întrebat despre un cuvânt scris sau despre altă faptă a nevoinţei, niciodată nu răspundea îndată, ci spunea: "Încă n-am aflat". De multe ori treceau şi trei luni şi nu dădea răspuns, spunând că n-a înţeles încă. De aceea se primeau spusele lui, date după o cugetare după Dumnezeu, ca de la Dumnezeu. Se spune că această virtute, a căutării adevărului în cuvânt, o avea mai mult decât toţi (mai mult chiar şi decât marele Antonie).

Se povesteşte această faptă a lui Pamvo: Nevoitorul Pior venind la el, şi-a adus cu sine pâinea lui[22]. Şi mustrat de el, "pentru ce ai făcut aceasta?", a răspuns: "ca să nu-ţi fiu spre povară". Pamvo i-a dat o lecţie vorbitoare pe tă-

---

22. Despre Pior se vorbeşte în *Patericul* citat, la p. 198-199.

cute. Căci mergând la el după un timp, şi-a frânt pâinea pe care şi-a adus-o cu el. Şi, întrebat, a spus: "Am frânt-o ca să nu te împovărez".

11. Despre Amoniu

Acest Amoniu, pe care l-am arătat ca ucenic al lui Pamvo, dimpreună cu alţi trei fraţi şi două surori ale lui, ajungând la culmea iubirii de Dumnezeu, au plecat în pustie. Şi acelea şi-au făcut un lăcaş al lor, şi ei alt lăcaş, în aşa fel că era o depărtare îndestulătoare între ele. Deoarece bărbatul era peste măsură de iubitor al cuvântului, iar o cetate din apropiere voia să-l aibă episcop, au venit la fericitul Timotei rugându-l să li-l hirotonească ierarh[23]. Acesta le-a spus: "Aduceţi-l la mine şi-l voi hirotoni". Când deci s-au dus la el cu un ajutor şi a văzut acela că a fost prins, i-a rugat şi s-a jurat că nu primeşte hirotonia, nici nu voieşte să iasă din pustie; dar nu l-au ascultat. Atunci, în văzul lor, luând un cuţit şi-a tăiat cu totul urechea stângă, zicându-le: "De acum puteţi fi siguri că îmi este cu neputinţă, legea oprind să fie primit în preoţie unul cu urechea tăiată". Drept urmare, lăsându-l, au plecat şi ducându-se au spus episcopului. Şi acesta le-a spus: "Această lege are putere la iudei. Dar mie de-mi aduceţi şi pe cineva cu nasul tăiat, îl voi hirotoni de se arată vrednic prin purtări". Plecând ei iarăşi la acela, l-au rugat. Dar el s-a jurat lor: "De mă veţi sili, îmi voi tăia şi limba". Lăsându-l deci, au plecat.

Se istorisesc multe fapte minunate ale acestui Amoniu. Când se trezea în el vreo plăcere, nu-şi cruţa trupul, ci, încingând un fier, atingea mădularele lui, încât era întreg acoperit de răni. Din tinereţe şi până la moarte pe masa lui erau

23. Amoniu era unul din cei mai cunoscuţi monahi din Nitria. Fiindcă îşi tăiase o ureche ca să nu fie hirotonit, s-a numit "cel fără ureche". Cei trei fraţi nu sunt pomeniţi în unele manuscrise, fiind susţinători ai lui Origen (aut. şi *op. cit.*, p. 325).

numai mâncăruri crude. Nu mânca nimic trecut prin foc, decât pâine. Învăţase pe de rost Scriptura Vechiului şi Noului Testament şi trecuse de şase sute zece mii de ori prin scrierile bărbaţilor învăţaţi, Origen şi Didim, Pieriu şi Ştefan[24], cum mărturisesc despre el părinţii pustiei.

Era sfătuitor al fraţilor din pustie mai mult decât oricare altul. Îi dădea o astfel de întâietate chiar fericitul Evagrie, bărbat purtător de Duh şi pătrunzător, care zice: "N-am văzut niciodată un om mai lipsit de patimi".

12. Despre Veniamin

În acest munte al Nitriei a vieţuit optzeci de ani un bărbat numit Veniamin, nevoindu-se la culme[25]. El s-a învrednicit de darul vindecărilor. Oricine, peste care îşi punea mâna sau pe care îl ungea cu untdelemn după ce-l binecuvânta, se izbăvea de orice boală.

Acest om, învrednicit de o astfel de harismă, înainte cu opt luni de moarte s-a îmbolnăvit de hidropică; şi trupul lui s-a umflat aşa de mult, că părea ca un altfel de Iov. Luându-ne deci episcopul Dioscur – atunci era preot în muntele Nitria[26] – pe mine şi pe fericitul Evagrie, ne-a spus: "Veniţi să vedeţi un Iov nou, care într-un trup atât de umflat şi într-o suferinţă de nevindecat îşi arată o mulţumire nemăsurată". Mergând deci, am văzut un trup aşa de umflat, că un deget al mâinii lui nu putea fi cuprins de toate celelalte degete.

---

24. Origen încă nu fusese condamnat de învăţătura Bisericii. Pieriu a fost urmaşul lui Origen la conducerea Şcolii din Alexandria şi a murit ca martir în persecuţia lui Diocleţian (aut. şi *op. cit.*, p. 326-327). Se pare că n-au rămas scrieri de la el.

25. Despre acest Veniamin, în *Patericul* cit., p. 46. A se vedea şi în Sozomen, *Historia ecclesiastica*, VI, 29, 9-10.

26. Acest Dioscur a fost episcop de Hermopole; lui i-a succedat Isidor. Amândoi au fost exilaţi în anul 374, ca aderenţi ai Sf. Atanasie (aut. şi *op. cit.*, p. 323).

Neputând privi la suferința lui cumplită, ne-am întors privirea. Atunci ne-a spus acel fericit Veniamin: "Rugați-vă, fiilor, ca nu cumva să se îmbolnăvească de hidropică omul meu lăuntric. Căci cel din afară nu mă face nici să mă bucur, nici să pătimesc". De opt luni ședea necurmat într-un jeț care i-a fost făcut tot mai larg, nemaiputând sta pe pat din pricina celorlalte suferințe. Și totuși, în pătimirea aceasta îi tămăduia pe alții.

Am istorit despre această pătimire, ca să nu ne mirăm când le vine o astfel de suferință celor drepți. Iar murind el, au fost scoase tocurile și pragurile ușii ca să poată fi scos trupul din casă.

13. Despre Apoloniu

Un anume Apoloniu după nume, negustor de meserie, după ce a părăsit lumea și s-a așezat în muntele Nitriei, neputând nici învăța vreo meserie, nici să se deprindă cu scrisul, trăind douăzeci de ani în munte, și-a aflat o altă nevoință. Din banii și din ostenelile sale cumpăra din Alexandria tot felul de leacuri și de lucruri trebuincioase și le dădea tuturor fraților bolnavi. El putea fi văzut de dimineața până la ceasul trei după amiază înconjurând mănăstirile și deschizând multe uși ca să vadă de nu zace cineva bolnav. Aducea stafide, siropuri, ouă, aluat de făină, de care au nevoie cei bolnavi, socotind că această slujire îi este lui de cel mai mare folos la bătrânețe. Când a murit, a lăsat bunurile sale unuia asemenea lui, ca să împlinească aceeași slujire. Căci locuind cinci mii de monahi în munte, era trebuință și de această slujire din pricina pustietății locului.

14. Despre Paisie și Isaia

Alți doi nevoitori, pe nume Paisie și Isaia, erau frați, fii ai unui tată negustor, Spanodrom. Murind tatăl lor, aceștia

şi-au împărţit averea ce o aveau, (provenită) din imobile, în preţ de cinci mii de dinari, ca şi cea câştigată din vânzarea hainelor şi a sclavilor. Şi s-au gândit împreună şi s-au sfătuit între ei, zicând: "Spre ce fel de viaţă să pornim, frate? Dacă vom porni spre negustoria pe care a practicat-o tatăl nostru, vom lăsa şi noi altora oboselile noastre. Ba poate vom cădea şi în primejdii ce ne vor veni de la tâlhari şi de la mare. Hai, deci, să păşim spre viaţa monahală, ca să ne folosim de cele ale tatălui nostru şi să nu pierdem nici sufletele noastre". Deci au ales calea vieţii monahale. Dar s-a gândit fiecare în mod deosebit la ea. Căci împărţind banii, fiecare avea ca scop să placă lui Dumnezeu, dar printr-o vieţuire deosebită. Unul a împărţit toate între lăcaşuri de asceţi şi biserici şi închisori, învăţând o modestă meserie din care să-şi câştige pâinea, predându-se nevoinţei şi rugăciunii. Celălalt n-a împărţit nimic, ci şi-a făcut sieşi o mănăstire; şi locuind în ea puţini fraţi, primea pe orice străin, pe orice bolnav, pe orice bătrân, pe orice sărac, dând duminica şi sâmbăta trei (sau patru) mese. Aşa şi-a cheltuit banii lui[27].

Iar murind amândoi, li s-au adus laude diferite, ca unora ce s-au desăvârşit amândoi. Dar unora le-a plăcut unul, altora celălalt. Ivindu-se astfel o sfadă în frăţietate cu privire la lauda lor, au plecat la fericitul Pamvo; şi cerându-i judecata lui, l-au rugat să le arate a cui vieţuire a fost mai preţioasă. Iar el le-a spus lor: "Amândoi sunt desăvârşiţi: unul a arătat lucrarea lui Avraam, celălalt, a lui Ilie". Unii însă au spus: "Cum e cu putinţă să fie deopotrivă?". Ei preţuiau mai mult pe nevoitor şi ziceau: "A făcut lucru evanghelic vânzând tot şi dând săracilor, şi a purtat în fiecare ceas, şi ziua şi noaptea, crucea şi a urmat Mântuitorului, şi a trăit în rugăciune". Ceilalţi răspundeau şi ziceau: "Acesta a arătat ce-

27. Unele mănăstiri, ca şi episcopiile, înfăptuiau în acel timp o operă de caritate.

lor lipsiţi atâta dragoste, că a colindat şi străzile mari şi i-a adunat pe cei necăjiţi; şi şi-a odihnit nu numai sufletul său, ci şi pe al multor altora, îngrijindu-se de bolnavi şi ajutându-i". Le-a spus lor fericitul Pamvo: "Iarăşi vă spun: amândoi sunt deopotrivă. Pe fiecare din voi îl asigur că dacă unul nu se nevoia atât de mult, nu s-ar fi făcut vrednic să fie comparat cu bunătatea celuilalt. Acela, iarăşi, odihnind pe străini, se odihnea împreună cu ei pe sine însuşi, şi deşi părea să poarte greutatea oboselii, avea în acestea şi o odihnă[28]. Dar aşteptaţi ca să primesc şi eu descoperirea de la Dumnezeu. Şi venind după aceasta, veţi afla". Venind deci după câteva zile, l-au rugat iarăşi să le spună. Şi le-a spus lor ca de la Dumnezeu: "I-am văzut pe amândoi stând împreună în rai".

15. Despre Macarie cel Tânăr

Un tânăr oarecare, cu numele Macarie, ca de optsprezece ani, jucându-se cu cei de o vârstă cu el lângă lacul numit Maria, în vreme ce păştea nişte animale, a săvârşit fără voie un omor. Şi nespunând nimănui nimic, a plecat în pustie. Şi a vieţuit în atâta frică de Dumnezeu şi de oameni, că a trăit fără să simtă, trei ani, lipsit de acoperiş în pustie[29]. Iar pământul este fără ploaie celor de acolo, şi aceasta o ştiu toţi, atât cei ce o pot spune cu cuvântul, cât şi cei ce o simt din experienţă. Mai târziu acesta şi-a zidit o chilie.

Şi trăind alţi douăzeci şi cinci de ani în chilie, s-a învrednicit de harul de-a respinge pe draci, bucurându-se de singurătate. Convieţuind mult cu el, l-am întrebat cam ce gândeşte despre păcatul omuciderii. A răspuns că e aşa de de-

28. Cine dă, sie îşi dă. Binele pe care îl faci, pe acela îl ai. Când ai milă de altul, te bucură simţirea milei. Când odihneşti, ajutând prin oboseli pe altul, trăieşti în aceasta totodată odihna proprie.

29. Frica de Dumnezeu pentru omorul fără de voie l-a făcut să nu simtă că trăieşte în pustie, fără acoperiş deasupra capului.

parte de simţirea durerii, încât chiar mulţumeşte pentru ucidere. Căci uciderea fără voie i s-a făcut prilej de mântuire. Spunea, aducând mărturia din Scripturi, că Moise nu s-ar fi învrednicit de vederea dumnezeiască şi n-ar fi ajuns în muntele Sinai - deci de un aşa de mare dar şi de scrierea Sfintelor Scrieri - dacă n-ar fi fugit din pricina unei ucideri săvârşite în Egipt.

Acestea le spun nu ca să deschid calea spre ucidere, ci arătând că sunt şi virtuţi născute din împrejurări (deosebite), când cineva nu vine la bine de bunăvoie. Căci unele virtuţi sunt alese cu voia, altele se ivesc din diferite împrejurări.

16. Despre Natanail

A fost un altul între cei vechi, cu numele Natanail. Eu nu l-am apucat în viaţă. Căci a adormit cu cincisprezece ani mai înainte de intrarea mea în muntele Nitriei[30]. Dar m-am întâlnit cu împreună-nevoitorii şi cu împreună-vieţuitorii cu el. Întrebându-i pe aceştia despre virtutea bărbatului, aceia mi-au arătat şi chilia în care nu mai locuia nimeni, deoarece era mai aproape de lume. Căci el şi-o clădise când erau rari pustnicii (anahoreţii).

Povesteau despre el în mod deosebit că avea multă răbdare în chilia lui, căci nu se abătea de la hotărârea sa. Bătându-şi joc de el la început demonul - care îi ia în râs, care îşi bate joc de toţi şi îi amăgeşte pe toţi -, i s-a părut că se lenevește şi se plictiseşte în prima chilie. Şi plecând, şi-a clădit o altă chilie, mai apropiată de sat. După ce a isprăvit de clădit chilia şi s-a aşezat în ea, la trei sau patru luni, veni demonul noaptea ţinând în mână o suliţă asemenea călăilor şi având chipul unui soldat care vrea să ucidă,

30. Autorul scrierii a intrat în Nitria la 388. Deci Natanail a murit pe la 373.

mişcând suliţa. Acestuia îi răspunse Natanail şi-i spuse: "Cine eşti tu, care faci acestea în chilia mea?". I-a răspuns dracul: "Eu sunt cel ce te-am scos din chilia aceea. Am venit să te alung şi din aceasta". Cunoscând deci că vrea să-şi bată joc de el, s-a întors iarăşi în prima chilie.

Şi împlinind în ea treizeci şi şapte de ani, n-a trecut uşa, împotrivindu-se demonului, care atâta s-a luptat, silindu-l să iasă, cât nu se poate povesti. Între altele i s-a întâmplat şi aceasta: Primind vizita a şapte sfinţi episcopi, făcută fie din providenţa dumnezeiască, fie din ispita aceluia, (nici ea) nu l-a abătut de la hotărâre. Căci ieşind episcopii, după ce au făcut rugăciunea, n-a făcut nici măcar un pas ca să-i însoţească. Şi-i spuseră diaconii: "Faci o faptă mândră, avva, neînsoţind pe episcopi". Iar el le răspunse: "Eu am murit domnilor mei episcopi, şi lumii întregi. Fiindcă am un scop ascuns, şi Dumnezeu cunoaşte inima mea, de aceea nu-i însoţesc pe ei". Neizbutind deci demonul în această faptă, luă, nouă luni înainte de moartea pustnicului, chipul unui copil de vreo zece ani care mâna un asin ce purta pâini într-un coş. Şi făcându-se seară adâncă, asinul s-a prefăcut că se răstoarnă aproape de chilie şi copilul a început a striga: "Avva Natanail, ai milă de mine şi dă-mi mâna". Dar el auzind glasul aşa-zisului copil şi deschizând uşa, i-a strigat stând înlăuntru: "Cine eşti şi ce vrei să-ţi fac?". Îi spuse lui: "Sunt îngrijitorul acestuia şi aduc pâini, fiindcă mi-o cere iubirea fratelui care mâine, fiind sâmbătă, trebuie să le aibă ca prescuri. Te rog, nu mă trece cu vederea, ca nu cumva să fiu mâncat de hiene". Căci apăreau multe hiene în locurile acelea. Stând deci mult fericitul Natanail, tulburat în lăuntrul său, cugeta întru sine, zicând: "Oare voi călca porunca dumnezeiască sau hotărârea luată?". La sfârşit, cugetând că e mai bine să nu treacă peste hotărârea ţinută atâţia ani, ruşinând pe diavolul, după ce-a făcut o rugăciune, i-a spus aşa-zisului copil, care îi cerea ajutorul: "Ascultă, copile! Cred în Dumnezeu, Căruia Îi slujesc, că de

ai trebuință, îți va trimite ajutorul Lui, și nici hienele nu-ți vor face vreun rău, nici altcineva. Iar de ești o ispită, Dumnezeu va descoperi acest lucru". Și închizând ușa, a intrat în chilie. Iar demonul, rușinat de înfrângere, a dispărut într-un vânt și în asinii sălbatici ce săreau și fugeau în zgomote ce se topeau.

Aceasta a fost nevoința fericitului Natanail, aceasta viețuirea și aceasta desăvârșirea lui.

17. Despre Macarie Egipteanul

Despre cele privitoare la cei doi Macarie, bărbați pururea pomeniți, fiind multe și greu de crezut, șovăiesc să vorbesc și să scriu ca nu cumva să-mi atrag bănuiala de mincinos. Căci Duhul Sfânt a descoperit că "Domnul pierde pe toți cei ce grăiesc minciună" (Ps. 5, 6). Dar deoarece nu mint, să nu primești cu necredință, binecredinciosule, cele ce le spun. Dintre acești doi Macarie, unul era Egiptean după neam, iar celălalt Alexandrin, vânzător de dulciuri.

Întâi voi povesti despre Egiptean, care a trăit nouăzeci de ani. Dintre aceștia a viețuit șaizeci de ani în pustie, unde a intrat când era tânăr, de treizeci de ani. Și s-a învrednicit de atâta dreaptă socoteală, că era numit "tânărul bătrân". De aceea a și propășit repede. La patruzeci de ani a primit harul alungării duhurilor răufăcătoare și al prezicerilor. Și s-a învrednicit de preoție[31].

Cu el se aflau doi ucenici în pustia cea mai dinăuntru, numită Schit[32]. Dintre ei, unul îi era slujitor și se afla aproape de el pentru cei ce veneau spre a fi vindecați. Iar celălalt

31. Primul Macarie se numește Egipteanul poate fiindcă era de națiune coptă și dintr-o regiune rurală, spre deosebire de celălalt, Alexandrinul, care poate era grec, în acel oraș locuind mulți greci. I se atribuie poate pe nedrept unele scrieri (aut. și *op. cit.*, p. 332).

32. Pustia Schitului era la vest de Nil, la vreo 60 de mile la sud de Alexandria. Distanța între Nitria și Schit era de vreo 24 de ore. Unii spun

se nevoia într-o chilie foarte apropiată. Îaintând vremea și prevăzând viitorul cu un ochi străvăzător, zise celui ce-i slujea, numit Ioan, ajuns mai târziu preot în locul lui Macarie însuși: "Ascultă la mine, frate Ioane, și primește cu răbdare îndemnul meu: vei fi ispitit, și te va ispiti duhul iubirii de arginți. Așa am văzut. Și știu că de mă vei asculta cu răbdare, te vei desăvârși în locul acesta și vei fi slăvit, și biciul nu se va apropia de sălașul tău" (Ps. 90, 10). Dar de nu mă vei asculta, va veni asupra ta sfârșitul lui Ghehazi, de a cărui pătimire vei și boli (4 Regi 5, 27)". Și s-a întâmplat că acela n-a ascultat, după adormirea lui Macarie, după alți cincisprezece sau douăzeci de ani. Și astfel, pentru că și-a însușit din averile săracilor, a suferit de o astfel de formă de lepră, că nu se afla pe trupul lui vreun loc sănătos pe care să-și poată pune degetul. Acesta era darul proorocesc al lui Macarie.

Despre mâncarea și băutura lui, e de prisos să povestesc, odată ce nici la cei mai puțin nevoitori nu se putea afla în acele locuri o astfel de negrijă în privința mâncării, atât din pricina puținătății celor de trebuință, cât și pentru râvna celor ce locuiau acolo. Voi vorbi despre altă nevoință a lui. Astfel, se spunea că era răpit neîncetat din sine (în extaz) și viețuia mai multă vreme în Dumnezeu decât în legătura cu lucrurile de sub cer. Despre el se povestesc și minunile următoare:

Un oarecare bărbat egiptean, îndrăgostindu-se de o femeie, căsătorită cu altul, și neputând-o atrage, a recurs la un vrăjitor, spunându-i: "Fă-o să mă iubească, sau fă ceva ca să se despartă de bărbatul ei". Și primind vrăjitorul un preț îndestulător, s-a folosit de mijloacele lui vrăjitorești și

că Schitul se afla între delta Nilului și Valea Nitriei (aut. și *op. cit.*, p. cit.). Se pare că și-a luat numele de Schit de la micile mănăstiri aflate acolo. Un text extins despre faptele și apoftegmele acestui Macarie se cuprinde în *Patericul* cit., p. 130-142.

a făcut-o să ia chipul unui cal. Venind bărbatul ei de afară, s-a mirat că a aflat în patul lui un cal. Şi plânge şi se jeleşte şi vorbeşte animalului, dar nu primeşte răspuns. Cheamă pe preoţii din sat. Îi aduce înlăuntru, o arată. Nu află ieşire din această stare. Trei zile ea n-a primit nici iarbă, ca un cal, nici pâine, ca un om, lipsindu-se de amândouă felurile de hrană. La sfârşit, ca să se slăvească Dumnezeu şi să se arate virtutea Sfântului Macarie, i-a venit bărbatului ei gândul să se ducă în pustie. Şi punând pe ea o şa ca pe un cal, o duse în pustie. Apropiindu-se ei, fraţii din preajma chiliei lui Macarie s-au împotrivit bărbatului, zicând: "De ce aduci aici acest cal?". Acela le răspunse: "Ca să se milostivească de ea". Îi spun lui: "Dar ce are?". A răspuns bărbatul: "Era femeia mea şi s-a preschimbat în cal, şi acum e a treia zi de când n-a gustat nimic". Au spus aceasta Sfântului, ce se ruga înlăuntru. Căci îi descoperise Dumnezeu şi se ruga pentru ea. Deci a răspuns Sfântul Macarie fraţilor, spunându-le: "Sunteţi cai voi, care aveţi ochi de cai. Căci aceea este femeie, care n-a fost preschimbată decât pentru ochii celor amăgiţi". Şi a binecuvântat apa şi a vărsat-o peste trupul ei, începând de la cap, însoţind fapta aceasta cu rugăciunea. Şi îndată a făcut-o să se arate tuturor ca femeie. Şi dându-i de mâncare, a făcut-o să mănânce şi a slobozit-o împreună cu bărbatul ei. Şi a plecat (acela) mulţumind Domnului. Şi i-a poruncit zicând: "Să nu părăseşti niciodată Biserica (adică să nu rămâi departe de Sfânta Împărtăşanie). Căci acestea ţi s-au întâmplat pentru că nu te-ai apropiat de Taine cinci săptămâni".

Altă faptă a nevoinţei lui: Săpând timp îndelungat un coridor sub pământ de la chilia lui, lung de o jumătate de stadiu, l-a terminat la capăt cu o peşteră. Şi când prea multe persoane îl tulburau, ieşind pe ascuns din chilia sa, se ducea în peşteră şi nimeni nu-l afla. Şi ne-a povestit unul dintre ucenicii lui râvnitori că mergând el până în peşteră, rostea douăzeci şi patru de rugăciuni, şi la întoarcere la fel.

Despre el ieşise vestea că a sculat un mort pentru a convinge un eretic, care nu recunoştea învierea trupurilor. Şi această veste dăinuia în pustie.

Acestuia i se aduse odată, de către mama lui ce plângea, un tânăr stăpânit de demoni. Era legat de alţi doi tineri. Demonul avea această lucrare. După ce mânca trei părţi dintr-o pâine şi bea un urcior de apă, o mişcare dinlăuntru lepăda mâncările, de parcă se topeau de foc. Căci există şi o ceată de demoni numită foc. Fiindcă sunt deosebiri între demoni, ca şi între oameni, nu de fiinţă, ci de voinţă. Deci acest tânăr neputând fi săturat de ceea ce-i dădea mama lui, mânca şi ceea ce lepăda. Ba de mai multe ori bea şi propria urină. Plângând deci mama lui şi rugând pe Sfânt, acesta îl luă pe tânăr şi se rugă lui Dumnezeu pentru el. Şi după o zi sau două scăzând pătimirea, Sfântul Macarie îi spuse ei: "Cât vrei să mănânce?". Ea răspunse, zicând: "Zece litre de pâine (două kg)". Mustrând-o el, pentru că era mult, după ce s-a rugat pentru el şapte zile cu post, a coborât (dorinţa) la trei litre (trei sferturi de kg), obligându-l să şi lucreze. Şi aşa vindecându-l, l-a dat mamei lui. Dumnezeu a făcut şi această minune prin Macarie. Cu acest nevoitor eu nu m-am întâlnit. Căci a adormit înainte cu un an de a intra eu în pustie.

18. Despre Macarie Alexandrinul[33]

Dar m-am întâlnit cu celălalt Macarie, Alexandrinul, care era preot al aşa-ziselor "Chilii"[34]. La aceste "chilii" am locuit eu nouă ani. Primii trei ani ai mei au fost ultimii ai vieţii lui. Unele din faptele lui le-am văzut, altele le-am auzit

33. Acesta se numea şi "Citadinul" ("Orăşeanul") pentru că locuia în oraşul Alexandria (aut. şi *op. cit.*, p. 55-56).

34. Alt nume pentru Schit. Căci acolo erau o mulţime de chilii (vezi locul citat la nota 32).

de la el, iar altele le-am aflat de la alții. Nevoința lui era aceasta: Dacă auzea ceva folositor vreodată, aceea ducea la desăvârșire. Astfel, auzind de la unii că tabenisioții mâncau în cele patruzeci de zile ale Postului (numai) nefiert, a socotit să nu supună focului nimic șapte ani și, afară de legume crude, n-a gustat niciodată legume fierte.

Dobândind această virtute, a auzit iarăși despre un altul că mânca o litră de pâine; și frângând o bucată, după ce o punea într-un vas, socotea să mănânce atâta cât putea cuprinde cu mâna. Și povestea, glumind: "Aș fi luat mai multe bucăți, dar nu le-am putut aduce pe toate sub vedere. Că un vameș nu mi-a îngăduit". Trei ani a împlinit această nevoință, mâncând patru sau cinci uncii de pâine, și a băut atâta apă și nici o șesime de (kg) untdelemn pe an".

Altă nevoință a lui. Ținea să învingă somnul și povestea că nu a intrat sub acoperiș douăzeci de zile, ca să învingă somnul, ziua înfierbântat de arșiță, iar noaptea înghețând de frig. Și adăuga: "De n-aș fi intrat mai repede sub acoperiș și n-aș fi primit să dorm, mi s-ar fi secat creierul așa de mult, că mi-aș fi ieșit din mine. Cât mă privește pe mine, am învins; dar cât privește firea, care-și are trebuințele ei, m-a învins somnul".

Stând el odată dimineața în chilie, venind o viespe pe piciorul lui, l-a înțepat. Și durându-l, a strivit-o cu mâna, dar după ce aceea s-a săturat cu sângele lui. Recunoscându-se deci vinovat că s-a răzbunat pe sine, s-a condamnat să rămână în locul mocirlos al Schitului, care este pustie totală, și să șadă gol șase luni acolo unde viespile și țânțarii mănâncă până și pielea mistreților. Astfel trupul său a fost întreg înțepat și arăta atâtea răni, încât unii socoteau că e bolnav de lepră. Venind după șase luni la chilia lui, fu cunoscut numai după glas că este Macarie.

A dorit odată să intre în cavoul lui Iannes și Iambres, dintr-o grădină, cum ne-a povestit el însuși. Acest cavou era

al magilor ce aveau putere pe lângă Faraon[35]. Ca oameni care aveau de mult timp atâta putere, și-au zidit monumentul din pietre pătrate și și-au făcut în el mormântul lor, poleindu-l cu aur. Au sădit și niște arbori, locul fiind umed, și au săpat acolo și o fântână.

Dar deoarece Sfântul nu cunoștea calea și urma stelelor, ca unei căi, strălucind pustia ca o mare, a făcut o legătură de trestii și punea din ea un semn la orice mie de pași ca să afle drumul la întoarcere. Străbătând deci drumul în nouă zile, s-a apropiat de loc. Dar demonul, care se împotrivește pururea luptătorilor pentru Hristos, adunând toate trestiile, adormind el la o milă de mormântul din grădină, le-a pus la capul lui. Trezindu-se el, află trestiile lângă el. O îngăduise Dumnezeu și aceasta, spre o mai mare întărire a lui, ca să nu-și pună nădejdea în trestii, ci în stâlpul de nor care l-a condus pe Israel patruzeci de ani în pustie.

Spunea: "Șaptezeci de demoni au ieșit în întâmpinarea mea de la mormântul din grădină, strigând și zburând ca niște corbi în văzul meu și zicând: Ce vrei, Macarie? Ce vrei, călugăre? De ce ai venit la locul nostru? Nu poți rămâne aici!". Le-am răspuns lor: "Voi intra numai, voi vedea și voi pleca". "Deci intrând, zise, am aflat un mic vas de aramă atârnat de un lanț de fier peste o fântână".

Erau lucruri consumate de timp și nemaiavând în ele nimic, pentru că erau secate de soare. Astfel întorcându-se, a venit înapoi vreme de douăzeci de zile. Secând apa pe care o purta cu el și sfârșindu-se pâinile, a ajuns într-o mare nevoie. Și când era aproape gata să cadă, i s-a arătat, cum a povestit, o fată îmbrăcată într-o haină albă și ținând un urcior cu apă proaspătă. Spunea despre ea că era departe de el ca de un stadiu și că a mers spre ea trei zile, văzând-o mereu cu urciorul, dar neputând să o ajungă, ca într-un vis.

35. Iannes și Iambres i s-au împotrivit lui Moise (2 Tim. 3, 8). Erau magi ai lui Faraon (Ieș. 9, 17, 18).

Dar se întărea cu nădejdea că îi va da să bea. După ea s-a arătat o turmă de antilope, dintre care una avea alături de ea un vițel. Căci sunt multe în locurile acelea. Și, cum spunea, ugerul ei era un izvor de lapte. Venind la ea și mulgând-o, se sătură. Și antilopa veni cu el până la chilie, lăsându-se mulsă, dar pe vițel neprimindu-l.

Altă dată, iarăși, săpând o fântână aproape de niște mărăcini, a fost mușcat de o viperă veninoasă. Luând-o el cu amândouă mâinile de pe piep, a sfâșiat-o, spunându-i: "Cum ai îndrăznit să vii dacă nu te-a trimis Dumnezeu?".

Avea mai multe chilii în pustie. Una în schit, în partea cea mai dinlăuntru a pustiei depline, una în Libia, una în așa-numitele "chilii" și una în muntele Nitriei. Unele dintre ele erau fără ferestre. În ele se spunea că ședea în postul mare, în întuneric. Iar alta era mai îngustă, încât nu putea să-și întindă picioarele. Și, iarăși, alta mai largă, în care se întâlnea cu cei ce-l vizitau.

Acesta a tămăduit o mulțime atât de mare de îndrăciți, că nu li se poate socoti numărul. Aflându-ne noi acolo, a fost adusă la el o fecioară de neam nobil din Tesalonic, care era paralizată de mulți ani. Ungând-o douăzeci de zile cu untdelemn sfințit cu mâinile lui și rugându-se, a trimis-o sănătoasă în cetatea ei. Iar ea plecând, i-a trimis multe daruri.

Auzind el că tabenisioții duc o viețuire înaltă, schimbându-și hainele și luând chipul unui lucrător din lume, s-a suit vreme de cincisprezece zile în Tebaida, trecând prin pustie. Și venind în mănăstirea tabenisioților, l-a căutat pe arhimandritul (starețul) lor, numit Pahomie, bărbat foarte încercat și având harisma proorociei; dar i-au rămas ascunse cele privitoare la Macarie. Venind acesta la el, i-a zis: "Te rog, primește-mă în mănăstirea ta, ca să mă fac monah". Îi zise lui Pahomie: "Ai ajuns la bătrânețe, și nu te mai poți nevoi. Frații de aci sunt nevoitori și nu poți purta ostenelile lor. Și te vei sminti, și vei pleca vorbindu-i de rău". Și nu l-a primit nici în prima zi, nici în a doua, până în ziua a șaptea.

După ce s-a întărit stăruind în post, i-a spus pe urmă: "Primește-mă, avva, și de nu voi posti și nu voi lucra ca ei, poruncește să fiu dat afară". Pahomie i-a convins atunci pe frați să-l primească. Iar obștea unei singure mănăstiri este de o mie patru sute de bărbați, până astăzi. Deci a intrat în ea. Iar trecând puțină vreme, a venit Postul mare (de patruzeci de zile – al Paștilor) și a văzut pe fiecare nevoindu-se într-un fel sau altul. Unul mânca numai seara, altul, la două seri, altul, la cinci seri. Unul stătea în picioare toată noaptea, iar ziua se așeza. După scufundarea multor smicele de finic în apă[36], Macarie a șezut într-un colț; și până nu s-au împlinit cele patruzeci de zile și nu au venit Paștile, nu s-a atins nici de pâine, nici de apă, n-a încovoiat (plecat) genunchiul, nu s-a întins pe pământ. Nu a luat nimic, afară de puține foi de varză, și aceasta duminica, spre a lăsa părerea că mănâncă. Și dacă trebuia să iasă pentru vreo trebuință a lui, reintra repede și ședea înlăuntru negrăind nimănui, nedeschizându-și gura, ci stând tăcut. Afară de rugăciunea inimii și de lucrarea smicelelor din mâini, nu făcea altceva nimic. Văzându-l deci, toți nevoitorii s-au răsculat împotriva stareţului, zicând: "De unde ni l-ai adus pe acest om fără trup, spre judecarea noastră? Scoate-l de aici, sau să știi că vom pleca toți". Auzind (Pahomie) de viețuirea lui, s-a rugat lui Dumnezeu ca să-i descopere cine este. Și i s-a descoperit. Și prinzându-l de mână, l-a dus în lăcașul de rugăciune, unde era altarul, și i-a zis: "Vino, călugăre! Tu ești Macarie, și te-ai ascuns de mine. De mulți ani am dorit să te văd. Îți mulțumesc că i-ai întărit pe fiii mei, ca să nu cugete ceva mare despre nevoințele lor. Pleacă acum la locul tău. Ne-ai zidit destul pe noi. Și roagă-te pentru noi". Cerându-i-se aceasta, a plecat.

36. Credem că e vorba de niște ramuri de finic (sau, cum se spune în *Patericul* tradus, smicele), din care călugării împleteau coșuri pe care le vindeau în oraș, cumpărându-și pâine și alte lucruri de trebuință.

Altădată a povestit iarăşi:

"Toată vieţuirea pe care am dorit-o împlinind-o, am venit la altă dorinţă: Am voit să ţin numai cinci zile mintea nedespărţită de Dumnezeu. Şi luând această hotărâre, am închis chilia şi curtea mea, ca să nu dau vreunui om vreun răspuns, şi am stat aşa începând de luni. Am poruncit deci minţii mele, zicând: "Nu cobori din ceruri. Îi ai acolo pe îngeri, pe arhangheli, puterile de sus, pe Dumnezeul tuturor. Nu cobori sub cer"[37]. Şi stăruind două zile şi două nopţi, am supărat aşa de mult pe demon, că s-a făcut flacără de foc şi mi-a ars toate cele din chilie, cum a ars şi rogojina de stuf pe care şedeam, încât am socotit că mă arde şi pe mine întreg. În sfârşit, pătruns de frică, m-am despărţit în a treia zi, nemaiputând să-mi ţin mintea neîmprăştiată, ci am coborât la privirea lumii, ca să nu mă cuprindă mândria".

La acest sfânt Macarie m-am dus eu odată, şi l-am aflat în afara chiliei lui, în preajma căreia şedea un preot al satului, al cărui cap întreg era mâncat de boala numită cancer, de i se vedea chiar osul frunţii. Venise deci să fie vindecat. Dar nu a primit să se întâlnească cu el. L-am rugat deci: "Te rog, primeşte-l, ai milă de el şi răspunde-i". Iar el îmi zise: "E nevrednic să fie vindecat. Căci i s-a trimis boala spre învăţătură. Iar de voieşti să fie vindecat, convinge-l să se reţină de la Liturghie. Căci a săvârşit Liturghia desfrânându-se. Şi de aceea este pedepsit. Şi Dumnezeu îl va vindeca". Când i-am spus aceasta celui bolnav, s-a învoit, jurând să nu mai împlinească slujba preoţiei. Atunci l-a primit şi i-a spus: "Crezi că există Dumnezeu?". I-a răspuns: "Da". "N-ai putut

---

37. Nevoinţele de stăpânire a poftelor şi tulburările trupeşti au un scop mai presus de ele: aflarea liniştii de-a stărui în gândul la Dumnezeu, ba chiar într-o trăire a adâncimii şi bogăţiei Lui spirituale. Acesta e sensul isihiei, care a fost o ţintă permanentă a monahilor din Răsărit. Dumnezeu aduce "liniştea" sufletului, căci aduce o bucurie a plinătăţii Lui. Cel ce-L are pe Dumnezeu, acela are totul.

să nu-ţi baţi joc de El?". I-a răspuns: "Nu". Îi zise iarăşi: "Dacă recunoşti păcatul tău şi lecţia ce ţi-o dă Dumnezeu pentru aceasta, îndreptează-te de aci înainte". A recunoscut pricina şi s-a legat să nu mai păcătuiască, nici să nu mai liturghisească, ci să îmbrăţişeze starea de mirean. Şi aşa i-a pus mâna pe cap; şi în puţine zile s-a vindecat acela şi i-a crescut părul, şi a plecat tămăduit[38].

Sub văzul meu i s-a adus un copilandru stăpânit de duhul cel rău. Punându-şi o mână pe capul lui şi o alta pe inimă, s-a rugat atât, până l-a făcut să plutească în aer[39]. Umflându-se copilul ca o bute, se inflama atât, că părea întreg bolnav de erizipel. Şi strigând deodată, a început să verse apă prin toţi porii, încât, încetând boala, a revenit iarăşi la măsura lui. L-a încredinţat astfel tatălui. Ungându-l cu untdelemn sfinţit şi stropindu-l cu apă, i-a poruncit să nu se atingă patruzeci de zile de carne, nici de vin. Şi aşa l-a vindecat.

S-au îngrămădit în el odată nişte gânduri de slavă deşartă, că, scoţându-l din chilie, l-au îndemnat să meargă, pe motiv de facere de bine, în cetatea romanilor pentru vindecarea celor bolnavi. Căci lucra în el puternic harul împotriva duhurilor. Şi după ce mult timp nu ascultase, a fost tras deodată cu tărie; şi după ce şi-a pus picioarele pe pragul chiliei, le-a lăsat afară, iar el rămânând culcat, a zis: "Trageţi-mă, demoni, şi mă târâţi. Căci eu nu plec pe picioarele mele. De puteţi să mă duceţi astfel, voi pleca". Şi le-a declarat: "Şed aşa până diseară. De nu veţi reuşi să mă scoateţi, nu voi asculta de voi". După ce rămase mult timp aşa căzut, s-a sculat. Făcându-se noapte, iarăşi l-au atacat. Şi umplând un coş cu două litre de nisip şi punându-l pe umeri,

38. Vindecările minunate cer şi din partea celui bolnav căinţa pentru păcat şi hotărârea de-a nu mai păcătui. Puterii ce vine de la Dumnezeu trebuie să i se asocieze puterea ce vine de la cel ce primeşte vindecare. Dumnezeu nu intră în cel ce nu I se deschide.

39. Să nu mai stea doborât la pământ.

a străbătut pustia. S-a întâlnit cu el Teosebie, slujbaş al ordinii, de neam din Antiohia, care-i spuse: "Ce porţi, avva? Dă-mi mie povara şi nu te chinui". Dar el îi răspunse: "Chinuiesc pe cel ce mă chinuieşte. Căci neînfrânat fiind, îmi impune plecarea". Mergând mult, a reintrat în chilie după ce şi-a obosit trupul.

Acest sfânt Macarie, care era preot, ne-a mai povestit:

"Mi-am însemnat că în timpul împărtăşirii cu Sfintele Taine, niciodată nu i-am dat lui Marcu ascetul sfânta părticică, ci un înger i-o dădea lui din altar. Vedeam numai chipul mâinii celui ce i-o dădea". Marcu acesta era mai tânăr şi recita din amintire Scriptura Veche şi Nouă. Era copleşitor de blând şi mai înţelept ca oricine altul.

Într-una din zile, spre ultima lui bătrâneţe, găsind un moment potrivit, m-am dus şi m-am aşezat în faţa uşii lui, pentru a asculta ce spune sau ce face, socotindu-l, aşa bătrân cum era, mai presus de om. Era înăuntru, cu totul singur, un om ajuns în jurul a o sută de ani şi fără dinţi. Dar se lupta cu sine şi cu diavolul şi zicea: "Ce vrei, bătrâne rău? Iată, te-ai uns şi cu untdelemn şi ai gustat şi vin. Ce mai vrei, bătrâne rău?". Aşa se înjura pe sine. Apoi, către diavol: "Nu cumva îţi mai sunt dator cu ceva? Nu găseşti nimic. Pleacă de la mine!". Şi bombănind în sine, zicea: "Pleacă, bătrâne mâncător! Până când voi fi cu tine?".

Ne mai povestea nouă Pafnutie, ucenicul lui, că într-una din zile, o hienă luând puiul ei, care era orb, l-a adus lui Macarie; şi lovind cu capul în poarta curţii, a ajuns în faţa lui, căci se afla afară, şi i-a aruncat la picioare puiul ei. Sfântul luându-l şi scuipând în ochii lui (ungând cu scuipat ochii lui), s-a rugat, şi îndată acela a văzut şi, după ce l-a alăptat, mama lui l-a luat şi a plecat. A doua zi a adus Sfântului în dar o piele de oaie. Şi fericita Melania mi-a spus: "Am primit acea piele de la Macarie". Şi ce e de mirare dacă cel ce a îmblânzit leii prin Daniel a dat înţelegere şi unei hiene?

Dar spunea că de când s-a botezat, n-a mai scuipat jos. Şi erau şaizeci de ani de când s-a botezat. Era mic de statură, spânatic (spân); numai deasupra buzelor şi la marginea de jos a bărbiei avea câteva fire. Căci din pricina nevoinţei covârşitoare nu-i odrăsleau nici perii din barbă. Am venit la el odată din lenevie şi i-am zis: "Avva, ce să fac? Mă necăjesc gândurile, spunându-mi: Nu faci nimic, pleacă de aici". Şi el îmi spuse: "Spune-le lor: Eu păzesc zidurile pentru Hristos!".

Aceste puţine lucruri ţi le-am arătat din ale Sfântului Macarie.

19. Despre Moise Etiopianul

Un om, numit Moise, de origine etiopian şi negru la piele, era slujitor al unui funcţionar. Din pricina relei purtări şi a hoţiei, l-a dat afară stăpânul său. Se spunea că ajunsese până la ucideri. Şi sunt silit să spun cele rele ale lui, ca să arăt puterea pocăinţei sale. Se povestea astfel că ajunsese în fruntea unei bande de tâlhari, între ale cărei tâlhării apăru şi răzbunarea împotriva unui păstor, care, prin câinii lui, l-a împiedicat de la o faptă de hoţie. Voind să-l ucidă, căuta locul unde se afla acela cu oile. Şi a aflat că e dincolo de Nil. Apa râului era largă, ca de-o milă. Moise ţinând cuţitul în gură şi punându-şi hainele pe cap, a trecut astfel râul. Trecându-l astfel, puţin a lipsit să nu fie văzut de păstor. Căci s-a ascuns în nisip. Junghiind patru berbeci, la alegere, şi legându-i cu o funie, a străbătut râul înapoi. Şi venind într-o curte mică, îi taie şi, mâncând cea mai bună carne, după ce a băut şase litre din vinul pe care îl cumpărase, s-a depărtat la cincizeci de mile, unde îşi avea banda locul.

Omul acesta fu străpuns mai târziu de atâta părere de rău, datorită unei împrejurări oarecare, că s-a retras într-o mănăstire; şi a înaintat la atâta pocăinţă, că a făcut şi pe

demonul care conlucrase cu el din tinereţe la relele făcute, să vadă în el pe Hristos, prin faptul că şi cei ce au păcătuit împreună cu el, (şi aceia) au venit la pocăinţă prin el.

Astfel, se spune că odată tâlharii aceia au căzut la picioarele lui când şedea în chilie, neştiind cine este. Şi aceştia erau patru. Legându-i pe toţi şi luându-i în spate, ca pe un sac cu paie, i-a adus la biserica fraţilor, zicând: "Deoarece nu-mi este îngăduit să fac rău nimănui, ce porunciţi pentru aceştia?". Şi mărturisindu-se aceia şi cunoscând că acela este Moise, cel ce era vestit şi cunoscut între tâlhari, au slăvit şi ei pe Dumnezeu; şi s-au lepădat şi ei de lume, pentru schimbarea acestuia, cugetând: "Dacă acesta, atât de destoinic şi de priceput în tâlhării, s-a temut de Dumnezeu, pentru ce vom respinge noi mântuirea?".

Acestui Moise i-au adăugat diavolii la vechiul obicei şi pornirea spre neînfrânarea curviei. Era atât de ispitit, cum povestea el însuşi, că puţin i-a trebuit să nu iasă din noua lui hotărâre. Venind deci la marele Isidor cel din Schit, i-a povestit luptele ce le poartă cu ispitele. Isidor i-a zis: "Nu te întrista. Căci sunt începuturile tale care te atacă, folosindu-se de obişnuinţă. Precum câinele obişnuit cu măcelăria nu se desparte de ea, dar de i se închide măcelăria şi nu-i dă nimeni nimic, nu se mai apropie, la fel şi tu, de stărui, demonul descurajându-se, se va depărta de tine". Deci întorcându-se, din ora aceea s-a nevoit şi mai tare, înfrânându-se mai ales de la mâncăruri, nemâncând nimic altceva decât pâine uscată de douăsprezece uncii, lucrând foarte mult şi rostind cinci sute de rugăciuni[40]. Topindu-şi astfel trupul, continua totuşi să ardă şi continua să viseze la plăceri. A

40. Munca nu înseamnă numai a face cele ce ni le-a dat Dumnezeu şi mai potrivite trebuinţelor noastre, ci şi a obosi trupul, sleindu-i puterile care, altfel, caută satisfaceri în plăceri. Mâncarea puţină şi care nu trezeşte plăcere e un alt ajutor la slăbirea acestor puteri. Dar, împreună cu acestea două, trebuie unită rugăciunea, prin care omul se deschide puterii lui Dumnezeu.

mers deci la un alt sfânt şi i-a spus: "Ce să fac, că îmi întunecă cugetarea visele sufletului după obişnuinţa cu plăcerea?". Îi zise acela: "Deoarece n-ai despărţit mintea de nălucirile despre acestea, supune-te în aceasta: predă-te înfrânării şi roagă-te în stare trează, şi te vei elibera repede de aceasta". Auzind el şi acest îndemn, plecând în chilia lui, s-a hotărât să nu mai doarmă toată noaptea şi să nu-şi mai plece genunchiul. Rămânând deci în chilie şase ani, a stat în picioare, în mijlocul chiliei, toate nopţile, rugându-se, fără să închidă ochii. Dar nici aşa n-a putut învinge ispita. Şi-a impus deci sieşi, iarăşi, altă vieţuire. Ieşind nopţile, pleca în chiliile bătrânilor şi ale celor mai nevoitori şi, luând căldările lor pe ascuns, le umplea cu apă. Unii aveau apa la depărtare de două, alţii de cinci mile, alţii la o jumătate de milă. Într-una din nopţi, observând demonul aceasta şi nesuportând-o, când s-a plecat el spre fântână, l-a lovit cu un băţ în spate şi l-a lăsat ca mort, nesimţind nici ce a păţit, nici de la cine. A doua zi venind cineva să scoată apă, l-a aflat zăcând acolo, şi a vestit aceasta marelui Isidor, preotul Schitului. Luându-l deci pe el, l-au adus în biserică. Şi un an întreg a bolit, şi de abia după aceea au ajuns trupul şi sufletul lui în putere. Deci îi spuse lui marele Isidor: "Încetează, Moise, de-a te mai lupta cu demonii şi nu-i mai lovi. Căci sunt nişte măsuri şi ale bărbăţiei celei ce se nevoieşte". Dar el i-a răspuns: "Nu voi înceta până ce nu va înceta în mine nălucirea adusă de demoni"[41]. Îi spuse lui: "În numele lui Iisus Hristos, visele tale au încetat. Primeşte deci cu curaj Sfânta Împărtăşanie. Fă aceasta ca să nu te lauzi că ai biruit patima tu însuţi. Astfel, ai biruit-o spre folosul tău". Şi a plecat iarăşi spre chilia lui. La două luni după

41. Slăbiciunea faţă de patimi vine din obişnuinţa cu ele. Cu cât s-a obişnuit cineva mai mult cu vreo patimă, cu atât scapă mai greu de ea, cu atât are mai puţină putere împotriva ei. E o înţeleaptă învăţătură ce ni se dă aici.

acestea, întrebat de Isidor, a spus că n-a mai pătimit nimic. S-a învrednicit de o harismă împotriva demonilor în așa fel, că ne temeam mai tare noi de muște decât acela de demoni.

Aceasta a fost nevoința lui Moise Etiopianul, care a fost numărat și el între părinții cei mari. A adormit la șaptezeci și cinci de ani în Schit, ajuns preot și lăsând după el șaptezeci de ucenici[42].

20. Despre Pavel

Este în Egipt un munte care conduce la pustia Schit și care se numeșe Fermi. În acest munte viețuiesc nevoindu-se ca la cinci sute de bărbați. Între ei se afla și unul, numit Pavel, care avea următoarea viețuire. Nu se atingea de nici un lucru, de nici o lucrare, nu primea de la cineva altceva decât ceea ce mânca.

Lucrarea și nevoința lui era să se roage neîncetat. Avea întipărite trei sute de rugăciuni. Purta în sânul lui atâtea pietricele, aruncând câte una după fiecare rugăciune.

Acesta venind să-l întâlnească pe Sfântul Macarie, numit "Orășeanul", îi zise: "Avva Macarie, sunt necăjit". Și acela l-a silit să-i spună pentru care pricină. Iar el îi zise: "Într-un sat oarecare locuiește o fecioară, care se nevoiește de treizeci de ani. Despre ea mi s-a povestit că în afară de sâmbăta și de duminica nu gustă nimic, ci face să treacă tot timpul săptămânilor, în loc să mănânce în cele cinci zile, făcând șapte sute de rugăciuni. Și eu m-am descurajat aflând aceasta, că nu pot trece peste trei sute".

Îi răspunse lui Sfântul Macarie: "Eu am șaizeci de ani și fac o sută de rugăciuni, dar lucrând (pentru) cele spre hrană și făcându-mi datoria întâlnirii cu frații. Și cugetul

42. Moise, monah în pustia Schit (pe la 395), a sfârșit ucis de mazici. Dar Paladie nu amintește aceasta (aut. și *op. cit.*, p. 34). Unele momente din viața lui sunt cuprinse și în *Patericul* tipărit în 1939, p. 143-147.

nu mă osândeşte că nesocotesc aceasta; iar dacă tu, făcând trei sute, eşti judecat de conştiinţă, te vădeşti că nu le faci în chip curat, sau că, putând să te rogi mai mult, nu te rogi".

21. Despre Evloghie şi un invalid

Croniu, preotul Nitriei, mi-a povestit: "Fiind tânăr şi fugind din pricina plictiselii din mănăstirea arhimandritului (stareţului meu), rătăcind, am ajuns până la muntele Sfântului Antonie. El se afla între Babilon şi Heracleea, în pustia deplină ce ducea spre Marea Roşie, cam la treizeci de mile de râu (de Nil)[43]. Venind deci la mănăstirea lui de lângă râu, la locul numit Cispir, unde se aflau ucenicii lui, Macarie şi Amata (care l-au şi înmormântat când a adormit), am aşteptat cinci zile ca să-l întâlnesc pe Sfântul Antonie. Căci se spunea că venea la mănăstirea aceasta când la zece zile, când la douăzeci, când la cinci zile, când îl aducea Dumnezeu spre binele celor ce veneau în mănăstire. Căci se adunau diferiţi fraţi, având diferite trebuinţe. Între aceştia a fost şi un anume Evloghie Alexandrinul, monah, şi un altul, invalid, care veniseră pentru următoarea pricină:

Evloghie era un om de carte, introdus în studiile culturii generale, care, rănit de dragostea nemuririi, se lepădase de agitaţia lumii şi-şi risipise toate averile, ţinând pentru sine numai puţini bani, neputând lucra. Plictisindu-se de sine şi nevrând să intre în vreo societate, dar nemulţumit şi cu singurătatea, a aflat în târg pe un invalid care nu avea nici mâini, nici picioare. Numai limba îi rămăsese neatinsă, pentru a comunica cu trecătorii.

---

43. Acest munte de lângă Nil e cam la 50 de mile de Memfis. Antonie se retrăsese acolo pentru douăzeci de ani. Babilon e probabil actualul Fustar, pe malul drept al Nilului. Heracleea se afla la sud de Faiyum (aut. şi *op. cit.*, p. 345).

Deci Evloghie oprindu-se, privi la el şi se rugă lui Dumnezeu şi se legă în faţa Lui, zicând: "Doamne, în numele Tău îl iau pe acest invalid şi-l voi ajuta până la moarte, ca să mă mântuiesc şi eu pentru aceasta. Dăruieşte-mi răbdare pentru slujirea lui". Şi apropiindu-se de invalid, îi zise: "Voieşti, prietene, să te iau în casa mea şi să te întreţin ajutându-te?". Îi răspunse acela: "Foarte mult". "Deci, zise, aduc un asin să te iau cu mine". Acela s-a învoit. Aducând deci un asin, l-a dus în casă şi se îngrijea de el. Invalidul rămase, îngrijit de acela ca un bolnav, cincisprezece ani, spălat şi slujit de mâinile lui Evloghie şi hrănit potrivit bolii lui. După cincisprezece ani, demonul a intrat în el şi-l făcu să se răscoale împotriva lui Evloghie. Şi a început să verse peste el o mulţime de bârfeli şi de batjocuri, zicând între altele: "Hoţule, ticălosule, ai furat bani străini şi voieşti să te mântuieşti prin mine? Aruncă-mă în piaţă. Vreau carne". I-a adus carne. Dar iarăşi a strigat: "Nu sunt mulţumit. Vreau mulţimi. Vreau să fiu în piaţă. Răule! Du-mă de unde m-ai luat". De parcă ar fi avut mâini şi ar fi strâns pe cineva cu ele, aşa l-a înfuriat demonul. Se duse deci Evloghie la nevoitorii din vecinătate şi le spuse: "Ce să fac?, că acest invalid m-a adus la deznădejde. Să-l arunc? I-am făgăduit lui Dumnezeu şi mă tem. Să nu-l arunc? Dar îmi face zile şi nopţi grele. Deci nu ştiu ce să fac". Iar aceia i-au spus: "Deoarece cel mare încă trăieşte (căci aşa îl numeau pe Antonie), urcă la el. Pune pe invalid într-o corabie şi du-l la mănăstire şi aşteaptă până ce va ieşi din peşteră, şi lasă-i lui hotărârea. Şi ceea ce-ţi va spune, supune-te judecăţii lui. Căci Dumnezeu îţi vorbeşte prin el". Şi a ascultat de ei şi punând pe invalid într-o mică barcă de păstori, a ieşit noaptea din cetate şi l-a dus la mănăstirea ucenicilor lui Antonie. S-a întâmplat că a doua zi, seara târziu, a sosit bătrânul, cum a povestit Croniu, îmbrăcat într-o haină de piele. Venind la mănăstire, avea obiceiul să-l cheme pe Macarie şi să-l întrebe: "Frate Macarie, au venit niscai fraţi aici?". A răspuns: "Da". "Sunt

egipteni sau ierusalimiteni?". Îi dăruise ca semn: "De-i vezi mai lipsiţi de interes, spune că sunt egipteni; iar când îi vezi mai cu grijă şi mai gânditori, spune că sunt ierusalimiteni". Deci l-a întrebat după obicei: "Fraţii sunt egipteni sau ierusalimiteni?". A răspuns Macarie şi i-a spus:"Sunt amestecaţi". Când îi spunea: "sunt egipteni", Sfântul Antonie îi zicea: "Pregăteşte nişte linte şi le dă să mănânce". Şi le făcea o rugăciune şi-i slobozea. Iar când spunea: "sunt ierusalimiteni", şedea toată noaptea grăind cu ei cele spre mântuire. Şezând în acea seară – povesteşte Croniu –, i-a chemat pe toţi şi nespunându-i nici unul numele, căci era întuneric, strigă şi zise de trei ori: "Evloghie, Evloghie, Evloghie!". Acela, studiosul, n-a răspuns, socotind că e alt Evloghie cel strigat. Îi spuse lui (Antonie) iarăşi: "Ţie îţi vorbesc, Evloghie, cel ce ai venit din Alexandria". I-a răspuns Evloghie: "Te rog, ce porunceşti?". "Pentru ce ai venit?". Răspunse Evloghie şi zise: "Cel ce ţi-a descoperit ţie numele meu ţi-a descoperit şi pricina". Îi zise Antonie: "Ştiu pentru ce ai venit. Dar spune în faţa tuturor fraţilor, ca să audă şi ei". Îi spuse Evloghie: "Am aflat pe acest invalid în piaţă şi i-am făgăduit lui Dumnezeu să-l îngrijesc în boala lui, şi eu să mă mântuiesc prin el, şi el prin mine. Dar deoarece după atâţia ani mă tulbură la culme şi m-am gândit să-l arunc, am venit la sfinţenia ta, ca să mă sfătuieşti ce trebuie să fac şi să te rogi pentru mine. Căci sunt tare tulburat". Îi spuse Antonie cu voce serioasă şi aspră: "Vrei să-l arunci? Dar Cel ce l-a făcut nu-l aruncă. Tu îl arunci? Dumnezeu va scula pe unul mai bun ca tine şi-l va aduna". Liniştindu-se, Evloghie încremeni de frică. Iar Antonie, părăsind pe Evloghie, începu să-l biciuiască prin cuvânt pe invalid şi să strige la el: "Invalidule, învârtoşatule, nevrednice de pământ şi de cer, nu încetezi să lupţi împotriva lui Dumnezeu? Nu ştii că Hristos este cel ce-ţi slujeşte ţie? Cum îndrăzneşti să spui astfel de lucruri împotriva Lui? Nu pentru Hristos s-a robit acesta în slujirea ta?". Certându-l deci şi pe acesta, l-a lă-

sat[44]. Şi după ce le-a vorbit tuturor celorlalţi de trebuinţele lor, se adresă din nou lui Evloghie şi invalidului şi le spuse: "Nu vă depărtaţi de la ceea ce faceţi, plecaţi! Nu vă despărţiţi unul de altul, ci rămâneţi în chilia voastră în care aţi convieţuit atâta vreme. Căci Dumnezeu v-a trimis pe unul la altul. Această ispită v-a venit deoarece amândoi, pentru că mergeţi spre sfârşit, vă veţi învrednici de cununi. Deci să nu faceţi altceva, ca, venind îngerul, să nu vă afle în locul vostru". S-au dus deci cu grabă la chilia lor. Şi după patruzeci de zile, a adormit Evloghie. Iar după alte trei zile a răposat şi invalidul.

Rămânând Croniu o vreme în locurile dimprejurul Tebaidei, a coborât în mănăstirile Alexandriei. Şi s-a întâmplat să ajungă acolo când obştea fraţilor săvârşea pomenirea unuia după patruzeci de zile, iar a celuilalt, după alte trei zile. Aflând aceasta Croniu, s-a minunat. Şi luând Evanghelia şi punând-o în mijlocul frăţietăţii, a povestit ceea ce s-a petrecut, apoi a adăugat: "M-am făcut tălmaci al tuturor acestor cuvinte, fericitul Antonie neştiind greceşte. Iar eu ştiam amândouă limbile şi le-am tâlcuit lor, unora în greceşte, iar lui în egipteană".

Şi această poveste a istorisit-o Croniu:

În noaptea aceea ne-a povestit nouă fericitul Antonie: "Un an întreg m-am rugat să mi se descopere locul drepţilor şi al păcătoşilor. Şi am văzut un uriaş enorm, care ajungea până la nori. Era negru şi avea mâinile întinse până la cer, şi sub el se afla un lac având măsura mării. Şi am văzut suflete zburând ca nişte păsări. Şi cele ce zburau deasupra mâinilor şi capului uriaşului, acelea se mântuiau. Dimpo-

44. În cel ce face binele lucrează Hristos. Deci chiar de e defăimat de cel căruia îi face bine, nu trebuie să înceteze a-i face bine aceluia, căci aceasta ar însemna să se opună lucrării lui Hristos în sine. Dar nici cel căruia i se face bine nu trebuie să hulească pe cel ce-i face bine. Căci Îl huleşte pe Hristos însuşi. Aşa judeca Antonie.

trivă, cele ce erau prinse de mâinile lui cădeau în lac. Şi ajunse la mine un glas care zicea: Aceste suflete pe care le vezi zburând mai sus de acela sunt sufletele drepţilor care se mântuiesc în rai. Iar celelalte sunt atrase în iad, urmând voilor trupului şi ţinerii minte a răului"[45].

22. Despre Pavel cel Simplu

Dar Croniu şi, împreună cu el, şi Sfântul Ierax şi alţii mulţi povesteau şi aceasta despre cele ce voi spune. Povesteau că Pavel, un lucrător agricol, copleşitor de nevinovat şi de simplu, s-a căsătorit cu o femeie frumoasă, dar cu purtări rele, care păcătuia de multă vreme fără să se ştie. Venind odată Pavel pe neaşteptate de la câmp, a aflat-o păcătuind cu un altul, providenţa ducându-l pe Pavel spre folosul lui. Zâmbind blând, le grăi şi le spuse: "Bine, bine. De fapt nu mă interesează. Dar în numele lui Iisus, n-o mai vreau cu mine. Du-te, ia-o pe ea şi copiii ei. Căci eu mă duc şi mă fac monah". Şi nespunând nimănui nimic, a trecut pe la mănăstiri şi s-a dus la fericitul Antonie şi a bătut la uşă. Ieşind acela, l-a întrebat: "Ce vrei?". I-a spus: "Vreau să mă fac monah". Antonie i-a răspuns şi i-a zis: "Fiind om bătrân, de şaizeci de ani, nu poţi să te faci monah aici. Ci mergi mai bine în satul tău şi lucrează şi du o viaţă lucrătoare, mulţumind lui Dumnezeu. Căci nu poţi răbda necazurile pustiei". I-a răspuns bătrânul iarăşi şi a zis: "Tot ce mă înveţi voi face". I-a zis lui Antonie: "Ţi-am spus că eşti bătrân şi nu poţi, chiar dacă doreşti, să fii monah. Du-te în viaţa de obşte a mai multor fraţi, care pot ajuta slăbiciunii tale. Eu şed aici singur şi mănânc o dată la cinci zile şi aşa flămânzesc".

45. În bine şi în fericirea raiului se înaintează prin ridicarea cu putere deasupra slăbiciunii răului, care îşi arată slăbiciunea, pe de altă parte, într-o mare putere de ispitire. Şi există ipostasuri în care răul îşi atinge culmea supremă, ca şi voinţa lui de ispitire a altora. Sunt demonii.

Cu aceste cuvinte şi cu altele de felul acesta l-a slobozit pe Pavel. Şi pentru că acesta nu asculta, Antonie închizând uşa, n-a ieşit trei zile din pricina lui, nici pentru cele de trebuinţă. Dar acela n-a plecat. În a patra zi, silindu-l trebuinţa, deschizând, a ieşit şi i-a spus iarăşi: "Pleacă de aici, bătrâne. De ce vrei să mă sileşti? Nu poţi rămâne aici". Îi răspunse Pavel: "Îmi este cu neputinţă să sfârşesc altundeva decât aici". Privindu-l deci Antonie şi văzând că nu purta cu el cele de mâncare, nici pâine, nici apă, şi stăruia a patra zi în post, îşi zise: "Oare nu va muri şi va întuneca sufletul meu?". Şi-l primi. Şi a văzut Antonie în acele zile o vieţuire ca niciodată din tinereţe. Şi înmuind frunze (smicele pentru coşniţe), îi zise: "Primeşte-le şi împleteşte-le în funie, ca mine"[46]. Şi a împletit bătrânul până la ceasul al nouălea (trei după amiază) o funie de cincisprezece braţe. Văzându-l Antonie, păru nemulţumit şi zise: "Ai împletit rău; desfă şi împleteşte din nou". Fiind acela postitor şi în vârstă, îi pricinui această muşcătură ca, neputând răbda, bătrânul să plece de la Antonie. Dar el despleti şi împleti din nou crengile, deşi era mai greu acum, pentru că ele slăbiseră. Văzând Antonie că nici n-a bombănit, nici nu s-a descurajat, nici nu s-a plâns, se simţi plăcut surprins.

Şi apunând soarele îi zise: "Voieşti să mâncăm o bucată de pâine?". Îi răspunse Pavel: "Cum socoteşti, Avva". Şi aceasta l-a încovoiat iarăşi pe Antonie, prin faptul că n-a întâmpinat cu multă bucurie vestea mâncării, ci i-a lăsat lui hotărârea. Punând deci masa, aduse pâini. Şi Antonie punând pe ea nişte pesmeţi, fiecare de câte şase uncii, înmuie pentru sine unul, căci erau uscaţi, iar pentru acela trei. Antonie cântă un psalm, pe care îl cunoştea, de douăsprezece ori şi apoi spuse de douăsprezece ori o rugăciune, pentru a-l încerca pe Pavel. Iar acesta se ruga iarăşi cu toată râvna

46. Credem că e vorba de un fel de "împletituri" folosite pentru a face coşniţe, cum se spune în *Pateric* (p. 35).

împreună cu el[47]. "El prefera, socotesc, să trăiască între scorpioni decât cu o femeie desfrânată"[48]. Iar după cele douăsprezece rugăciuni, au şezut să mănânce seara târziu. Mâncând Antonie un pesmet, nu s-a atins de altul. Iar bătrânul mâncând mai încet, avea încă din pesmet. Antonie a aşteptat până ce a isprăvit şi apoi i-a zis: "Mănâncă, tătucă, încă un pesmet". Îi răspunse Pavel: "Dacă mai mănânci sfinţia ta, mănânc şi eu. Dacă sfinţia ta nu mai mănânci, nu mai mănânc nici eu". Îi spuse Antonie: "Mie îmi ajunge, că sunt monah". Îi zise Pavel: "Îmi ajunge şi mie. Căci şi eu vreau să mă fac monah". Antonie se sculă şi făcu iarăşi douăsprezece rugăciuni şi cântă doisprezece psalmi. Apoi dormi puţin din primul somn şi iarăşi se sculă şi cântă psalmii de la miezul nopţii, până la ziuă. Văzându-l pe bătrân urmându-l cu râvnă în vieţuire, îi zise: "De poţi fi aşa în fiecare zi, rămâi cu mine". Îi zise Pavel: "De se va cere ceva mai mult, nu ştiu de voi putea. Acestea pe care le-am văzut le fac uşor". Antonie îi zise în ziua următoare: "Iată, te-ai făcut monah".

Convingându-se Antonie deci, după lunile amintite, că acela are un suflet desăvârşit, fiind foarte simplu şi având harul împreună lucrător, i-a făcut o chilie la o distanţă de trei sau patru mile şi îi zise: "Iată, te-ai făcut monah. Rămâi pe seama ta şi primeşte încercarea demonilor". Şi locuind Pavel astfel un an, s-a învrednicit de har împotriva demonilor şi a bolilor. Între acestea, odată i se aduse lui Antonie un om care era stăpânit de un duh conducător dintre demoni, care vorbea de rău şi cerul. Luând seama la el, Antonie spuse celor ce l-au adus: "Nu este lucrul acesta al meu. Căci nu m-am învrednicit încă de harisma împotriva aces-

47. Toate le făcea Pavel cu smerenie. Smerenia adevărată se arată după ce se fac lucruri sau se săvârşesc înfrânări grele. A arăta smerenie după fapte neînsemnate sau păcătoase, aceasta nu e un lucru mare.

48. Adică să lupte cu demonii şi cu ispitele lor.

tei trepte conducătoare. Ci acest lucru aparţine lui Pavel". Plecând deci Antonie la Pavel, îi duse pe aceia cu sine şi-i zise lui: "Avva Pavel, scoate acest demon din acest om, ca, făcându-se sănătos, să plece la ale sale". Îi zise Pavel: "Şi tu ce faci?". Îi răspunse Antonie: "Nu am timp, căci am alt lucru de făcut". Şi lăsându-l, Antonie a plecat la chilia lui. Ridicându-se deci bătrânul şi făcând o rugăciune lucrătoare[49], se adresă celui ce demonizează pe om: "A spus avva Antonie: Ieşi din om". Iar demonul a strigat cu ocară, zicând: "Nu ies, bătrâne rău". Luând acesta haina lui de pe spate, l-a lovit pe acela, zicând: "Ieşi, a spus avva Antonie". Demonul ocărî atunci şi mai tare, şi pe Antonie şi pe el. În sfârşit îi zise: "Ieşi, sau mă duc să spun lui Hristos. Pe Iisus, dacă nu ieşi îndată din acesta, mă duc să spun lui Hristos, şi vai ţie ce-ţi va face". Răspunse iarăşi demonul strigând: "Nu ies". Mâniindu-se atunci Pavel împotriva demonului, ieşi afară din chilie în plină amiază. Pentru egipteni arşiţa este atunci înrudită cu cea din cuptorul din Babilonia. Şi aşezându-se pe o piatră în munte, s-a rugat şi a zis: "Tu vezi, Iisuse Hristoase, Cel răstignit sub Ponţiu Pilat, că nu voi coborî de pe piatră şi nu voi bea până ce voi muri[50] dacă nu vei scoate duhul din om şi nu-l vei elibera pe om". Şi înainte de a sfârşi cuvintele gurii lui, a strigat diavolul zicând: "O, cu ce silă sunt alungat! Simplitatea lui Pavel mă alungă. Şi unde voi pleca?". Şi îndată a ieşit duhul şi s-a prefăcut într-un balaur (şarpe) mare, de şaptezeci de coţi, ce se târî în Marea Roşie, ca să se împlinească spusa: "Aceasta este minunea lui Pavel, care s-a numit cel simplu de toată frăţietatea".

---

49. "Rugăciune lucrătoare" – rugăciune prin care punându-se cineva în legătură reală cu Dumnezeu, primeşte de la El puterea împlinirii celor cerute.

50. Nu vrea să-şi arate puterea în chip vanitos, nici să se sinucidă fără rost, ci alege să moară din iubire pentru a scăpa un om de suferinţă. E ceea ce a făcut Hristos însuşi ca să-i scape pe oameni de moarte.

23. Despre Pahon

Un oarecare Pahon după nume, ajuns spre şaptezeci de ani, vieţuia în Schit. Mi s-a întâmplat că fiind tulburat de pofta femeii, eram chinuit de gânduri şi de năluciri de noapte. Şi ajungând aproape să ies din pustie, alungat de patimă, n-am descoperit lucrul acesta nici vecinilor mei, nici învăţătorului meu Evagrie[51]. Ci în mod tainic pătrunzând în marea pustie, m-am întâlnit în curs de cincisprezece zile în Schit cu părinţii bătrâni din pustie. Între ei, m-am întâlnit şi cu Pahon.

Aflându-l pe el mai curat şi mai nevoitor, am îndrăznit să-i spun lui gândurile mele. Şi acesta îmi spuse: "Să nu te mire acest lucru. Căci nu suferi aceasta din pricina trândăviei. Ţi-o mărturiseşte aceasta şi locul, şi puţinătatea celor de trebuinţă, şi neputinţa întâlnirii cu femeile. Ci aceasta îţi vine mai degrabă din râvnă. Iar războiul curviei este întreit. Uneori ne asaltează trupul prin vigoarea lui; alteori patimile, prin gânduri; iar alteori însuşi diavolul, prin pizmă. Eu am aflat aceasta din multe, luând seama la multe. Iată, mă vezi pe mine om bătrân. Am patruzeci de ani de când mă îngrijesc în această chilie de mântuirea mea. Şi având această vârstă, sunt ispitit până acum". Şi mi-a mărturisit: "Doisprezece ani după al cincizecilea an nu mi-a îngăduit nici o noapte, nici o zi să nu mă asalteze. Bănuind deci că m-a pă-

51. Paladie, care istoriseşte toate cele din această carte, era ucenic al lui Evagrie. Acesta a fost, la rândul lui, un aderent al lui Origen şi condamnat ca atare de Sinodul V Ecumenic la 553. Dar scrisul lui profund şi duhovnicesc a exercitat o mare influenţă asupra misticii monahale, care s-a ferit însă de cele două învăţături origeniste ale lui (preexistenţa sufletului şi restaurarea tuturor). (Vezi: *Filocalia rom.*, vol. I, p. 35). Nici la Paladie, autorul *Lavsaiconului*, nu se poate constata prezenţa acestor învăţături origeniste. Barthelink, a cărui ediţie critică a *Istoriei Lausiace* şi al cărui comentariu l-am folosit, declară că nu se pot afla la Paladie cele două învăţături eretice ale lui Origen, primite şi de Evagrie.

răsit Dumnezeu, şi de aceea sunt stăpânit, am hotărât, fără judecată, mai bine să mor decât să cad în urâţenia patimii trupeşti.

Şi ieşind şi umblând prin pustie, am aflat peştera unei hiene. M-am aşezat ziua gol în această peşteră, ca, ieşind noaptea, să mă mănânce fiarele. Când deci s-a făcut seară, potrivit Scripturii: "Ai pus întuneric şi s-a făcut noapte, când vor umbla toate fiarele pădurii" (Ps. 103, 20), ieşind fiarele, puternice şi flămânde, m-au mirosit de la cap până la picioare de jur împrejur. Dar aşteptând eu să mă mănânce, au plecat de la mine. Şi rămânând jos toată noaptea, n-am fost mâncat. Socotind deci că m-a cruţat Dumnezeu, m-am întors iarăşi la chilie. Înfrânându-se demonul puţine zile, m-a războit iarăşi şi mai tare ca înainte, încât puţin nu a lipsit să mă şi blestem. A luat chipul unei fetişcane etiopiene, pe care o văzusem odată în tinereţe, frumoasă ca un trandafir; şi s-a aşezat pe genunchii mei şi mi-a pricinuit o simţire de parcă m-aş fi unit cu ea. Mâniat, i-am dat o palmă şi s-a făcut nevăzută.

Doi ani n-am putut suporta mirosul urât al mâinii mele. Descurajându-mă şi deznădăjduind, am ieşit rătăcind iarăşi în marea pustie.

Şi aflând o viperă mică şi luând-o, am apropiat-o de părţile mele de ruşine, ca, muşcat de ea, să mor. Şi atingând capul animalului de acele părţi, ca de pricinile ispitei, n-am fost muşcat. Ci am auzit un glas venind în mintea mea: Pleacă, Pahon, luptă-te. De aceea te-am lăsat să fii stăpânit, ca să nu cugeţi că poţi lucru mare prin tine, ci, cunoscându-ţi slăbiciunea, să nu te încrezi în vieţuirea ta, ci să alergi la ajutorul lui Dumnezeu. Convins astfel, m-am întors şi, şezând cu îndrăzneală, nu m-am mai gândit la luptă, rămânând zilele ce-au urmat în pace. Iar duşmanul cunoscând dispreţul meu, nu s-a mai apropiat de mine".

24. Despre Ştefan Libianul

Un oarecare Ştefan, libian de neam, şedea de şaizeci de ani pe coasta Marmaricăi şi Mereotului[52]. Ajuns mare nevoitor şi la multa dreaptă socoteală, s-a învrednicit de harisma că oricine se întâlnea cu el, stăpânit de vreo durere oarecare, se depărta scăpat de durere. Era cunoscut şi fericitului Antonie. A ajuns până în zilele noastre. Dar eu nu l-am întâlnit din pricina distanţei locului. Însă cei din jurul lui Antonie şi Evagrie întâlnindu-se cu mine, mi-au povestit următoarele:

"L-am întâlnit când căzuse într-o boală grea la organele de ruşine, într-un ulcer canceros. L-am aflat îngrijit de un doctor; cu mâinile lucra şi făcea împletituri şi ne vorbea, iar în vreme ce trupul îi era operat, era ca şi când altul era tăiat. În vreme ce i se tăiau acele mădulare, ca nişte peri, stătea ca şi când nu simţea nimic prin covârşirea lucrării dumnezeieşti. În vreme ce noi priveam îndureraţi şi simţeam o mirare că o astfel de viaţă căzuse într-o astfel de pătimire şi sub astfel de operaţii, el ne spunea: "Fiilor, nu vă lăsaţi tulburaţi de un astfel de lucru, căci nimic din cele ce le face Dumnezeu nu le face spre rău, ci cu un scop bun. Poate că au meritat şi mădularele mele această pedeapsă şi le este de folos să dea socoteală aici, în loc de după ieşirea din stadion". Astfel ne-a zidit, mângâindu-ne şi dându-ne curaj. Iar acestea le-am povestit ca să nu ne mirăm când vedem oameni sfinţi căzând în astfel de pătimiri".

25. Despre Valent

Acest Valent era palestinian după neam şi corintean după caracter. Căci corintenilor le atribuia Sfântul Pavel mândria (1 Cor. 8, 1). Acesta intrând în pustie, a locuit cu

52. Marmarica, regiune maritimă între Egipt şi Cirene. Mereotu, parte din Libia vecină cu Egiptul (aut. cit., *op. cit.*, p. 351).

noi mai mulți ani, ajungând la multă mândrie, căzut sub amăgirea demonilor. Căci amăgindu-l cu încetul, l-au făcut să se creadă atât de mare, că socotea că vorbeau îngerii cu el. Astfel, într-o zi, cum se povestea, când lucrând a lăsat unealta cu care împletea coșul, neaflând-o, demonul i-a procurat o lumină și a aflat-o. Mândrindu-se cu aceasta, a cugetat lucru mare despre sine și s-a îngâmfat atât de mult, că disprețuia chiar și împărtășirea cu Sfintele Taine. Astfel s-a întâmplat că venind niște străini, au adus niște lucruri dulci fraților în biserică. Luându-le deci Sf. Macarie, preotul nostru, a trimis fiecăruia din noi puțin din ele în chilie, între care și lui Valent. Luând Valent ceea ce i s-a trimis, a scuipat-o și a înjurat, zicând celui ce i-a adus părticica lui: "Du-te și spune-i lui Macarie: Nu sunt mai prejos de tine, ca să-mi trimiți tu binecuvântarea". Aflând Macarie că și-a râs acela de el, a trimis a doua zi să-l cheme și i-a spus: "Valent, ai râs de mine. Încetează!". Dar acesta a plecat ca și când n-ar fi auzit îndemnurile aceluia. Convins demonul că l-a câștigat pe Valent la culme cu rătăcirea lui, se duce, ia chipul Mântuitorului și vine noaptea în forma nălucită a mii de îngeri ce purtau lumini și o roată de foc, în care părea să fie închipuit Mântuitorul. Și un înger întâi-stătător zicea: "Lui Hristos îi place purtarea și curajul vieții tale și a venit să te vadă. Ieși deci din chilie și să nu faci nimic altceva, ci când îl vei vedea de departe, să te pleci închinându-te, și apoi intră în chilie". Ieșind deci și văzând ceata purtătoare de lumini, iar la distanță de vreun stadiu pe antihrist, căzând i se închină. A doua zi căzu iarăși în această aiureală așa de mult, că intră în biserică și, în fața obștii adunate a fraților, spuse: "Eu n-am nevoie de Împărtășanie. Pentru că l-am văzut astăzi pe Hristos". Atunci părinții, după ce l-au legat în lanțuri pentru un an, l-au vindecat, scăpându-l de închipuirea lui prin rugăciuni și cu o viață nepătimașă și lucrătoare, după spusa: "Cele contrare se vindecă prin cele contrare".

Trebuie să amintesc în cărticica mea şi vieţile unor astfel de oameni, spre întărirea cititorilor, căci între pomii curaţi ai raiului se afla şi pomul cunoştinţei binelui şi răului. Deci, dacă cititorii au vreun succes în cele bune, să nu cugete ceva mare pentru virtutea lor. Pentru că de multe ori şi virtutea se face pricină a căderii, când faptele ei nu se săvârşesc cu un scop bun. Căci s-a scris: "Am văzut un drept căzut în dreptatea lui. Căci şi în aceasta stă deşertăciunea" (Eccl. 7, 16).

26. Despre Eron

Am avut între vecini unul, pe nume Eron, de neam din Alexandria, un tânăr isteţ, înzestrat cu multă înţelegere, cu viaţa curată. Acesta, la fel, după multe osteneli, atins de mândrie, refuza supunerea şi se socotea mare faţă de părinţi. El defăima şi pe fericitul Evagrie[53], spunându-i: "Cei ce se supun învăţăturii tale, aceia rătăcesc. Pentru că nu trebuie să se asculte de alţi învăţători afară de Hristos". Se folosea în chip rău în scopul nebuniei lui şi de mărturia Scripturii şi spunea că El însuşi a zis: "Nu vă numiţi învăţător pe pământ" (Matei 23, 8). Acesta, de asemenea, s-a întunecat atât de mult, că mai târziu a fost prins în lanţuri, nevrând să se apropie nici de Sfintele Taine.

Dar adevărul îmi este scump. Era covârşitor de înfrânat în vieţuire, precum povestesc mulţi, trăiţi în apropierea lui. De multe ori mânca la răstimpuri de trei luni, îndestulându-se cu împărtăşirea cu Sfintele Taine şi cu ierburi ce răsăreau din pământ. L-am cunoscut şi eu din experienţă, împreună cu fericitul Albaniu, când am mers în Schit. Schitul era departe de noi, ca la patruzeci de stadii. În aceste patruzeci de stadii, noi am mâncat de două ori, iar de trei ori

---

53. E de cugetat că Paladie, deşi ţinea la Evagrie, nu-l dezaprobă aici pe acest monah, pentru că nu admitea opiniile origeniste ale lui Evagrie.

am băut apă, câtă vreme acela n-a gustat nimic şi, mergând pe jos, rostea din amintire cincisprezece psalmi, apoi psalmul cel mare şi, după aceea, Epistola către Evrei, şi apoi pe Isaia şi o parte din Ieremia, apoi Evanghelia lui Luca şi Pildele. Şi făcând acestea, noi nu izbuteam să ne ţinem de el în mers.

În timpul din urmă însă, acesta, mânat ca de foc, nu a mai putut să şadă în chilia lui. Ci plecând la Alexandria cu un bun rost, a scos, cum se spune, cui pe cui. Căci a căzut de bunăvoie într-o nepăsare totală, ca să afle la urmă mântuirea fără voie. Fiindcă s-a dus la teatru şi l-a hipodrom şi a petrecut o parte din timp în bodegi. Astfel, umflându-se de mâncare şi bând vin pe săturate, a căzut în mocirla poftei de femei. Şi cum se gândea să păcătuiască, întâlnindu-se cu o actriţă, a convenit cu ea în cele ce-l atrăgeau pe el. Întâmplându-se acestea, i-a apărut o rană la părţile de ruşine şi s-a îmbolnăvit în curs de şase luni aşa de tare, că acele părţi au intrat în putreziciune şi le-a pierdut. Însănătoşindu-se pe urmă, fără acele organe şi întorcându-se la o cugetare dumnezeiască, a revenit, mărturisind toate acestea părinţilor. Dar nemaiapucând să împlinească nevoinţa trebuitoare, a murit după puţine zile.

27. Despre Ptolomeu

Un altul, pe nume Ptolomeu, a trăit o viaţă anevoie sau cu neputinţă de povestit. A locuit dincolo de Schit, în aşa-zisa Scara. În acest loc astfel numit nu poate vieţui nimeni pentru că fântâna fraţilor se află la optsprezece stadii depărtare. Deci acela îşi aduna în multe urcioare de pământ roua, în luna decembrie şi în ianuarie – căci în acele părţi cade roua de multe ori –, adunată de pe pietre în bureţi. Şi aşa a reuşit să trăiască acolo cincisprezece ani.

Dar trăind străin de învăţăturile şi întâlnirea cu bărbaţi cuvioşi şi cu folosul de la ei, ca şi de împărtăşirea continuă

cu Sfintele Taine, s-a îndepărtat atât de mult de la linia dreaptă a cunoaşterii, că zicea că lucrurile acelea nu sunt de nici un preţ. Înălţându-se prin mândrie ca nici unul până azi în Egipt şi predându-se pe sine cu totul lăcomiei pântecelui şi lăcomiei de vin, nu s-a mai întâlnit cu nimeni.

Şi această nenorocire i-a venit lui Ptolomeu din mândria lui neraţională, precum s-a scris: "Cei ce nu au o cârmuire cad ca frunzele" (Pilde 11, 14).

28. Despre fecioara căzută

Am cunoscut, iarăşi, în Ierusalim o fecioară care şase ani a purtat un sac şi a trăit închisă, neprimind nimic din cele ce-i puteau pricinui vreo plăcere. La urmă, prinsă de o mândrie covârşitoare, sfârşi prin a cădea. Şi deschizând fereastra, a primit pe cel ce o servea şi s-a împerecheat cu el, deoarece nu şi-a făcut nevoinţa potrivit voinţei şi iubirii lui Dumnezeu, ci pentru a se arăta pe scena omenească, ceea ce izvorăşte din voinţa putredă de slava deşartă. Căci stăpânită de gândurile ei, a fost dusă la dispreţuirea altora, neavând ca păzitoare înfrânarea.

29. Despre Ilie

Un nevoitor, Ilie, a fost foarte iubitor de feciorie. Căci sunt suflete care îşi mărturisesc scopul urmărit în viaţă printr-o virtute. Acesta, având milă de acel fel de biete femei nevoiaşe, a zidit în cetatea Atribe, unde avea ceva bunuri materiale, o mare mănăstire şi le-a adunat în ea pe toate acele femei ce nu aveau un loc de refugiu. Având după aceea grijă de ele, le-a dat toată odihna, grădini şi cele de trebuinţă vieţii şi cerute de viaţă. Dar acestea, venite din feluri diferite de viaţă, duceau lupte continui între ele. Şi deoarece trebuia ca el să le asculte şi să le împace, căci adunase vreo trei sute, s-a aflat în trebuinţa de-a trăi în

mijlocul lor doi ani. Fiind de-o vârstă tânără, căci era de vreo treizeci sau patruzeci de ani, se văzu ispitit de plăcere. De aceea, plecând din mănăstire, a umblat postind prin pustie două zile, rugându-se: "Doamne, sau omoară-mă, ca să nu le văd pe acestea necăjite, sau ia-mi patima, ca să mă îngrijesc în chip drept de ele". Făcându-se seară, a adormit în pustie, și venind la el trei îngeri, cum a povestit el însuși, l-au prins și i-au zis: "De ce ai ieșit din mănăstirea femeilor?". El le-a povestit pricina: "Fiindcă m-am temut ca nu cumva să le fac rău și lor, și mie". Îi spuseră lui: "Dacă deci te vom izbăvi de patimă, te vei duce și te vei îngriji de ele?". El se învoi cu aceasta. Îi cerură să facă un jurământ. Iar jurământul cerut a spus că a fost acesta: "Jură-te nouă așa: În numele Celui ce are grijă de mine, voi avea grijă de ele". Și s-a jurat lor. Apoi l-au prins unul de mâini, iar altul de picioare, și al treilea, luând un cuțit, i-a tăiat cele două semne ale bărbăției, nu în realitate, ci în închipuire[54]. Deci se afla ca într-un extaz, cum ar zice cineva, dar avea simțirea vindecării. Apoi l-au întrebat: "Ai simțit că ți-a venit un folos?". Le spuse: "Am fost foarte ușurat și sunt convins că am fost eliberat de patimă". I-au spus lui: "Du-te deci"[55]. Și întorcându-se după cinci zile, a intrat în mănăstirea ce-l plângea și a rămas de atunci într-o chilie laterală, din care, fiind mai aproape, le îndruma neîncetat pe femei, pe cât depindea de el.

Și a trăit alți patruzeci de ani, asigurând pe părinți: "În mintea mea nu se ivește vreo patimă". Aceasta a fost harisma acelui sfânt care s-a îngrijit astfel de mănăstire.

---

54. A fost un act de intensă trăire a unei înălțări duhovnicești peste sentimentele omului obișnuit. A fost o înălțare efectuată nu numai prin puterile omenești, ci prin cele îngerești, imprimate de simțirea prezenței îngerilor lipsiți de trupuri.

55. Prin toate exemplele din urmă, autorul arată unde duce lipsa dreptei socoteli, sau exagerarea în fapte de înfrânare, fără întemeierea pe gândul la Dumnezeu.

30. Despre Dorotei

Lui îi urmează Dorotei, bărbat prea încercat, care a îmbătrânit într-o viață virtuoasă și lucrătoare. Neputând să rămână în mănăstire, s-a închis într-o chilie mai de sus, ce avea o fereastră prin care privea mănăstirea femeilor. Această fereastră când o închidea, când o deschidea. Ședea deci neîncetat la fereastră, căutând să le îndemne la pace. Și așa a îmbătrânit, în acea chilie de sus, fără să urce nici femeile la el, nici el neputând să coboare la ele. Căci nu era o scară de la el la mănăstire.

31. Despre Piamun

Piamun era o fecioară care și-a trăit anii vieții cu mama sa, mâncând tot la două zile, seara, și torcând lână. Era învrednicită de darul înainte-vederii.

De pildă, s-a întâmplat odată în Egipt ca un sat să se lupte (cu un altul) pentru împărțirea apei și să se ajungă până la ucideri și pustiiri. Satul mai puternic a atacat satul fecioarei și o mulțime de bărbați au venit cu sulițe și săbii să-l pustiiască[56].

Cu acest prilej, un înger i s-a arătat ei, descoperindu-i atacul acelora. Deci chemând pe bătrânii satului, le-a spus: "Ieșiți și întâmpinați pe cei ce vin din satul acela împotriva noastră și, ca să nu pieriți și voi împreună cu satul, cereți-le să părăsească dușmănia lor". Dar temându-se bătrânii, au căzut la picioarele ei, rugând-o și spunându-i: "Noi nu îndrăznim să ieșim înaintea lor, căci le cunoaștem beția și nebunia lor. De ai milă de satul tău și de casa ta, ieși tu și-i întâmpină".

Ea neînvoindu-se cu aceasta, s-a suit în cămara ei și a stat toată noaptea în rugăciune, plecându-și genunchii și

56. Distribuirea apei prin irigare era de mare importanță în Egipt. E vorba de apa Nilului (aut. și *op. cit.*, p. 356).

cerând lui Dumnezeu: "Doamne, Cel ce judeci pământul şi Căruia nu-I place nimic din cele nedrepte, primind această rugăciune, trimite puterea Ta şi-i opreşte pe aceia în locul unde îi va ajunge".

Şi pe la ceasul întâi (pe la unu noaptea), aceia aflându-se la trei stadii depărtare, nu s-au mai putut mişca din acel loc. Şi li s-a descoperit şi lor că piedica le-a venit de la rugăciunea fecioarei. De aceea, trimiţând în sat, au cerut pace, spunându-le: "Mulţumiţi lui Dumnezeu şi rugăciunilor Piamunei, care ne-a împiedicat pe noi".

32. Pahomie şi tabenisioţii

Tabenisi[57] este un loc în Tebaida, în care s-a nevoit un anume Pahomie[58], unul dintre bărbaţii care au trăit o viaţă dreaptă şi de aceea a fost învrednicit de darul proorociei şi de vederi îngereşti. Era iubitor de oameni şi iubitor de fraţi la culme. Şezând el în peşteră, i s-a arătat odată un înger, care-i zise: "Ai izbutit să împlineşti cele privitoare la tine. Deci degeaba mai şezi în peşteră. Vino şi, ieşind, adună pe toţi monahii tineri şi şezi cu ei şi rânduieşte-le să vieţuiască după chipul ce ţi-l dau". Şi i-a dat o tablă de aramă în care erau scrise acestea:

"Vei îngădui fiecăruia să mănânce şi să bea după puterea lui. Şi le vei cere fapte pe măsura puterilor celor ce mănâncă. Nu-i împiedica nici să postească, nici să mănânce. Astfel, încredinţează faptele tari celor mai tari şi care mănâncă mult, şi cele mai slabe, celor mai slabi şi mai nevoitori. Clădeşte chilii diferite în curte şi să locuiască într-o chilie câte trei. Iar masa tuturor va avea loc într-o singură

57. Regiune la nord de Teba, pe ţărmul drept al Nilului (aut. şi *op. cit.*, p. 357).

58. Pahomie este fondatorul vieţii monahale chinoviale. Pe la 320 a întemeiat mănăstirea de obşte la Tabenisi, apoi şi alte mănăstiri, cărora le-a fost conducător (aut. şi *op. cit.*, p. 357).

încăpere. Nu vor dormi întinşi, ci pe scaune puţin aplecate, şi pe ele se vor aşeza străjacele (saltelele) pe care se vor întinde cei ce dorm. Noaptea vor purta cămăşi încinse de in. Fiecare dintre ei să aibă o manta făcută din piele de capră şi să nu mănânce fără ea. Când merg însă la cuminecătură, sâmbăta şi duminica, să-şi dezlege cingătoarele, să-şi dezbrace mantaua de piele, dar să intre având culion". Acest culion li s-a poruncit să-l facă fără piele, ca cel al copiilor, întipărind pe el semnul crucii din purpură. A mai poruncit să fie douăzeci şi patru de obşti de monahi şi fiecărei cete din ele i-a rânduit să se deosebească printr-o literă a alfabetului grec: alfa, beta, gama, delta şi următoarele. Când proiestosul tuturor se interesa de această mulţime atât de mare, întreba pe orice proiestos (care conducea o obşte sau alta, *n.n.*): "Cum se află ceata alfa?"; "Cum se află ceata beta?". Sau: "Salută pe ro". Ele se deosebeau printr-o literă proprie. "Pe cei mai simpli şi mai nevinovaţi îi vei rândui la litera I, iar celor mai dificili şi mai suciţi le vei atribui litera X". Şi aşa, potrivit cu preferinţele şi cu purtările şi cu vieţuirile, i-a atribuit fiecărui grup litera corespunzătoare. Dar numai cei duhovniceşti cunoşteau semnificaţia literelor.

Pe tablă se mai scria: "Un străin din altă mănăstire, care are altă regulă, să nu mănânce şi să nu bea împreună cu monahii dintr-o mănăstire, şi să nu intre într-o altă mănăstire decât dacă se află într-o călătorie". Iar pe cel ce intră ca să rămână cu ei, să nu-l primească în partea cea mai de taină vreme de trei ani; şi, numai după ce a împlinit lucruri mai practice, să intre în aceea după trei ani. "Iar când mănâncă, să-şi acopere capetele cu culionul, ca să nu vadă frate pe frate mestecând. Să nu vorbească în vreme ce mănâncă, nici să nu-şi aţintească privirea în altă parte decât la blid sau la masă". Le-a rânduit să rostească în cursul zilei întregi douăsprezece rugăciuni, şi seara, la lumânare, douăsprezece, şi peste noapte douăsprezece, şi la ora nouă (la

trei după masă), trei, iar când mănâncă obștea, rânduia ca, înainte de orice rugăciune, să se cânte psalmi.

Răspunzând Pahomie îngerului că rânduiește rugăciuni puține, i-a spus îngerul: "Le-am cerut acestea ca să ajungă și cei mici să împlinească rânduiala și să nu se întristeze. Dar cei desăvârșiți n-au nevoie de legi. Căci își închină prin ei înșiși în chiliile lor toată viața contemplării lui Dumnezeu[59]. Am stabilit aceste legi pe seama acelora care nu au o minte cunoscătoare, ca, dacă își împlinesc datoria viețuirii monahale, să simtă în ei o seninătate".

Mănăstirile ce și-au însușit acest mod de viețuire au fost multe, având vreo șapte mii de bărbați. Prima și cea mai mare mănăstire era aceea în care locuia Pahomie. Din ea s-au născut și celelalte mănăstiri. Ea avea o mie trei sute de bărbați. Între aceștia se afla și bunul Aftonie, devenit prietenul meu sincer, care este acum ajutorul stareţului mănăstirii. Nebănuit de nici o pată, pe el îl trimiteau în Alexandria ca să vândă lucrurile lor și să le cumpere cele de trebuință. Celelalte mânăstiri aveau de la două la trei sute de bărbați. Între ele am aflat, mergând la Panopol[60], o mănăstire cu trei sute de viețuitori. (În această mănăstire am văzut cincisprezece croitori, șapte lucrători în aramă, patru zidari, doisprezece transportori cu cămile, cincisprezece frânghieri). Lucrau orice meșteșug, iar din cele ce le prisoseau se foloseau și mănăstirile de monahii și paznicii lor.

Hrăneau în ele și porci. Iar eu criticând acest lucru, spuneau: "Am primit din tradiție să fie hrăniți, ca să nu se piardă buruienile prisositoare, fiind aruncate". Porcii se tăiau și carnea se vindea, iar părțile mai slabe se consumau de bol-

59. Cei desăvârșiți în viața duhovnicească n-au nevoie de o astfel de rânduială: câte rugăciuni să facă. Ei nu se pot opri niciodată din bucuria de-a se gândi la Dumnezeu.

60. Panopol – cetatea Acmin, pe partea dreaptă a Nilului, în Egiptul superior (aut. cit., *op. cit.*, p. 361).

navi și de bătrâni, pentru că ținutul era sărac și cu multă populație. Căci vecinătatea lor era locuită de neamul vlemilor.

Monahii rânduiți pentru trebuințele zilnice se sculau de dimineață, unii ducându-se la bucătărie, alții la mese (la trapeze). Pe acestea le pregăteau până la ora rânduită, punând pe mese pâini, legume felurite, untdelemn, brânză de vaci (și părțile mai slabe ale cărnii) și verdețuri. Și erau unii care intrau să mănânce la ora șase (douăsprezece), alții la șapte, alții de la șapte la opt, alții seara târziu, alții la două zile, precum își cunoștea fiecare literă ceasul ei. Așa erau și lucrările lor: unul lucra pământul, altul grădina, altul făcea lucruri de aramă, altul pregătea pâini, altul zidărie, altul croitorie; unul împletea coșuri mari, altul cosea haine de piele, altul lucra acoperișuri, altul se ocupa cu copierea de scrieri, altul împletea veșminte moi. Și toți învățau pe de rost toate Scripturile.

33. Despre mănăstirea de femei[61]

Pe lângă acestea, mai era o mănăstire de femei, locuită de patru sute de monahii, având aceeași rânduială, aceeași viețuire, deosebindu-se doar prin îmbrăcăminte. Și femeile se aflau dincolo de râu, iar cele de bărbați, pe țărmul opus. Când se săvârșea o fecioară, surorile care o înmormântau, purtând-o, o puneau lângă malul râului. Iar frații trecând cu o barcă, o aduceau – cu frunze de palmieri și cu ramuri de măslini și în cântări – dincoace, înmormântând-o în mormintele lor[62]. Dar în afară de preot și de diacon, nimeni nu

61. În ținutul Tabenisi se aflau trei mănăstiri de femei. Una era condusă de Maria, sora lui Pahomie. Două dintre ele au fost întemeiate de Pahomie. O a treia, de Teodor (aut. și *op. cit.*, p. 362).

62. Odată ce trupul e mort, nu mai e pericol de ispită între bărbați și femei. Ei pot fi cu sufletele, sau cu trupurile înviate la un loc.

trecea dincolo, la mănăstirea de femei. Şi aceasta, numai duminica.

În această mănăstire de femei s-a întâmplat odată lucrul următor: Un croitor din lume, trecând din neştiinţă, a cerut de lucru. Şi ieşind o tânără - căci locul este pustiu - s-a întâlnit cu el fără voie şi i-a răspuns: "Noi avem croitorii noştri". Alta, văzând întâlnirea, şi după un timp îndelungat ivindu-se o ceartă între ele, împinsă de diavol, din multă răutate şi aprinsă de mânie, a defăimat-o în faţa obştii. Acestei răutăţi i s-au adăugat şi alte câteva. Aceea cuprinsă de durere din pricina bănuielii de o faptă pe care nici prin minte nu i-a trecut să o facă şi nesuportând-o, s-a aruncat pe ascuns în râu şi a murit. Iar cea care a bârfit-o, recunoscând că a bârfit-o şi a săvârşit această faptă urâtă din răutate, s-a înecat şi ea, neacoperind fapta sa. Venind preotul, celelalte surori i-au destăinuit fapta. Acesta a rânduit ca pentru nici una să nu se săvârşească slujba de pomenire[63], iar pentru cele ce nu se puteau linişti, pentru că ştiuseră de bârfeală şi au crezut cele spuse, a poruncit să nu fie împărtăşite şapte ani[64].

34. Despre fecioara care făţărea (simula) nebunia

În această mănăstire era o altă fecioară, care făţărea (simula) nebunia şi făcea pe îndrăcita. Celelalte o dispreţuiau atât de mult, că nu voiau nici să mănânce cu ea, care făcea aceasta cu voia. De aceea, rămânând în bucătărie, făcea acolo toate serviciile şi era, cum se spune, ştergarul mănăstirii, împlinind cu fapta ceea ce s-a scris: "De se socoteşte cineva înţelept între voi în veacul acesta, să se facă nebun ca să fie înţelept" (1 Cor. 3, 18). Aceasta, având o

63. Celor dintâi nu li se slujeşte înmormântarea pentru că s-au lăsat cuprinşi de deznădejde şi nu s-au mărturisit duhovnicului.

64. Erau şi acestea vinovate, căci n-au spus duhovnicului bârfirea auzită.

zdreanță pe cap, în vreme ce toate celelalte erau împodobite cu culion, își făcea astfel rânduiala. Pe ea n-a văzut-o nici una dintre cele patru sute mâncând în anii vieții ei; ea nu s-a așezat la masă, nici n-a luat vreo bucată de pâine, ci se mulțumea să șteargă fărâmiturile de pe mese și să spele murdăria de pe ele. Nu ocăra niciodată pe cineva, nu cârtea, nu grăia puțin sau mult, chiar de era lovită sau batjocorită, sau ocărâtă, sau injuriată.

Deci s-a arătat un înger sfântului Pitirim, pustnicului preaîncercat din muntele Porfiriti, și i-a spus: "De ce socotești că ești foarte evlavios șezând în acest loc? Voiești să vezi o femeie mai evlavioasă ca tine? Du-te în mănăstirea femeilor tabenisiote și vei afla acolo pe una purtând o diademă pe cap. Ea este mai bună ca tine. Căci luptând cu atâta mulțime, niciodată nu și-a despărțiti inima de Dumnezeu. Iar tu, șezând aici, hoinărești cu mintea prin cetăți". Și cel ce nu ieșise niciodată s-a dus până la mănăstirea aceea de femei și rugă pe învățători să-i îngăduie să intre în mănăstirea femeilor. Iar aceia au cutezat să-l lase să intre, ca pe unul ce era vestit și bătrân.

Și intrând, a cerut să le vadă pe toate. Dar aceea nu s-a arătat. La sfârșit le spuse: "Aduceți-le pe toate. Căci mai lipsește una". Îi spuseră lui: "Avem una nebună în bucătărie". (Căci așa numeau pe cele bolnave la minte). Le zise: "Aduceți-mi-o și pe aceea. Lăsați-mă să o văd". Au plecat să o cheme. Dar ea n-a ascultat, poate simțind ce se petrece sau poate fiindcă nu i se descoperise. "Sfântul Pitirim voiește să te vadă". Căci era vestit. Intrând ea, i-a văzut (acela) zdreanța pe frunte și, căzând la picioarele ei, i-a spus: "Binecuvintează-mă tu!". Toate s-au uimit și-i spuseră: "Avva, nu răbda ocara! E nebună!". Le spuse Pitirim tuturor: "Voi sunteți nebune. Aceasta este și maica mea, și a voastră. (Așa erau numite femeile duhovnicești). Și mă rog să fiu găsit vrednic de ea în ziua judecății". Auzind ele acestea, i-au căzut la picioare și și-au mărturisit toate greșelile lor

diferite: una de-a fi aruncat cu apă în spatele aceleia, alta de-a o fi lovit cu pumnii, alta de-a fi suflat nasul asupra ei. Şi toate şi-au arătat batjocurile lor deosebite[65]. Iar el, după ce s-a rugat pentru ele, a plecat. Iar ea, după puţine zile, nesuportând slava şi cinstirea surorilor şi simţindu-se împovărată de laude, a ieşit din mănăstire şi nimeni n-a ştiut unde s-a dus sau cum a sfârşit.

35. Despre Ioan din Licopole[66]

A fost în oraşul Licopole cineva cu numele Ioan, care a învăţat din copilărie zidăria, având un frate zugrav. Mai târziu, ajuns la vârsta de douăzeci şi cinci de ani, s-a lepădat de lume şi, trecând cinci ani prin diferite mănăstiri, s-a retras după aceea în muntele din apropierea cetăţii Lico. Acolo şi-a clădit trei încăperi şi, intrând, s-a închis înăuntru. O încăpere îi slujea pentru trebuinţele trupului, într-una lucra şi mânca, iar în a treia se ruga. Petrecând închis astfel treizeci de ani şi primind printr-o fereastră de la cel ce-l servea cele de trebuinţă, s-a învrednicit de darul proorocirilor. Între acestea au fost şi prevestirile trimise împăratului Teodosie despre tiranul Maxim, pe care îl va birui şi apoi se va întoarce din ţara Galilor[67]. De asemenea, i-a binevestit despre tiranul Eugeniu[68].

Aflându-ne noi în pustiul Nitriei, am încercat, eu şi cei din jurul fericitului Evagrie, să aflăm amănunte despre vir-

65. O povestire asemănătoare se dă şi în Patericul egiptean (Cozia, 1930, p. 55) în legătură cu Avva Daniil.

66. Ioan de Licopole pare să se fi născut pe la 305 şi s-a săvârşit după patruzeci de ani de claustrare. Licopole e o cetate pe partea apuseană a Nilului, în Egiptul superior. Azi se numeşte Asiut (aut. şi *op. cit.*, p. 364).

67. Teodosie l-a învins la 388 pe Maxim, care pusese stăpânire pe Italia. Astfel şi-a readus Italia sub propria stăpânire (aut. şi *op. cit.*, p. 365).

68. Eugeniu, retor păgân, a fost susţinut ca uzurpator de francul Arbogaste în 392. În 394 a fost biruit de Teodosie.

tutea bărbatului. Spunea deci fericitul Evagrie: "Cu plăcere am aflat, de la cel ce ştia să cerce mintea şi cuvântul, cum e bărbatul. Căci dacă eu însumi nu pot să-l văd pe el, dar pot auzi exact despre vieţuirea lui din povestirea altuia, nu mă duc până în munte". Auzind eu acestea şi nespunând nimănui, m-am odihnit o zi, iar a doua zi am închis chilia mea şi, lăsându-mă în seama lui Dumnezeu, m-am ostenit până în Tebaida. Şi am ajuns după optsprezece zile, făcând o parte din drum cu piciorul, altă parte plutind pe râu. Era un drum obositor, care-i îmbolnăveşte pe mulţi. Dar l-am suportat. Ajungând deci, am aflat închisă încăperea de la intrare. Căci fraţii au clădit mai târziu o sală de intrare foarte mare, în care încap vreo sută de oameni, pe care o închid până sâmbăta şi o deschid duminica. Aflând eu motivul pentru care era închisă, m-am odihnit până sâmbătă. Ajungând la ceasul al doilea duminică, la 7 dimineaţa, l-am întâlnit şezând la fereastră, de unde părea să mulţumească pe cei ce şedeau acolo. Salutându-mă, îmi zise prin tălmaci[69]: "De unde eşti şi pentru ce ai venit? Căci bănuiesc că eşti din grupul lui Evagrie"[70]. I-am răspuns: "Sunt străin, provenit din Galatia". Dar i-am mărturisit şi că sunt din ceata lui Evagrie. În vreme ce vorbeam noi, a intrat căpetenia ţării, pe nume Alipie[71], spre care îndreptându-se, Ioan a întrerupt convorbirea cu mine. M-am retras deci puţin, lăsând loc convorbirii lor, stând mai departe. Lungindu-se mult convorbirea lor, plictisindu-mă, am început să murmur împotriva călugărului, că, dispreţuindu-mă pe mine, îl cinstea pe acela.

69. Pustnicii şi monahii din Egipt erau de origine copţi şi mulţi nu ştiau limba greacă.

70. La începutul sec. V, când s-a scris *Lavsaiconul*, Evagrie, discipolul lui Origen, încă nu era condamnat de Biserică, după cum nu era condamnat încă nici Origen. Aceasta s-a întâmplat numai la Sinodul V Ecumenic, din anul 553.

71. E vorba probabil de Faltonius Probus Alipius, vicarul Africii în 378 şi prefectul Romei în 391 (aut. şi *op. cit.*, p. 365).

Nemulţumit, mă gândeam să plec, cugetând rău împotriva lui. Chemând el pe tălmaci, pe nume Teodor, i-a spus: "Du-te şi spune fratelui aceluia: "Nu te descuraja. Îndată ce voi da drumul căpeteniei, voi vorbi cu tine". M-am hotărât să am răbdare, văzându-l ca pe un om duhovnicesc. Şi ieşind căpetenia, m-a chemat pe mine şi mi-a zis: "Pentru ce te-ai supărat pe mine? Ce-ai găsit vrednic de osândă gândind acelea ce nu-mi sunt proprii nici mie şi nu ţi se cuvin nici ţie? Sau nu ştii că s-a scris: "Nu au nevoie cei sănătoşi de doctor, ci cei bolnavi" (Luca 5, 31)? Pe tine te am când voiesc, şi tu pe mine la fel. Şi dacă nu te voi mângâia eu, te vor mângâia alţi fraţi şi alţi părinţi. Dar acesta este predat diavolului prin lucrurile lumeşti şi având o oră de răsuflare, ca o slugă ce scapă de stăpân, a venit să se folosească. Deci nu se cuvenea ca părăsindu-l pe el să stau cu tine, odată ce tu te preocupi neîncetat de mântuire".

I-am cerut deci să se roage pentru mine, socotind că este un om duhovnicesc. Iar el bucurându-se, m-a bătut dulce cu mâna dreaptă pe obrazul stâng şi mi-a zis: "Multe necazuri ai avut şi multe războaie ai răbdat ieşind din pustie. Şi mult te-ai mai temut. Dar ai învins. De fapt demonul te tulbură încă prin ispite părute evlavioase şi binecuvântate. Căci eşti apăsat de dorinţa tatălui şi de dorinţa îndrumării fratelui şi a surorii spre viaţa monahală. Dar îţi dau o veste bună: amândoi s-au mântuit. Căci s-au lepădat de lume. Iar tatăl tău are încă mulţi ani de trăit. Rămâi deci în pustie şi să nu voieşti să pleci pentru acestea în ţara ta. Căci s-a scris: "Nimeni când pune mâna pe plug, de se întoarce la cele dinapoi, nu este potrivit pentru Împărăţia lui Dumnezeu" (Luca 9, 62)". Folosindu-mă deci şi întărit mult de aceste cuvinte, am mulţumit lui Dumnezeu văzând desfiinţate pricinile tulburării mele.

Atunci iarăşi îmi spuse cu bucurie: "Voieşti să ajungi episcop?". I-am spus: "Sunt". Şi mă întrebă: "Unde?". I-am răspuns: "În bucătării, în prăvălii, la mese, la vase. Le suprave-

ghez; și dacă vinul e oțețit, îl dau deoparte, iar pe cel bun îl las de băut. La fel supraveghez blidul și, dacă lipsește sarea sau ceva ce-i dă gust, caut să-i dau gust, și așa rămâne ceea ce este în el. Aceasta este episcopia (supravegherea) mea. Căci m-a "hirotonit" lăcomia de mâncare". Îmi spuse acela, zâmbind: "Lasă glumele, vei fi hirotonit episcop și te vei osteni mult și vei avea multe necazuri. Căci de fugi de necazuri, să nu ieși din pustie, fiindcă în pustie nimeni nu te va hirotoni episcop".

Plecând deci de la el, am venit în pustie, la locul obișnuit, și am istorisit acestea fericiților părinți care, plutind pe mare, după două luni au venit și s-au întâlnit cu el. Iar eu i-am uitat cuvintele. Căci după trei ani m-am îmbolnăvit de splină și stomac. Și am fost trimis de acolo la Alexandria. Din Alexandria, la sfatul doctorilor, am plecat în Palestina pentru aer[72]. Căci are aer mai potrivit pentru constituția mea. Din Palestina am plecat în Bitinia. Și acolo, nu știu cum, sau din râvna omenească, sau din bunăvoire de sus, – Dumnezeu știe –, m-am învrednicit de hirotonie, suferind greutățile de care a avut parte fericitul Ioan[73]. Și unsprezece luni, ascuns într-o chilie întunecoasă, mă gândeam la fericitul acela, care îmi prevestise cele ce suferеam. Și aceasta mi-a povestit-o ca să mă îndemne prin povestire la răbdarea pustiei, spunând: "Patruzeci de ani în chilia aceasta n-am văzut obraz de femeie, nici chip de ban, n-am văzut pe cineva mestecând, nici nu m-a văzut cineva mâncând sau bând".

---

72. Paladie, autorul acestei scrieri, l-a vizitat probabil pe Ioan din Licopole puțin înainte de-a fi murit acesta, între 391-392. După un timp petrecut la Alexandria, a plecat în Palestina, pe la 398-400 (aut. și *op. cit.*, p. 366).

73. E vorba despre Sf. Ioan Gură de Aur, care a ajuns patriarh la Constantinopol în 398, a fost trimis în exil de un sinod în 403, la îndemnul curții imperiale, și, readus, a fost trimis iarăși în exil, în 407, murind în același an pe drumul exilului.

Acela nu a vorbit prea mult nici cu roaba lui Dumnezeu Poimenia, care a ținut să-l viziteze și căreia i-a făcut cunoscute unele taine. A îndemnat-o ca, pogorând la Tebaida, să nu se abată spre Alexandria, "fiindcă ai să cazi în ispite". Dar ea, fie nesocotind, fie uitând acest sfat, s-a îndreptat spre cetatea Alexandriei. Iar pe drum, aproape de Nicopole[74], corabia s-a oprit în pustie pentru odihnă. Coborându-se deci slujitorii ei, din pricina unei dezordini au intrat în luptă cu localnicii, oameni neînțelegători. Aceștia i-au tăiat un deget unui famen, iar pe altul l-au omorât, l-au aruncat în râu pe preasfințitul episcop Dionisie, necunoscându-l, iar pe ea însăși au supus-o la batjocuri și amenințări; și pe toți ceilalți slujitori i-au rănit.

36. Despre Poseidon

Cele privitoare la Poseidon Tebeul sunt multe și greu de povestit. Nu știu dacă le-am mai întâlnit la vreun altul. E greu de spus cât era de blând, de nevoitor și câtă nevinovăție avea în el. Am viețuit alături de el un an în Bethleem, când se afla dincolo de Pimeniu[75]. Și am văzut multe virtuți ale lui. Între altele, el însuși mi-a povestit într-o zi: "Când am locuit un an în ținutul Porfirita[76], n-am întâlnit nici un om tot anul, n-am auzit vorbindu-se, n-am atins pâine. M-am ținut în viață numai cu crengi de finic și cu ierburile sălba-

74. Nicopole, aflat la jumătatea drumului între Memfis și Alexandria. Unii o identifică pe Poimenia cu o rudenie a împăratului Teodosie cel Mare, care a întemeiat Biserica Înălțării de lângă Ierusalim (aut. și *op. cit.*, p. 366).

75. Pimeniu era, după tradiție, locul unde s-au arătat îngerii păstorilor la Nașterea lui Hristos. Epifanie vorbește de o mănăstire cu acest nume, care ar putea fi mănăstirea unde ar fi locuit Casian un anumit timp (aut. și *op. cit.*, p. 366).

76. Porfirita, munte în pustie, situat între Nil și Marea Roșie. În el viețuiau mulți pustnici (aut. și *op. cit.*, p. 363).

tice ce le aflam. Lipsindu-mi de la o vreme și această hrană, am ieșit din peșteră ca să vin în lume. Și umblând toată ziua, de-abia m-am depărtat de peșteră două stadii. Privind în jur, am văzut un călăreț cu chip de ostaș, având pe cap un acoperământ în formă de tiară. Și socotind că este războinic, m-am întors spre peșteră, și am aflat un coș de struguri și de smochine proaspăt culese pe care, luându-le cu bucurie, am reintrat în peșteră, avându-le ca mângâiere spre mâncare două luni".

A făcut și această minune în Bethleem: O femeie însărcinată avea un duh necurat și când a fost să nască, a avut greutate, fiind tulburată de diavol. Femeia fiind astfel chinuită, bărbatul ei a venit și l-a rugat pe sfântul acela să-i vină în ajutor. Când am intrat și noi să ne rugăm, el stând și rugându-se, după a doua îngenunchere a scos duhul. Ridicându-se deci, ne-a spus: "Rugați-vă, căci acum a ieșit duhul cel necurat. Dar trebuie să apară un semn ca să ne convingem de aceasta". Ieșind deci duhul, a surpat tot zidul curții din temelie. Femeia nu vorbea de șase ani. După ce a ieșit duhul, a născut și a vorbit.

Am cunoscut și proorocia următoare a acestui bărbat. Un preot, pe nume Ieronim, locuia în locurile acelea, împodobit cu știința și cu priceperea cuvintelor latinești. Dar era stăpânit de atâta pizmă, că-și ascundea sub ea această virtute a cuvintelor. Poseidon viețuind cu el mai multe zile, mi-a spus la ureche: "Paula, care se îngrijește de el după propria dorință, va muri înainte, și astfel va fi eliberat de pizmă, precum socotesc". "Dar datorită acestui om, nu va locui vreun bărbat sfânt în aceste locuri, ci pizma lui va ajunge până la fratele său". Și, de fapt, așa s-a și întâmplat. Căci a alungat pe fericitul Oxiperantie, italianul, și pe Petru, un egiptean, și pe Simeon, bărbați minunați, pe care i-am lăudat odată.

Acest Poseidon mi-a povestit că n-a cunoscut pâinea de patruzeci de ani și nu și-a amintit de răul cuiva mai mult de o jumătate de zi.

37. Despre Serapion

Era un altul, un anume Serapion, care se numea și Sindoniu (Pânzarul) pentru că nu se îmbrăca niciodată decât în haină de pânză, nevoindu-se în multă sărăcie. Dar fiind foarte învățat, ajunsese să știe pe de rost toate Scripturile. Și marea sărăcie și preocuparea cu Scripturile nu l-au lăsat să rămână liniștit într-o chilie, nu pentru că era cucerit de materie, ci pentru că a dobândit această virtute, să străbată lumea. Aceasta îi era proprie prin fire, căci sunt firi deosebite, deși nu ființe deosebite.

Povesteau deci părinții că luând cu sine un nevoitor ca însoțitor al "jocului" său, s-a vândut pe sine unor actori păgâni într-un oarecare oraș, pe douăzeci de monede, sigilând monedele[77], păzindu-le astfel la sine. Și atât a rămas la actori și le-a slujit atâta vreme, până ce i-a făcut și pe ei creștini și i-a despărțit de teatru. Afară de pâine și de apă nu lua nimic, nici nu-și odihnea gura din învățarea Scripturilor. După multă vreme, primul s-a pocăit actorul, apoi actrița, apoi toată trupa lor. Se spunea că până ce nu l-au cunoscut, le spăla picioarele amândurora. Deci amândoi botezându-se, au părăsit teatrul și s-au întors la o viață cuviincioasă și evlavioasă[78]. Se bucurau mult de acest bărbat și i-au spus: "Frate, voim să te eliberăm, fiindcă și tu ne-ai eliberat pe noi de o urâtă robie". Iar el le-a spus: "Deoarece Dumnezeu a lucrat și s-a mântuit sufletul vostru, vă voi spune vouă taina gândului meu. Îndurându-mă eu de sufletul vostru, fiind nevoitor liber, de neam egiptean, m-am vândut pe mine vouă pentru ca să vă mântuiesc. Iar fiindcă aceasta a făcut-o Dumnezeu și v-a mântuit sufletul vostru prin smerenia mea, luați-vă aurul vostru, ca să plec și să

77. Sigilarea monedelor era o practică în antichitate, ca și sigilarea obiectelor prețioase ținute în casă (aut. și *op. cit.*, p. 368).

78. În Biserica primară actorii ce deveneau creștini trebuiau să se lase de meseria de actori (aut. și *op. cit.*, p. 358).

ajut și pe alții". Aceia însă rugându-l mult pe el, l-au asigurat, zicând: "Te vom avea ca tată și stăpân; rămâi numai cu noi". Dar n-au reușit să-l convingă. Atunci îi spuseră: "Dă aurul săracilor, căci s-a făcut arvună a mântuirii noastre. Dar vino să ne vezi măcar o dată pe an".

În călătoriile lui următoare, a ajuns în Grecia și, petrecând trei zile în Atena, nu s-a învrednicit de pâine de la cineva. Și nu avea cu sine nici ban, nici traistă, nici vreo haină de piele, nimic din acestea. Începând din a patra zi, a flămânzit tare. Căci foamea fără voie e cumplită, fiind însoțită de neîncredere. Și ducându-se în agora orașului, unde erau adunați fruntașii locului, a început să se plângă cu putere, bătând din palme și strigând: "Bărbați atenieni, ajutați-mă!". Și alergând toți, filosofii și căpeteniile orașului îi ziseră: "Ce ai? De unde ești? Și de ce suferi?". Le-a zis: "Sunt egiptean de neam. Și de când am plecat din patria mea, am căzut în mâinile a trei cămătari. De doi m-am scăpat, nemaiputând cere ceva de la mine. Dar de unul nu am scăpat". Interesându-se aceia de acești cămătari, l-au întrebat: "Unde sunt și cine sunt? Cine e cel ce te necăjește? Arată-ni-l, ca să te ajutăm". El le spuse: "M-au tulburat din tinerețe iubirea de arginți, lăcomia pântecelui și curvia. De două, anume de iubirea de arginți și de curvie, am scăpat. Nu mă mai tulbură. Dar de lăcomia pântecelui nu pot scăpa. Căci e a patra zi de când nu mănânc, și stomacul stăruie în a mă tulbura și îmi cere datoria obișnuită, fără de care nu pot trăi". Atunci unii dintre filosofi socotind că joacă teatru, i-au dat o monedă. Primind-o el, a dat-o unei brutării și, primind o pâine, a plecat îndată ieșind din cetate. Și nu s-a mai întors în ea. Atunci au cunoscut filosofii că era un om cu adevărat virtuos și, dând negustorului de pâini prețul pâinii, au luat moneda. Iar acela venind în locurile din apropierea Spartei, a auzit că una dintre căpeteniile cetății este maniheu, împreună cu toată casa lui, fiind în toate celelalte privințe un om virtuos. Se vându acestuia iarăși, potrivit primei fapte.

Şi în curs de doi ani îl despărţi de erezie şi-l aduse liber în Biserică. Iubindu-l aceia, ca urmare nu l-au mai socotit slugă, ci l-au avut ca frate adevărat sau ca părinte şi L-au slăvit pe Dumnezeu.

El s-a îmbarcat odată într-o corabie, ca unul ce trebuia să călătoarească spre Roma. Corăbierii bănuind că a adus cu sine preţul, sau că are cu sine costul în aur, l-au primit fără să i-l ceară, socotind fiecare că un altul a luat bagajele de la el. După ce au plecat şi au ajuns la cincizeci de stadii de Alexandria, pasagerii au început pe la apusul soarelui să mănânce, corăbierii mâncând înainte. Atunci l-au văzut pe el că nu mănâncă în prima zi, şi au crezut că face aceasta tulburat de plutire. Dar s-a întâmplat la fel şi a doua zi, şi a treia, şi a patra zi. În a cincea zi l-au văzut iarăşi că şade liniştit în vreme ce toţi mănâncă. Şi i-au zis: "De ce nu mănânci?". Le-a răspuns că nu are ce. Atunci s-au întrebat unul pe altul: "Cine i-a luat bagajele şi preţul de călătorie?". Şi când au aflat că nimeni, au început să-l certe şi să-l întrebe: "Cum ai intrat fără să plăteşti? De unde ai să ne dai preţul? Sau cu ce ai să te hrăneşti?". Le-a spus: "Nu am nimic. Luaţi-mă şi mă aruncaţi unde m-aţi aflat". Dar aceia n-ar fi întrerupt călătoria lor nici pentru o sută de monede de aur, ci au continuat să-şi urmărească scopul lor. Aşa a rămas el în corabie; şi l-au hrănit pe el până la Roma. Sosind deci în Roma, s-a interesat cine este mare nevoitor sau mare nevoitoare în cetate. Între alţii, s-a întâlnit cu un anume Domninus, ucenic al lui Origen. (Chiar numai atingerea de) patul lui, după moarte, îi vindeca pe cei bolnavi[79]. Întâlnindu-se cu el şi folosindu-se de el – căci era un om înaintat în virtute şi în conştiinţă – şi întrebându-l cine altul mai este nevoitor, sau nevoitoare, a aflat de o fecioară care se liniştea (isihastă), care nu se întâlnea cu nimeni. Şi aflând unde vie-

79. Reamintim că Origen încă nu era condamnat de Biserică în sec. IV, când se petreceau cele istorisite în această carte.

ţuieşte, s-a dus şi a spus bătrânei care o slujea: "Spune fecioarei că am nevoie să o întâlnesc, căci Dumnezeu m-a trimis". Rămânând deci două sau trei zile, s-a întâlnit pe urmă cu ea şi-i spuse: "Spune fecioarei că am nevoie să o întâlnesc, căci Dumnezeu m-a trimis". Rămânând deci două sau trei zile, s-a întâlnit pe urmă cu aceea şi-i spuse: "Unde şezi?". Ea-i spuse: "Nu şed, ci călătoresc". O întrebă: "Unde călătoreşti?!". Îi răspunse: "Spre Dumnezeu". O întrebă: "Trăieşti sau ai murit?". Îi răspunse: "Cred în numele lui Dumnezeu că am murit. Căci cel ce trăieşte în trup nu poate face această călătorie". I-a spus ei: "Ca să mă convingi că ai murit, fă ceea ce fac eu". Îi zise ea: "Porunceşte-mi să fac lucruri cu putinţă, şi le voi face". El i-a răspuns: "Celui mort toate îi sunt cu putinţă, afară de lipsa evlaviei". Deci îi spuse ei: "Ieşi şi vino în public". Ea a răspuns: "De douăzeci şi cinci de ani n-am ieşit în public; şi pentru ce să ies?". I-a spus ei: "Dacă ai murit lumii şi lumea a murit ţie, este acelaşi lucru a ieşi în public şi a nu ieşi. Deci ieşi". Atunci ea a ieşit. Şi după ce a ieşit afară şi a venit până la o biserică oarecare, i-a spus ei în biserică: "De voieşti să mă convingi că ai murit şi nu mai trăieşti plăcând oamenilor, fă ceea ce fac eu, şi voi şti că ai murit. Dezbrăcându-te cu mine de toate veşmintele tale, pune-le pe umeri şi treci prin mijlocul cetăţii, şi eu voi merge înaintea ta în acelaşi chip". Ea i-a răspuns: "Voi sminti pe mulţi cu arătarea aceasta lipsită de ruşine şi vor spune: "Şi-a ieşit din minţi şi este îndrăcită". El i-a răspuns ei: "Şi ce-ţi pasă de vor zice: şi-a ieşit din minţi şi e îndrăcită? Căci tu eşti moartă pentru ei". Atunci ea i-a spus: "De voieşti tu să fac altceva, voi face. Dar la acest lucru nu doresc să ajung". La aceasta, el i-a răspuns: "Vezi deci că încă nu te poţi socoti mare, ţinându-te că ai ajuns mai evlavioasă ca toţi şi ai murit lumii? Eu sunt mai mort şi arăt prin faptă că am murit lumii. Căci fac aceasta fără pătimire şi fără să mă ruşinez". Şi părăsind-o pe ea în smerită cugetare şi frângându-i mândria, a plecat.

Dar sunt și alte multe lucruri minunate pe care le-a făcut el, lucruri care arătau nepătimirea lui. Și a sfârșit în vârstă de șaizeci de ani, înmormântat în Roma.

38. Despre Evagrie[80]

Cele privitoare la Evagrie, diaconul vrednic de pomenire, omul care a dus o viață asemenea celei a Apostolilor, nu e drept să le trecem sub tăcere, ci trebuie să le predăm scrisului, spre zidirea cititorilor și spre slava Mântuitorului nostru. De aceea, am socotit să înfățișez de la început cum a ajuns la cunoașterea scopului său și cum, nevoindu-se pentru el cu vrednicie, a sfârșit la cincizeci și patru de ani în pustie, precum s-a scris.

"Ajungând curând la desăvârșire, dreptul a apucat ani îndelungați" (Înț. Sol. 4, 13).

El era după neam din Pont, din cetatea Iberilor, fiu al unui horepiscop. A fost hirotesit citeț de către Sfântul Vasile, episcopul Bisericii din Cezareea. După moartea Sf. Vasile, prea înțeleptul și atotnepătimitorul și strălucitul în învățătură, episcopul Grigorie de Nazianz, prețuind destoinicia lui, îl hirotoni diacon. Pe urmă, în marele Sinod din Constantinopol, îl dăruiește fericitului episcop din acel oraș, Nectarie, dată fiind forța lui deosebită în respingerea tuturor ereziilor. Și a înflorit în marea cetate prin vigoarea argumentelor lui împotriva a toată erezia.

80. Evagrie (mort la 399) s-a bucurat de o mare autoritate pentru scrierile lui duhovnicești, înainte de a fi condamnat ca origenist de Sinodul V Ecumenic, la anul 553. Dar aceste scrieri – exceptând învățătura despre preexistența sufletului și apocatastază – s-au bucurat și după aceea de multă prețuire (a se vedea *Filocalia rom.*, vol. I, p. 35-38). Capitolul despre Evagrie lipsește în câteva dintre manuscrisele vechi. Aceasta s-a întâmplat când numele lui Evagrie a început să fie asociat cu cel al lui Origen (aut. și *op. cit.*, p. 371).

Deși era foarte cinstit de toată cetatea, i s-a întâmplat să fie tulburat de pofta unui chip de femeie, cum ne-a povestit el însuși mai târziu, când și-a eliberat cugetarea. Femeia, care s-a îndrăgostit și ea de el, era de rang nobil. Evagrie, temându-se de Dumnezeu și rușinându-se de conștiința lui și punând în fața ochilor mărimea urâciunii și perfida batjocură din partea ereziilor, s-a rugat lui Dumnezeu să-l întărească, cerându-I să-l împiedice de la păcat. Femeia fiind aproape și ispitindu-l, voind el să plece, nu reușea fiind ținut în lanțurile slujirii ei. Dar nu după multă vreme, rugăciunea lui ajungând la culme, înainte de experiența păcatului, i s-a arătat o vedere îngerească în chipul unor ostași ai guvernatorului; și a fost răpit și dus ca la o judecătorie și închis în ceea ce se cheamă o temniță; și i-au legat gâtul și mâinile în lanțuri de fier de nedezlegat, fără ca cei veniți la el să-i spună pricina. El însă știa prin conștiință pentru ce suferea aceasta și aștepta să vină bărbatul acelei femei. În vreme ce era foarte tulburat, o altă judecată se săvârșea, și alți bărbați erau supuși altor judecăți pentru unele vini, arătând vina lui ca foarte mare. Dar iată că îngerul care i-a pricinuit vederea a luat înfățișarea unui prieten bun și i-a spus lui, care se găsea legat într-un șir de patruzeci de alți condamnați: "Pentru ce ești ținut aici, cinsitite diacon?". Îi răspunse: "Ca să spun adevărul, nu știu, dar bănuiesc că fostul guvernator a lucrat împotriva mea, stăpânit de o gelozie nerațională. Și mă tem că judecătorul, câștigat cu bani, mă va supune pedepsei". Celălalt îi spuse: "De vrei să asculți de prietenul tău, nu-ți este de folos să viețuiești în această cetate". Îi spuse Evagrie: "Dacă Dumnezeu voiește să mă scape de această nenorocire, iar tu mă vezi voind să rămân mai departe în Constantinopol, află că merit să suport această pedeapsă". Îi spuse acela: "Îți aduc Evanghelia și jură pe ea că vei pleca din cetatea aceasta și te vei îngriji de sufletul tău. Și eu te voi scăpa de această primejdie". I-a adus deci Evanghelia și Evagrie a jurat pe ea. "Mai mult de

o zi, cât îmi trebuie să aduc în corabie hainele mele, nu voi mai rămâne aici". Făcând acest jurământ, reveni din vedenia ce-a avut-o peste noapte. Şi sculându-se, a cugetat: "Deşi jurământul s-a produs în vedenia (din vis), dar l-am făcut". Adunând deci toate ale lui în corabie, veni la Ierusalim.

Acolo a fost primit de fericita Melania romana. Dar diavolul a împietrit din nou inima lui ca pe a lui Faraon. Căci fiind tânăr şi în plină fierbinţeală a vârstei, a căzut iarăşi în îndoiala inimii, fără să spună nimănui nimic. Şi iarăşi a schimbat hainele, şi slava deşartă a pătruns în inima lui. Însă Dumnezeu, Care împiedică pieirea noastră, a tuturor, i-a adus o febră şi deodată a căzut într-o boală îndelungată de şase luni, care i-a slăbit trupul, cel care îl împiedica în planurile bune. Doctorii aflaţi în nedumerire şi neaflând leacul tămăduirii, fericita Melania îi zise: "Nu-mi place, fiule, boala ta îndelungată. Spune-mi cele ce le gândeşti. Căci nu e străină de Dumnezeu boala aceasta a ta". Atunci i-a mărturisit ei toată starea lui. Iar ea îi spuse: "Dă-mi cuvântul tău înaintea Domnului că îţi vei face ca scop viaţa de monah. Şi deşi sunt păcătoasă, mă rog să ţi se dea un nou timp de viaţă". El se învoi. Şi în puţine zile s-a însănătoşit. Şi sculându-se, a fost îmbrăcat iarăşi în alte haine de ea însăşi[81] şi a ieşit plecând la muntele Nitriei din Egipt.

După ce a locuit doi ani în acest munte, în al treilea (an) a trecut în pustie. Trăind în aşa numitele Chilii paisprezece ani, mânca o litră (un sfert de kilogram) de pâine pe zi şi în trei luni, (doar) o şesime de litru de ulei; el, care venise de la o viaţă plăcută, rafinată şi îmbelşugată!

Rostea o sută de rugăciuni, văzând valoarea omului legată de cele ce mănâncă. Subţia astfel modul vieţuirii. Curăţindu-şi astfel deplin mintea în cursul a cincisprezece ani, s-a învrednicit de darul (de harisma) cunoştinţei, a înţelepciunii şi a deosebirii duhurilor. Ca urmare, compuse trei

81. A fost îmbrăcat iarăşi în haine de monah (aut. şi *op. cit.*, p. 374).

cărţi sfinte pentru monahi, numite *Antiretice* (cărţi de combatere pentru monahi)[81 bis], care descriu modul de combatere a demonilor.

Îl tulbura greu demonul curviei, cum ne-a povestit el însuşi. Toată noaptea stătea gol într-o cadă cu apă, în vremea iernii[82], încât îi îngheţa trupul. Alteori îl tulbura demonul hulei, şi paisprezece zile nu intra sub un acoperiş, precum ne-a povestit el însuşi, încât trupul lui s-a umplut de un miros greu, ca al animalelor. I se înfăţişau peste zi trei demoni în chipul unor clerici, discutând despre credinţă. Unul se declara arian, altul eunomian şi, iarăşi, altul apolinarist. Pe toţi îi biruia cu înţelepciunea lui prin puţine cuvinte. Iarăşi într-o zi, pierzându-se cheia bisericii, făcând semnul crucii pe uşa ei şi împingând-o, aceasta se deschise, chemând numele lui Hristos.

Atâta era bântuit de demoni şi atâta era încercat de ei, cât nu se poate spune. Unui ucenic al său îi spuse cele ce i se vor întâmpla lui timp de optsprezece ani, proorocindu-i-le toate după chipul lor. Mai spunea: "De când am venit în pustie, nu m-am atins de vreo portocală, nici de vreo altă legumă verde, nici de fructe, nici de struguri, nici de carne, nici de baie". La urmă, în anul al şaisprezecelea al vieţuirii fără mâncare fiartă, trupul lui având trebuinţă, din pricina slăbiciunii stomacului, de mâncăruri trecute prin foc, nu s-a atins de pâine, sau de vreun suc, sau de legume uscate doi ani, dar s-a folosit de legume până a murit, după ce s-a împărtăşit la Crăciun în biserică.

Când s-a apropiat de moarte, ne spuse: "De trei ani nu mai sunt tulburat de vreo poftă a trupului, după atâta viaţă şi osteneală şi luptă şi rugăciune neîntreruptă".

---

81 bis. După Paladie, autorul acestei scrieri, opera lui Evagrie constă în trei cărţi; în realitate ele sunt opt (aut. şi *op. cit.*, p. 374).

82. Iarna în Egipt nu este, desigur, ca în România. Chiar în sudul Greciei ninge foarte rar şi puţin.

Când i s-a vestit moartea tatălui, a zis celui ce i-a vestit-o: "Încetează cu blasfemia! Tatăl meu este nemuritor".

39. Despre Pior

Pior, un tânăr egiptean, lepădând lumea, a ieșit din casa părintească și a făgăduit lui Dumnezeu, dintr-o râvnă covârșitoare, să nu mai vadă pe careva din cei ai săi. După cincizeci de ani, sora lui, bătrână acum, socoti că își iese din sine dacă nu-l vede. Dar neputând veni în pustia întinsă, l-a rugat pe episcopul locului să scrie părinților din pustie să-l trimită să o vadă. Luat cu sila, s-a hotărât să ia cu sine un însoțitor. Și ajuns la casa ei, i-a spus aceluia să-l vestească: "A sosit fratele tău". Stând deci afară și simțind din zgomotul ușii că i-a venit în întâmpinare bătrâna, închizând ochii a strigat către ea: "Tu, cutare, eu sunt Pior, fratele tău, eu sunt. Privește-mă cât vrei". Văzându-l aceea și slăvind pe Dumnezeu, și nereușind să-l convingă să intre în casă, s-a întors în casa ei. Iar el făcând o rugăciune în prag, s-a întors iarăși în pustie.

Se povestește această minune a lui, că săpând în locul unde locuia, a aflat o apă foarte amară. Și a rămas acolo până a murit, folosindu-se de amărăciunea apei ca să arate răbdarea lui. Dar mulți dintre monahi silindu-se să rămână după moartea lui în chilia sa, n-au putut să rămână nici măcar un an. Căci locul este înspăimântător și lipsit de mângâiere.

Moise Libianul, bărbat foarte blând și iubitor, s-a învrednicit de darul vindecărilor. El mi-a povestit: "Când eram tânăr în mănăstire, am săpat o groapă foarte mare, largă de douăzeci de picioare. Din ea, optzeci de bărbați au scos trei zile pământul, trecând cu un cot adâncimea normală. Și n-am aflat apă. Întristați foarte, ne gândeam să părăsim lucrarea. Atunci venind Pior din pustia cea mare, la al șaselea ceas al căldurii, bătrân îmbrăcat în haina lui de piele,

ne-a salutat și a spus după salut: "De ce v-ați descurajat, puțin credincioșilor? Căci v-am văzut descurajați de ieri". Și coborând pe scară în groapa fântânii, făcu o rugăciune cu ei. Apoi luând sapa, spuse lovind de trei ori: "Dumnezeul sfinților patriarhi, să nu faci nefolositoare osteneala robilor Tăi, ci trimite-le lor apa trebuincioasă". Și îndată a țâșnit apa, încât i-a stropit pe toți. Deci rugându-se iarăși, a ieșit. Silindu-l ei să mănânce, n-a primit, spunând: "Lucrul pentru care am fost trimis s-a împlinit. Pentru altceva n-am fost trimis"[83].

40. Despre Efrem

Cele privitoare la Efrem, diaconul Bisericii din Edesa, se cunosc, desigur. Căci a fost unul dintre cei vrednici să fie pomeniți de cei cuvioși. Acesta, străbătând cum se cuvine urcușul duhovnicesc și neabătându-se de la calea cea dreaptă, s-a învrednicit de darul cunoștinței naturale, căreia îi urmează teologia și fericirea din urmă (cunoașterea lui Dumnezeu). Nevoindu-se deci pururea în viața liniștită și zidind pe cei ce îl întâmpinau, mulți ani, la urmă a ieșit din chilie din pricina următoare: Cunoscând o mare foamete cetatea Edesei și îndurându-se de ținutul agricol ce mergea spre pieire, s-a dus la oamenii avuți (în cele materiale) și le-a spus: "De ce nu aveți milă de firea omenească ce se stinge, ci păstrați bogăția spre osânda voastră?". Cugetând aceștia, i-au răspuns: "Nu avem în cine să ne încredem pentru a sluji celor ce flămânzesc. Căci toți negustoresc lucrurile". Le-a spus el: "Ce mă socotiți că sunt?" (Căci se bucura de o mare prețuire la toți, nu în chip mincinos, ci cu adevărat). Îi spuseră: "Te știm pe tine omul lui Dumnezeu".

83. Pior a murit pe la 360. Pare a fi fost ucenicul lui Antonie (aut. și *op. cit.*, p. 375). A se vedea despre el și în *Patericul egiptean*, trad. rom., ed. 1930, p. 198-199.

Atunci le-a zis: "Credeţi în mine. Iată, mă fac chivernisitorul (îngrijitorul) lor în numele vostru". Şi luând banii şi folosind contribuţia lor, a tocmit ca la trei sute de paturi şi s-a îngrijit de cei îmbolnăviţi de foame, înmormântând pe cei morţi, iar pe cei ce aveau nădejde de viaţă doctoricindu-i. Simplu, tuturor celor ce veneau mânaţi de foame le dădea adăpost şi ajutor zilnic din cele ce i se dădeau lui. Împlinindu-se anul şi urmând belşugul, şi plecând toţi acasă, nemaiavând el ce să facă, a reintrat în chilia lui şi a adormit întru Domnul după un an.

Dumnezeu i-a dat prilejul acesta ca o cunună pentru viaţa lui viitoare. A lăsat după el şi scrieri, dintre care cele mai multe sunt vrednice de studiu[84].

41. Despre unele femei sfinte

E necesar să amintim în această carte şi de unele femei tari în virtute, cărora Dumnezeu le-a dăruit puterea unor lupte egale cu ale bărbaţilor, ca să nu mai aducă drept scuză, pentru ceea ce nu fac celelalte, că femeile sunt mai slabe în practicarea virtuţilor.

Am văzut multe dintre acestea, am întâlnit multe femei de caracter impunător, fecioare sau văduve.

Între ele a fost şi Paula romana, maica lui Toxotin, femeie cu o vieţuire duhovnicească de mare nobleţe. Ei i-a fost piedică un oarecare Ieronim din Dalmaţia. Căci putând ea să se înalţe mai presus de toate, fiind foarte dăruită, acela a împiedicat-o prin pizma lui, atrăgând-o spre un scop al său. Ea avea o fiică, Eustochia, care se nevoieşte şi acum în Bethleem. Nu m-am întâlnit cu ea, dar se spune că este foarte înaintată în virtuţi, având în jurul ei cincizeci de fecioare.

84. Efrem Sirul este unul dintre cei mai mari scriitori ai Bisericii siriene (306-373). Scrierile lui (poezii, predici şi comentarii la Scriptură) au fost traduse în latină, greacă, armeană (aut. şi *op. cit.*, p. 376).

Am cunoscut-o și pe Veneria, soția comitelui Valovicu, care și-a împărțit bine povara cămilei ei și s-a eliberat de rănile pricinuite de materie, și pe Teodora, a tribunului, ce a înaintat în sărăcia ei așa de mult, că a trebuit să primească milostenie și să moară astfel în mănăstirea lui Isicha de lângă mare.

Am cunoscut-o pe cea cu numele Osia, femeie în toate vrednică de venerație; și pe sora ei Adolia, care, deși n-a viețuit cu vrednicia aceleia, s-a nevoit cu o vrednicie pe măsura ei.

Am cunoscut-o și pe Vasianila, soția generalului Candidian, care s-a nevoit cu râvnă și evlavie în virtute și care poartă și acum o luptă puternică; pe Fotina, fecioară cuvioasă cu totul, fiica preotului Teoctist din Laodiceea.

M-am întâlnit în Antiohia și cu diaconița Sabiniana, femeie preavenerată și trăitoare în comuniune cu Dumnezeu, nepoată a episcopului Ioan (din Constantinopol).

Am văzut-o și pe buna fecioară Asela, care a îmbătrânit într-o mănăstire din Roma, foarte blândă și răbdătoare în comunitate. Acolo am mai văzut bărbați și femei de puțin timp catehizați.

Am văzut-o și pe Avita, vrednică de Dumnezeu, împreună cu bărbatul ei Apronian și cu fiica lor Eunomia. Ei se sileau să placă lui Dumnezeu atât de mult, încât s-au strămutat la viața virtuoasă și înfrânată, învrednicindu-se să adoarmă în acestea în Hristos, eliberați de tot păcatul și ajunși la toată cunoștința, după ce au părăsit viața lor de aici într-o bună amintire.

42. Despre Iulian

Am auzit despre un oarecare Iulian din părțile Edesei, bărbat foarte nevoitor, care și-a topit trupul în chip covârșitor, rămânând numai oasele și pielea. El s-a învrednicit la sfârșitul vieții sale de cinstea darului tămăduitor[85].

85. Este vorba de Iulian Pustnicul, a cărui viață a fost scrisă de Efrem Sirul. A trăit pe la 355, în vecinătatea Edesei (aut. și *op. cit.*, p. 378).

43. Despre Adoliu

Am cunoscut iarăşi pe cineva la Ierusalim, cu numele Adoliu, de neam din Tars, care, venind în Ierusalim, a străbătut un drum netocit, pe care nu l-au străbătut mulţi, alegându-şi o vieţuire străină. Şi-a însuşit o nevoinţă mai presus de oameni, încât şi demonii, tremurând de asprimea vieţii lui, nu îndrăzneau să se apropie de el.

Datorită unei covârşitoare înfrânări şi priveghieri, era socotit că nu este om, ci o nălucire. În timpul Patruzecimii (Postului mare), mânca o singură dată la cinci zile, iar restul timpului mânca tot la două zile. Dar darul lui era acesta: de seara până când frăţia se aduna la casele de rugăciune, cânta şi se ruga neclintit în Muntele Măslinilor, de unde S-a înălţat Iisus, fie că era nor, fie că ploua, fie că era vreme îngheţată. Când venea timpul închinat trezviei, ciocănea la toate chiliile, adunându-i pe cei de acolo la casele de rugăciune, şi în fiecare casă cânta împreună cu ei unul sau două antifoane, rugându-se laolaltă. Şi apoi pleca, înainte de-a se face ziuă, la chilia lui într-o astfel de stare de oboseală, că adeseori îl dezbrăcau fraţii lui şi-i strângeau veşmintele şi-l îmbrăcau cu altele. Şi aşa, după ce se odihnea până la ora psalmilor, se dăruia cântării lor până seara.

Aceasta a fost virtutea lui Adoliu din Tars, care s-a desăvârşit în Ierusalim şi a adormit acolo.

44. Despre Inochentie

Cele privitoare la fericitul Inochentie, preotul din Muntele Măslinilor, le-ai auzit de la mulţi, dar le vei auzi nu mai puţin şi de la mine, care am vieţuit trei ani în preajma lui.

Era un om de o covârşitoare simplitate. Deşi era unul dintre demnitarii vestiţi în palatul împăratului Constantin, la începutul domniei lui, s-a lepădat de toate, începând cu căsătoria, din care avea şi un fiu, numit Pavel, ce făcea par-

te din garda imperială. Deoarece Pavel păcătuise împotriva fiicei unui preot, Inochentie luă asupra sa blestemul fiului său, implorând pe Dumnezeu cu aceste cuvinte: "Doamne, dă-i lui un astfel de duh, ca trupul lui să nu mai aibă prilej să păcătuiască". A socotit că e mai bine ca el să lupte cu demonul decât cu neînfrânarea. Aceasta s-a și întâmplat. El se afla acum în Muntele Măslinilor, încins în lanțuri și luptând ca duhul pentru curăția sa.

Cât despre Inochentie, voi părea că născocesc povești spunând adevărul: el fura deseori de la frați, spre a da celor lipsiți. S-a făcut covârșitor de lipsit de răutate și de simplu și s-a învrednicit de darul biruinței împotriva demonilor. De pildă, i s-a adus odată, în văzul meu, un tânăr stăpânit așa de mult de un duh și de pareză, că eu, văzându-l, am voit în mod deschis să resping pe mama celui adus, fiindcă nu mai nădăjduiam într-o vindecare. Dar s-a întâmplat între timp ca bătrânul să o vadă stând de față și plângând îndurerată de negrăita nenorocire a fiului ei. Lăcrimând deci bunul bătrân (călugărul) și făcându-i-se milă, l-a luat pe tânăr, a intrat în martiriul lui (în paraclisul lui), pe care singur l-a zidit și în care se aflau moaștele Sfântului Ioan Botezătorul[86]. Și după ce s-a rugat pentru el, de la ceasul al treilea până la al nouălea (de la 9 dim. la 3 p.m.), l-a predat pe tânăr mamei lui, în aceeași zi, după ce i-a vindecat pareza și a alungat demonul. Și paralizia lui fusese așa de cumplită, că, scrâșnind, tânărul scuipa chiar în spatele lui. Așa era de contorsionat.

O bătrână pierzând o oaie, a venit la el plângând. Și urmând ei, i-a zis: "Arată-mi locul unde ai pierdut-o". Și ea l-a dus spre locurile numite Lazariu[87]. Stând el aici, se ruga.

86. Martiriul – biserică închinată unui Sfânt, aici, întru pomenirea lui Ioan Botezătorul.

87. E vorba de biserica lui Lazăr din Betania, la vreo două mile de Ierusalim, clădită în amintirea învierii lui Lazăr (aut. și *op. cit.*, p. 379).

Tinerii ce furaseră, ajungând acolo mai înainte, au tăiat oaia. În vreme ce el se ruga, nici unul n-a venit să mărturisească. Dar carnea oii fiind ascunsă într-o vie, un corb zburând, a venit acolo și, luând o bucată din ea, a adus-o la picioarele lui și a zburat iarăși. Fericitul a aflat astfel victima. Ca urmare, tinerii căzând la picioarele lui, au mărturisit că au tăiat-o, apoi au dat prețul ei.

45. Despre Filorom

M-am întâlnit în Galatia și am viețuit un timp îndelungat cu preotul Filorom, bărbat foarte evlavios și stăruitor în nevoință. S-a născut dintr-o mamă sclavă și un tată liber. Arăta atâta noblețe în viețuire după pilda lui Hristos, încât și cei nobili de neam îi respectau viața și virtutea. S-a lepădat de lume în zilele împărăției lui Iulian, cel cu nume de rea faimă, căruia i s-a opus cu îndrăzneală. Împăratul a poruncit să fie ras și tuns de niște slujitori ai lui. El a stăruit în viața aleasă și a mulțumit (lui Dumnezeu) pentru cele suferite, cum ne-a povestit el însuși.

La începutul acestei viețuiri purta război împotriva desfrânării și a lăcomiei pântecelui. A luptat cu patimile acestea închizându-se față de lume, încingându-se în lanțuri și reținându-se de la pâinea de grâu și de la toate cele fierte sau coapte în foc. Stăruind în acestea optsprezece ani, a ajuns să cânte lui Hristos cântarea biruinței.

Războit de duhurile răutății în felurite chipuri, a rămas într-o mănăstire patruzeci de ani. Povestea despre sine astfel: "Treizeci și doi de ani nu m-am atins de fructe". Războindu-l frica de patimi, spre a le birui s-a închis pe sine într-un mormânt vreme de șase ani. Grijă mare a avut de el fericitul Vasile, episcopul, căruia îi plăceau asprimea și seriozitatea lui. Până acum el n-a părăsit condeiul și caietul pentru a scrie, ajungând la al optzecilea an. Și spunea: "De

când am fost botezat și m-am născut din nou și până în ziua de azi, n-am mâncat pâine străină în dar, ci numai din ostenelile mele".

Cum ne-am încredințat, în numele lui Dumnezeu, a dat celor neputincioși două sute cincizeci de monede și n-a nedreptățit pe nimeni. S-a dus pe jos într-o călătorie până la Roma, unde s-a rugat în martiriul fericitului Petru (în biserica din mănăstirea lui Petru). A ajuns și până în Alexandria, rugându-se în martiriul lui Marcu (în biserica ridicată întru pomenirea Sf. Marcu)[88]. Apoi a venit a doua oară în Ierusalim, mergând pe picioarele lui și cu cheltuială proprie. Și spunea: "Nu-mi amintesc să mă fi despărțit vreodată cu mintea de Dumnezeul meu".

46. Despre Melania cea Bătrână

De trei ori fericita Melania era după neam spaniolă sau romană[89]. Era fiica unui consul, Marcelinus, și soția unui bărbat cu o slujbă înaltă, pe care nu-l cunosc bine. Rămânând văduvă la douăzeci și doi de ani, s-a învrednicit de iubirea lui Dumnezeu. Și fără să spună nimănui nimic – că ar fi fost împiedicată –, în timpul lui Valens[90], care era atunci împărat, s-a îngrijit să fie numit un tutore pentru fiul ei, iar ea, luând toate bunurile mobile ale ei și punându-le într-o corabie, plecă spre Alexandria, însoțită de câțiva slujitori și de câteva femei slujitoare. Acolo vânzând bunurile materiale și schimbându-le în monede de aur, a intrat în muntele

88. Biserică situată într-un cartier periferic, pe litoralul de răsărit al Alexandriei (aut. și *op. cit.*, p. 380).

89. Melania, văduva unui consul din Roma, pare să fi fost, după mamă, spaniolă. Plecând în Egipt, după ce s-a întâlnit cu unii pustnici de acolo, a întemeiat o mănăstire de fecioare în Muntele Măslinilor din Ierusalim.

90. Valens, împărat anticreștin, între 374 și 378 (*op. cit.*, p. 381).

Nitria, întâlnindu-se cu părinţii din jurul[91] lui Pamvo[92] şi Arsisie, Serapion cel Mare şi Pafnutie Schitiotul şi Isidor, episcopul mărturisitor al Ermopolei, şi Dioscur. Şi a rămas la ei o jumătate de an, străbătând pustia şi vizitându-i pe toţi sfinţii.

După aceasta, prefectul de Alexandria exilând pe Isidor[93] şi Pisimiu, pe Adelfiu[94], pe Pafnutie şi Pamvo şi, pe lângă ei, şi pe Amoniu[95], zis Parote, şi doisprezece episcopi şi preoţi din Palestina, în apropiere de Neocezareea, Melania le urmă, slujindu-i cu avutul ei. Deoarece, precum se spunea, slujitorii lor sclavi erau împiedicaţi să-i urmeze (căci m-am întâlnit cu Pisimiu, cu Isidor, Pafnutie şi Amoniu), ea, luând pe cap un acoperământ de sclavă, le aducea lor seara cele de trebuinţă. Aflând consulul Palestinei aceasta, voind să-şi umple punga sa, hotărî să o aresteze. Şi prinzând-o, o aruncă în închisoare, necunoscându-i rangul. Ea-i spuse însă: "Eu am fost fiica lui cutare şi soţia lui cutare. Dar sunt roaba lui Hristos. Să nu dispreţuieşti smerenia

---

91. Expresia "din jurul" a fost folosită de textul grecesc, în timp ce traducerea italiană spune: "Se întâlni cu părinţi din deşert, oameni ca Pamvo etc".

92. Pamvo (circa 320-390), ucenic al lui Antonie şi al lui Amun, apărător al învăţăturii Sinodului din Niceea. Sf. Atanasie l-a chemat la Alexandria, probabil pentru a-i combate pe arieni (aut. şi *op. cit.*, p. 323). (A se vedea şi *Patericul egiptean*, trad. rom., ed. 1930, p. 193-197).

93. Isidor e fără îndoială episcopul de Ermopole, care a urmat lui Dioscur şi a fost exilat cu el în anul 474 (aut. şi *op. cit.*, p. 323).

94. Epifanie de Salamina citează într-o epistolă între episcopii exilaţi la Neocezareea pe Isidor, Pisimiu şi Adelfiu (aut. şi *op. cit.*, p. 483).

95. Amoniu de aici credem că este Ammon. Iar acesta este, se pare, acelaşi cu Amun, după aut. şi *op. cit.*, p. 319, deşi Patericul egiptean (ed. rom. cit.) îi deosebeşte. Este unul dintre pionierii monahismului primar din pustia egipteană. E amintit şi de Sfântul Atanasie. A trăit în pustiul Nitriei douăzeci şi doi de ani. S-a săvârşit la vârsta de 62 de ani, înainte de Sfântul Antonie, deşi era ucenic al lui. Monahismul din Nitria a început pe la 320-330 (*Patericul egiptean*, trad. rom., ed. 1930, p. 31-34 şi 36-37).

chipului meu. Căci mă pot înălța, dacă voiesc, și nu poți să mă arestezi, nici să iei bunurile mele. Deci ca să nu cazi în fapte neîngăduite din neștiință, de aceea ți-am făcut această declarație". Aflând judecătorul aceasta, s-a scuzat și i s-a închinat ei și a poruncit să fie lăsată să se întâlnească în chip neîmpiedicat cu sfinții.

După eliberarea acestora din exil, ea a întemeiat o mănăstire în Ierusalim și a viețuit acolo douăzeci și șapte de ani, însoțită de cincizeci de fecioare. Cu ea a slujit și preanobilul, de aceeași calitate în purtări și preaenergicul Rufin din cetatea Aquileii, din Italia, învrednicit mai târziu de darul preoției, om decât care nu s-a aflat altul mai înțelept și mai cuviincios între bărbați[96]. Primind amândoi în cei douăzeci și șapte de ani pe cei ce veneau în Ierusalim pentru rugăciuni, episcopi, monahi și fecioare, îi susțineau pe toți pe cheltuiala lor. Au biruit și schisma lui Paulin[97], compusă din vreo patru sute de monahi, și au adus în Biserică, convingându-l, pe tot ereticul pnevmatomah[98]. Și cinsteau pe clericii locali cu daruri și cu alimente. Așa au viețuit, nesmintind pe nimeni.

47. Despre Cronie și Pafnutie[99]

Un anume Cronie, din satul numit Finichi, a pornit din satul său apropiat de pustie, făcând cincizeci de mii de pași numărați pentru piciorul drept, și acolo rugându-se, a săpat

96. Rufin, scriitor bisericesc latin, a trăit între 345-410.

97. Acest Paulin este probabil Paulinian, fratele lui Irolam, hirotonit preot de Epifanie din Salamina, fără autorizarea episcopului Ioan din Ierusalim. Acest fapt a provocat o schismă între monahii de care se vorbește aici (aut. și *op. cit.*, p. 382-383).

98. Pnevmatomahii de sub conducerea lui Macedonie negau dumnezeirea Duhului Sfânt. Ei au fost condamnați la Sinodul II Ecumenic din 381.

99. Despre acest Pafnutie se vorbește în *Patericul egiptean* (ed. rom. 1930, p. 201-202). Pe el l-a vizitat Casian în anul 395, când avea 90 de ani *(Ibid.)*.

o fântână. Şi aflând cea mai bună apă ţâşnind din acea fântână, şi-a zidit sieşi acolo o mică chilie. Şi din ziua în care s-a stabilit acolo, în acel loc pustiu, s-a rugat lui Dumnezeu să nu se mai întoarcă în vreun loc lumesc. Iar trecând puţini ani, s-a învrednicit să fie făcut preot al unei frăţietăţi de vreo două sute de bărbaţi, adunaţi în jurul lui. Aceasta este povestită ca virtutea nevoinţei lui, că, slujind la altar, n-a ieşit din pustie şaizeci de ani şi n-a mâncat pâine ce nu-i venea din lucrul mâinilor sale.

Cu el vieţuia şi un anume Iacob din vecinătate, supranumit şi Şchiopul; şi era acela un om cu foarte multe cunoştinţe. Amândoi erau cunoscuţi şi fericitului Antonie. Într-o zi se alătură lor şi Pafnutie, numit şi Chebala, care avea darul cunoştinţei dumnezeieştilor Scripturi, a Vechiului şi Noului Testament, pe care le explica fără cunoştinţa scrisului. Şi era atât de smerit, că ascundea virtutea lui proorocească. Se mai spune că optzeci de ani n-a avut mai mult de două haine.

Întâlnindu-ne cu aceştia, eu şi fericiţii Evagrie şi Albanie căutarăm să aflăm pricina pentru care unii fraţi au căzut sau au greşit faţă de vieţuirea datorată. Căci s-a întâmplat în zilele acelea că nevoitorul Heremon a murit şezând şi a fost aflat mort în scaun, ţinând lucrul în mână. S-a mai întâmplat ca şi un alt frate, săpând o fântână, să fie îngropat în ea, şi altul, coborând la Schit, să moară din lipsă de apă. Pe lângă aceştia, Ştefan a căzut într-o nebunie urâtă. Apoi, cele privitoare la Eucarpie, la Eron din Alexandria şi cele privitoare la Valens Palestinianul şi la Ptolomeu, egipteanul din Schit. Am întrebat deci care e cauza pentru care din oamenii care au vieţuit astfel în pustie au fost unii care au fost amăgiţi, iar alţii, căzuţi în neînfrânare.

Pafnutie, prea înţeleptul Pafnutie, ne-a dat răspunsul acesta: "Toate cele întâmplate au venit din bunăvoirea lui Dumnezeu şi din îngăduirea Lui. Deci câte se întâmplă potrivit virtuţii, se întâmplă spre slava lui Dumnezeu şi din

bunăvoirea lui Dumnezeu; iar cele ce sunt vătămătoare și primejdioase și sub forța împrejurărilor și dintr-o cădere morală, acestea se produc cu îngăduința lui Dumnezeu. Iar îngăduința își are rațiunea ei. Căci e cu neputință ca cel ce cugetă drept și viețuiește drept să cadă în greșelile de rușine și în rătăcirile demonilor. Deci cei ce urmăresc un scop urât, și suferă de boala de a plăcea oamenilor și de mândria gândurilor, dând impresia că ei cultivă virtutea, aceștia cad în greșeli, Dumnezeu lăsându-i în acestea spre folosul lor, ca, simțind din schimbarea lor părăsirea lui Dumnezeu, să se îndrepteze fie în intenție, fie în făptuirea lor. Căci uneori păcătuiește intenția, când se naște dintr-un scop rău. Alteori fapta, când nu se săvârșește într-un chip sau în modul care se cuvine. Așa se întâmplă că și omul neînfrânat face milostenie unei tinere, cu un scop rău, urmărind o țintă urâtă. Fapta bună o face cineva când dă ajutor unei orfane, care e dăruită numai nevoinței. Alteori unul face milostenie cu un scop bun celor bolnavi și bătrâni sau săraciți, dar o face cu zgârcenie și murmurând în sine. Atunci scopul e drept, dar fapta nu e pe măsura scopului. Căci cel ce face milostenie trebuie să o facă cu seninătate și fără zgârcenie".

Mai spunea și aceasta: "În multe suflete se află daruri alese: în unele, o cugetare nobilă, în altele, o pornire spre nevoință. Dar când nu se împlinește spre bine, nici fapta, nici cugetarea nobilă, și nu I se atribuie lui Dumnezeu calitățile privilegiate, adică Dătătorului bunătăților, ci voinței și talentului și vredniciei proprii, cei ce fac aceasta, fiind părăsiți și lăsați în lucrări sau patimi urâte și în rușine, sunt împinși prin umilire și rușine pe neobservate în mândrie, socotită virtute. Căci cel împins de mândrie, lăudându-se cu frumusețea cuvintelor, nu-I atribuie lui Dumnezeu rațiunea din ele, nici darul cunoștinței, ci nevoinței sau firii lui, și cade sub stăpânirea vrăjmașului. Dumnezeu depărtează pe îngerul providenței de la el. Și îngerul depărtându-se de la cel ce se laudă cu inteligența, acela cade prin mândrie în

neînfrânare. Şi odată ce nu mai este martor al înfrânării, cele spuse de el nu mai sunt crezute. Şi ca urmare, cei evlavioşi nu mai primesc învăţătura unei astfel de guri, ca fiind una ce este izvorul răutăţii. Şi aşa se împlineşte ceea ce s-a scris: "Spus-a Dumnezeu celui păcătos: Pentru ce grăieşti dreptăţile Mele şi îţi însuşeşti testamentul Meu prin gura ta?" (Ps. 49, 17). De fapt, sufletele celor pătimaşi se aseamănă cu adevărat cu izvoare diferite: cei lacomi la pântece şi iubitori de vin, cu izvoarele bolbocitoare, cei iubitori de arginţi şi lacomi de avuţie, cu izvoarele ce rănesc; cei invidioşi şi mândri şi vicleni în cunoştinţă, cu izvoarele ce hrănesc şerpii. În aceştia, cuvântul e un mijloc fără putere şi nu atinge pe nimeni în chip plăcut, din pricina moralei amare ce îl însoţeşte. De aceea David cere trei lucruri: "Bunătatea, cuminţenia şi cunoştinţa", căci fără bunătate, cunoştinţa este nefolositoare. Şi dacă omul descris de noi se îndreptează, lepădând pricina părăsirii, adică mândria, şi regăseşte smerita cugetare şi-şi cunoaşte măsurile sale, nemaifudulindu-se faţă de cineva şi mulţumind lui Dumnezeu, se întoarce la el cunoştinţa cu mărturia îngerească. Dar cuvintele duhovniceşti care nu sunt întovărăşite de viaţa cuviincioasă şi înfrânată, acelea sunt spice uscate în vânt, ce au forma spicelor, dar au pierdut seva hrănitoare. Deci toată căderea, fie prin limbă, fie prin simţire, fie prin faptă, fie prin tot trupul, are în ea o părăsire pe măsura mândriei. Dar Dumnezeu îi cruţă pe cei părăsiţi. Însă deşi, odată cu neînfrânarea lor, Domnul mărturiseşte prin adevărul cuvintelor darul ce li s-a dat, mândria lor le aduce, împreună cu necurăţia, şi pe demonii care îi fac să cadă".

Dar şi acestea ni le spuneau bărbaţii aceia: "Când vezi pe cineva cu o viaţă coruptă, şi cu cuvânt inteligent, gândeşte-te la demonul care, după Sfânta Scriptură, grăia lui Hristos şi la mărturia care spune: "Iar şarpele este cel mai inteligent (viclean) dintre toate fiarele de pe pământ"

(Fac. 3, 1). Dar inteligența îi este mai mult spre pagubă decât spre vreo virtute, întrucât nu-l ajută.

Omul credincios și bun trebuie să cugete cele ce le dă Dumnezeu; să vorbească cele ce le cugetă și să facă cele ce le grăiește.

Căci dacă nu concordă cu adevărul cuvintelor o viață înrudită, acest adevăr este, după noi, o pâine fără sare, care nu se va mânca nicidecum, sau, mâncată, va duce pe cei ce o mănâncă la neputință. "Se va mânca, zice, o pâine fără sare? Și este vreun gust în cuvintele deșarte, neîmplinite prin mărturia faptelor?" (Iov 6, 6).

Deci una din cauzele părăsirilor dumnezeiești este ca să se arate virtutea ascunsă, ca cea a lui Iov, când Dumnezeu vorbește cu el și-i spune: "Nu respinge judecata Mea și nu socoti că Eu Mă ocup de tine în alt scop decât ca să te arăți drept (Iov 40, 8). Căci tu Mi-ai fost cunoscut Mie, Care văd cele ascunse; dar deoarece ai fost necunoscut de oameni, care cugetau că Mă slujești de dragul bogăției, am adus schimbarea, ți-am pierdut bogăția, ca să le arăt lor purtarea ta mulțumitoare"[100].

Altă cauză este înlăturarea mândriei, ca în cazul lui Pavel. Căci Pavel a fost părăsit, fiind lăsat în diferite greutăți, bătăi și necazuri. Căci zicea: "Mi s-a dat un ghimpe în trup, un înger al Satanei, să mă bată, ca să nu mă trufesc" (2 Cor. 12, 7); ca nu cumva împreună cu minunile venindu-i și odihna și succesele și cinstea, să-l ducă la mândria diavolească. A fost părăsit și slăbănogul prin păcat, cum zice Iisus: "Iată, te-ai făcut sănătos. De acum să nu mai păcătuiești" (Ioan 5, 14). A fost părăsit și Iuda, care a ales argintul în locul Cuvântului; de aceea s-a și spânzurat. A fost părăsit și Esau și a căzut în neînfrânare, alegând plăcerea ne-

100. Dumnezeu știe de mai înainte că Iov nu va cădea din credință, deci nu pentru el îl cearcă pe Iov, ci pentru a-i învăța pe oameni că Iov, chiar supus încercărilor, rămâne credincios, ca să facă și ei la fel.

curăției în locul binecuvântării părintești. Pe toate acestea chibzuindu-le Pavel, spune despre unii: "Deoarece n-au încercat să aibă pe Dumnezeu întru cunoștință, Dumnezeu i-a predat pe ei unei minți fără judecată, ca să facă cele ce nu se cuvin" (Rom. 1, 25). Iar despre alții, care socoteau că au cunoștința lui Dumnezeu, într-o cugetare coruptă, zice: "Deoarece cunoscând pe Dumnezeu, nu L-au slăvit ca pe Dumnezeu, sau nu I-au mulțumit, Dumnezeu i-a predat pe ei patimilor de necinste" (Rom. 1, 21). Din acestea putem să cunoaștem deci că este cu neputință să cadă cineva în neînfrânare dacă nu e părăsit de pronia lui Dumnezeu".

48. Despre Elpidie

În jurul Ierihonului erau niște peșteri, pe care le-au săpat odinioară amoreii, ca să scape de Isus al lui Navi, cel care i-a alungat acolo pe cei de alt neam, după ce i-a biruit. În una din ele, în muntele Duca, a venit să locuiască Elpidie din Capadocia, care mai târziu a fost învrednicit să fie făcut preot. El aparținuse mănăstirii lui Timotei, horepiscop al Capadociei, bărbat de mare vrednicie. Acolo a dovedit atâta înfrânare în nevoința lui, că i-a întrecut pe toți. Trăind (acolo) douăzeci de ani, mânca numai sâmbetele și duminicile, iar nopțile stătea treaz și psalmodia. Ca o regină a albinelor, locuia în mijlocul mulțimii fraților. Eu însumi am locuit împreună cu el. Așa a făcut din munte o cetate în care se puteau vedea felurite moduri de viețuire.

Pe Elpidie, cântând odată noaptea și noi cântând împreună cu el, l-a mușcat un scorpion. Călcându-l pe acesta, nu și-a schimbat chipul stării sale, nesocotind durerea pricinuită de scorpion. Un frate oarecare ținea într-o zi în mână o bucată de mlădiță de vie. Luând-o el, în vreme ce ședea pe coasta muntelui, a sădit-o spre a crește, deși nu era timpul potrivit. Aceasta a crescut așa de mult, făcându-se vie, încât a acoperit biserica. Împreună cu el se desăvârșeau și un

anume Enesie, bărbat vrednic de cinstire, şi Eustatie, fratele lui. Atâta a propăşit în nepătimire, înduhovnicindu-şi trupul, că soarele strălucea prin oasele lui. Se povesteşte, de către ucenicii săi râvnitori, că niciodată nu se întorcea cu faţa spre apus, prin faptul că muntele acoperea, cu înălţimea lui, uşa peşterii. Nici soarele nu l-a văzut după ora şase (douăsprezece) trecut peste zenit către apus, nici stelele, ce răsăreau spre apus serile, douăzeci şi cinci de ani. Şi n-a coborât din peştera muntelui de când a intrat în ea până a fost înmormântat.

49. Despre Sisinie

Elpidie a avut şi un ucenic, pe nume Sisinie, provenit dintr-o familie de sclavi, dar ajuns liber prin credinţă, fiind de neam capadocian. Căci trebuie să notăm şi aceasta spre slava lui Hristos, Care ne-a înnobilat pe noi, sau ne-a adus la adevărata nobleţe[101].

După ce a vieţuit lângă Elpidie şase sau şapte ani, mai apoi s-a închis pe sine într-un mormânt; şi a petrecut trei ani în acel mormânt numai în rugăciuni, neşezând nici noaptea, nici ziua, nelăsându-se jos şi neieşind afară. S-a învrednicit de darul împotrivirii faţă de demoni.

Acum, reîntorcându-se în patria lui, s-a învrednicit de preoţie, adunând în jur o comunitate de bărbaţi şi alta de femei. Prin vieţuirea lui evlavioasă şi prin înfrânarea lui a depărtat de la bărbăţia lui orice poftă, şi femeile şi-au stăpânit feminitatea lor (în faţa lui), încât a împlinit ceea ce s-a scris: "În Hristos Iisus nu este nici bărbat, nici femeie" (Gal. 3, 28). Era şi iubitor de oaspeţi, deşi era sărac, spre ruşinarea bogaţilor ce nu dau pâine altora.

101. În păgânism, oamenii se împărţeau în sclavi şi cetăţeni liberi, care erau asimilaţi nobililor. Hristos i-a adus pe toţi la libertate sau la adevărata nobleţe.

50. Despre Gadana

Am cunoscut un bătrân palestinian, pe nume Gadana, care a viețuit în afara oricărui acoperiș, în locurile din jurul Iordanului. Unii locuitori de acolo au pornit, din fanatism, împotriva lui, de lângă Marea Moartă, cu spada scoasă. Și s-a întâmplat lucrul acesta: când a ridicat unul spada și voia să-l taie, mâna celui ce scosese arma s-a uscat, și spada a căzut din dreapta lui.

51. Despre Ilie

Ilie era iarăși un monah din aceleași locuri. Locuia și el într-o peșteră, ducând o viață atotcuvioasă și cu totul nobilă. Într-una din zile venind mai mulți frați la el – căci locul era de trecere –, se afla fără pâine.

Și iată ce ne-a spus: "Descurajat de aceasta, am intrat în chilie; și am aflat trei pâini. Și mâncând ei, care erau în număr de douăzeci, din ele, a rămas una, pe care am folosit-o douăzeci și cinci de zile".

52. Despre Sava

Un oarecare, pe nume Sava, trăitor în lume, de neam din Ierihon și având soție, a devenit atât de iubitor de monahi, că nopțile cerceta chiliile și pustia și punea lângă oricare din ele o cantitate îndestulătoare de legume verzi, deoarece nevoitorii de lângă Iordan nu mâncau pâine.

Într-o zi îl întâmpină un leu, care îl luă și-l duse la o depărtare ca de un stadiu, apoi l-a întors și l-a aruncat. Și luând asinul lui, plecă.

53. Despre Avramie

Era un anume Avramie, egiptean de neam.

El ducea o viață foarte aspră și sălbatică în pustie. Rănit la minte de o închipuire nemotivată, venind în biserică, în-

cepu să-i certe pe preoţi, zicând: "Am fost hirotonit preot de Hristos în această noapte. Deci primiţi-mă să slujesc".

Părinţii l-au îndepărtat din pustie, l-au îndemnat la o viaţă mai puţin nevoitoare şi mai puţin aspră. Prin aceasta l-au vindecat de mândrie, aducându-l la cunoştinţa propriei slăbiciuni, pe el, de care îşi băteau joc demonii.

54. Iarăşi despre Sfânta Melania

Despre minunata şi sfânta Melania am vorbit mai înainte prea superficial. Voiesc acum să mai vorbesc şi despre urmaşii ei.

Câte bunuri materiale a cheltuit ea din râvnă dumnezeiască, de care era aprinsă ca de un foc, nu-mi este propriu doar mie să povestesc, ci şi celor ce locuiesc in Persia. De faptele ei bune n-a fost lipsit nimeni, ci se bucurau toţi: şi răsăritul, şi apusul, şi nordul, şi sudul. Treizeci şi şapte de ani vieţuind despărţită de lume, a ajutat cu bunurile ei biserici şi mănăstiri, şi străini şi oameni din închisori, venindu-i aceste bunuri şi de la rudenii, şi chiar de la fiul şi de la epitropii ei. Stăruind atâta vreme în viaţa înstrăinată de lume, nu s-a folosit nici de o palmă de pământ, nu s-a lăsat atrasă de dorul fiului ei. Datorită rugăciunilor ei, tânărul ajunse la cel mai înalt grad de educaţie şi de purtare şi la o căsătorie strălucită, şi părtaş de onorurile lumeşti, având şi doi copii. Deci după mulţi ani auzind ea despre starea unei nepoate, că s-a căsătorit şi totuşi voieşte să se despartă de lume, temându-se ca nu cumva cei căsătoriţi să fie atraşi de vreo învăţătură greşită, sau de vreo erezie, sau de o rea vieţuire, bătrâna de şaizeci de ani s-a urcat într-o corabie şi, plutind de la Cezareea, după douăzeci de zile a ajuns la Roma. Şi acolo întâlnind pe preafericitul şi vrednicul de cinstire Apronianos, l-a catehizat şi l-a făcut creştin, convingându-l şi pe el să se înfrâneze şi pe soţia lui, nepoata ei, numită

Avita[102]. Întărind şi pe nepoata ei Melania, împreună cu bărbatul ei Pianos, şi catehizând şi pe Albina, nora ei, soţia fiului său, i-a pregătit pe toţi să-şi vândă averile lor şi i-a scos din Roma şi i-a dus la portul evlavios şi senin al vieţii[103]. Şi pentru aceasta a luptat, ca şi cu nişte fiare, cu senatorii şi cu nobilele lor soţii, care o împiedicau de a înstrăina de lume pe cei din celelalte ramuri ale familiei.

Ea le spunea: "Copii, înainte cu patru sute de ani, s-a arătat că e ceasul din urmă" (1 Ioan 2, 18). Pentru ce întârziaţi în deşertăciunea vieţii? Temeţi-vă ca nu cumva să vină zilele lui Antihrist şi să nu folosiţi (cum se cuvine) bogaţia voastră şi bunurile strămoşeşti".

Şi pe toţi cei amintiţi eliberându-i, i-a dus spre viaţa monahală. Şi pe Pulplicula, fiul ei mai tânăr, catehizându-l, l-a dus în Sicilia[104]. Şi toate celelalte ale ei le-a vândut, şi, luând preţul lor, a venit la Ierusalim; şi împărţind toate bunurile ei în timpul a patruzeci de zile, a adormit în nobilă bătrâneţe şi adâncă blândeţe, lăsând o mănăstire în Ierusalim şi toate cele de cheltuială pentru ea[105].

Iar după ce au părăsit toţi aceştia Roma, o furtună barbară prezisă şi în proorocii[106], s-a abătut asupra acestei cetăţi, şi n-a mai lăsat să dureze nici statuile de marmură din agora, ci pe toate le-a dărâmat cu o nebunie barbară, predându-le pierzaniei. Şi Roma cea înfrumuseţată de o mie şi două sute de ani, a devenit astfel o ruină[107]. Şi astfel cei ce au fost catehizaţi şi cei ce s-au opus catehizării, toţi au

102. Să se înfrâneze de la legătura conjugală. Avita era o nepoată de la vreun frate. Melania, pomenită mai jos, pare a fi nepoată de la fiul ei.

103. Portul de unde se pleacă spre viaţa cea nouă, adică mănăstirea.

104. Pare ca Melania să fi avut trei copii: doi băieţi şi o fată. Dar se poate ca unul să fie al Melaniei celei tinere, nepoata bătrânei *(Ibidem)*.

105. Melania cea Bătrâna s-a săvârşit probabil la anul 409, la 36 de ani după prima plecare a ei din Roma (aut. şi *op. cit.*, p. 388).

106. Este vorba, după *op. cit.*, de oracolele Sibiline.

107. E vorba de atacul goţilor asupra Romei, în anul 410 *(Ibid.)*.

slăvit pe Dumnezeu pentru schimbarea lucrurilor, căci i-a convins pe cei necredincioşi că toţi ceilalţi fiind duşi în prinsoare, ei singuri au scăpat, făcându-se arderi de tot lui Dumnezeu, prin râvna Melaniei.

55. Despre călătoria de la Aelia în Egipt

Ni s-a întâmplat odată să călătorim de la Aelia[108] în Egipt, însoţiţi de fericita Silvania, fecioara, sora soţiei lui Rufin[109], prefectul Romei.

Între cei aflaţi cu noi era şi Iovin, atunci diacon, iar acum episcop al Bisericii din Ascalon[110]. Era un om evlavios şi cult. Prinzându-ne o arşiţă mare când am ajuns la Pelusiu[111], Iovin a luat un vas de spălat şi ne-a spălat mâinile şi picioarele, luând în pumni apă foarte rece. După ce ne-a spălat, ne-a şters cu o bucată de piele aruncată pe pământ. Adresându-i-se aceea, ca o mamă înţeleaptă unui fiu bun, i-a zâmbit cu simplitate, zicând: "Cum îndrăzneşti, având o vârstă a sângelui încă fierbinte, să mângâi astfel trupurile, nesimţind primejdiile ce se nasc din ele? Îndrăzneşte, îndrăzneşte, că am vârsta de şaizeci de ani. Afară de vârful mâinilor, nu s-au atins de apă nici piciorul meu, nici vederea mea şi nici unul dintre mădularele mele, măcar că am fost cuprinsă de diferite boli. Silită de doctori, n-am consimţit să dau trupului meu ceea ce se obişnuieşte. Nu l-am odihnit pe vreun pat, n-am călătorit în vreo lectică".

A fost foarte învăţată şi a iubit Scriptura. A schimbat în zile nopţile, parcurgând toate scripturile vechilor tâlcuitori,

108. Numele dat de romani Ierusalimului după revolta lui Bar-Kochba, din 132-135 (aut. şi *op. cit.*, p. 389).

109. Rufin, ministru al împăratului Teodosie cel Mare *(ibid.)*.

110. Iovin a fost hirotonit episcop al Ascalonului din Palestina în 415. Ascalon era o cetate în Palestina, pe ţărmul Mediteranei, aroape de Gaza *(Ibid.)*.

111. Cetate pe ţărmul ramurii celei mai de răsărit a Nilului (aut. şi *op. cit.*, p. 389).

între care trei mii de pagini din Origen, douăzeci şi cinci de mii din Grigorie de Nazianz, Ştefan Pieriu, Vasilie şi alţii la fel de cunoscuţi[112]. Şi nu le-a parcurs în mod simplu şi la întâmplare, ci fiecare carte a citit-o cu osteneală de şapte sau de opt ori. De aceea a şi putut să se elibereze de cunoştinţa cu nume fals (gnoza "ştiinţei mincinoase" – 1 Tim. 6, 20). Şi înaripată de harul Scripturilor, cu bune nădejdi, să se facă o pasăre duhovnicească ce s-a înălţat spre Hristos.

56. Despre Olimpia

Melaniei i-a urmat, privind-o cu veneraţie, preacuvioasa şi prearâvnitoarea Olimpia. Aceasta era fiică a comitelui Seleuc şi nepoată a prefectului Albaniu, logodnica de puţine zile a lui Nebridiu, prefect al cetăţii, dar nedevenită soţie a nimănui. Căci se spune că a adormit fecioară, dar a convieţuit cu Cuvântul adevărului. Aceasta, risipind toate averile ei, le-a dăruit săracilor. Purtând nu puţine lupte pentru adevăr, a catehizat multe femei şi vorbea cu respect preoţilor, îi cinstea pe episcopi şi s-a învrednicit de mărturisirea adevărului. Locuitorii Constantinopolului văd viaţa ei între mărturisitori. Căci a sfârşit şi a plecat la Domnul luptând pentru Dumnezeu.

57. Despre Candida şi Ghelasia

Olimpiei i-a urmat, prvind-o ca în oglindă, fericita Candida, fiica generalului Traian[113]. A vieţuit cu vrednicie şi s-a înălţat la culmea evlaviei, cinstind Bisericile şi pe epis-

112. Numerele credem că sunt date în sensul de "pagini nenumărate". Ştefan Pieriu, autor necunoscut, poate fi unul dintre reprezentanţii unei "cunoştinţe cu nume fals". Aşa au putut fi văzute de Melania şi multe din paginile lui Origen.

113. Traian, general sub împăratul Valens. Este destinatarul a două epistole ale Sf. Vasile cel Mare, de la 373. Pe la 370, a devenit duce al Egiptului. A fost ucis în bătălia de la Adrianopole (aut. şi *op. cit.*, p. 190).

copi[114]. Şi-a catehizat propria fiică şi a prezentat-o lui Hristos ca fecioară sau ca un dar al credinţei sale, urmând (darului) fiicei sale, mai târziu, prin înfrânare şi dăruirea avuţiilor sale. Am cunoscut-o ostenindu-se toată noaptea, muncind cu mâinile pentru mortificarea trupului. Căci spunea: "Neajungând postul, îmi dau ca ajutor privegherea obositoare, ca să desfiinţez pofta neînfrânată a lui Esau" (Evr. 12, 16 şi Fac. 25, 25-34). Se înfrâna cu totul de la (a mânca) făpturile ce au sânge şi viaţă. Dar în timpul sărbătorilor mânca peşte şi legume cu untdelemn. Altfel, se mulţumea cu pâine amestecată cu oţet.

În râvna ei, o avea alături, purtând cu evlavie jugul fecioriei, pe preacuvioasa Ghelasia, fiica unui tribun. Despre virtutea ei se povesteşte că niciodată soarele n-a apus peste supărarea ei, nici împotriva vreunui sclav, nici împotriva vreunei slujnice, nici împotriva altcuiva.

58. Despre cei din Antinoe[115]

Am petrecut în Antinoe a Tebaidei patru ani. În acest timp am cunoscut mănăstirile de acolo. În jurul cetăţii se aflau cam două sute de bărbaţi, trăind din lucrul mâinilor lor şi nevoindu-se la culme. Între aceştia erau şi pustnici (anahoreţi), care s-au închis pe ei în peşteri stâncoase. Între ei, şi un anume Solomon, bărbat foarte blând, înfrânat şi cu darul răbdării. El spunea că s-a nevoit cincisprezece ani în peşteră, mulţumindu-se cu lucrul mâinilor şi învăţând Scripturile.

---

114. Se spune şi despre Antonie cel Mare că îl respecta pe episcopul Atanasie *(Ibidem)*.

115. Antinoe, cetate pe ţărmul răsăritean al Nilului, în Tebaida, o sută de km la nord de Licopole. Se presupune că petrecerea lui Paladie la Antinoe a avut loc între 406 şi 412-413, în timpul exilului său în Egiptul superior (aut. şi *op. cit.*, p. cit.).

Într-o altă peșteră viețuia preotul Dorotei, înzestrat cu o bunătate covârșitoare. Trăind o viață nepătată, s-a învrednicit de preoție și săvârșea Liturghia pentru frații cei din peșteri. Acestuia i-a trimis odată Melania cea Tânără, nepoata Melaniei celei mari, despre care voi vorbi mai târziu, cinci sute de monede, rugându-l să slujească fraților de acolo. Dar el luând numai trei, pe celelalte le-a trimis lui Diocle, pustnicul, bărbat foarte înțelept, despre care zicea: "Este mai înțelept ca mine fratele Diocle și el poate să le folosească fără pagubă, cunoscând pe cei ce trebuie să fie ajutați în chip binecuvântat. Mie mi-ajung aceștia".

Acest Diocle, începând de la gramatică, mai târziu s-a dăruit pe sine filosofiei. Cu timpul atrăgându-l harul, în anul al douăzeci și optulea al vârstei sale, a părăsit studiile umaniste (enciclopedice), dăruindu-se lui Hristos. Și el trăia de treizeci și cinci de ani în peșteri. Ne spuse nouă: "Când mintea se desparte de gândirea la Dumnezeu, omul devine sau demon, sau animal". Și noi, cerându-i să explice cum se întâmplă ceea ce a spus, a răspuns: "Mintea despărțindu-se de gândirea la Dumnezeu, cade în mod necesar în poftă și mânie". Și pofta spunea că e animalică, iar mânia, drăcească. Iar eu întrebându-l: "Cum e cu putință să fie mintea omenească neîncetat cu Dumnezeu?", acela mi-a răspuns: "În orice gând sau faptă evlavioasă și dumnezeiască s-ar afla mintea, ea este cu Dumnezeu".

Aproape de acesta trăia și un anume Capiton, venit dintre tâlhari. Acesta a viețuit cincisprezece ani în peșterile aflate la patru stadii de cetatea Antinoe. N-a ieșit din peșteră nici până la râul Nil, spunând că nu poate să se vadă în mulțime, deoarece vrăjmașul lucrează încă împotriva lui.

Împreună cu acesta, am văzut și pe alt pustnic (anahoret), trăitor și el într-o peșteră. Acesta când era să fie făcut jucăria vreunei pișcături a slavei deșarte, prin niscai visuri, lua în râs pe cei amăgiți, "păscând vânturile" (Pilde 9, 12).

Avea înfrânarea trupului pentru bătrâneţe şi pentru trup, dar şi pentru teama şi pentru slava deşartă. Dar cugetarea îi era atinsă de neînfrânarea slavei deşarte[116].

59. Despre Amma[116bis] Talida şi Taor

În această cetate Antinoe sunt douăsprezece mănăstiri de femei. În una din ele am întâlnit-o pe Talida, bătrână ce străbătuse optzeci de ani în nevoinţă, cum mi-a povestit însăşi şi mi-au povestit şi vecinele ei. Împreună cu ea locuiau şaizeci de tinere, care o iubeau aşa de mult, că nu se folosea vreo cheie pentru poarta din afară a mănăstirii, ca în altele, ci ele erau ţinute înlăuntru de dragostea ei.

Bătrâna ajunsese la atâta nepătimire că, intrând eu şi aşezându-mă la ea, a venit şi s-a aşezat lângă mine şi şi-a pus mâinile pe umerii mei cu o sinceritate covârşitoare.

În această mănăstire se afla o fecioară, ucenică a aceleia, cu numele Taor. Ea era de treizeci de ani în mănăstire şi n-a voit niciodată să-şi ia vreo haină, sau vreo camilavcă[117], sau vreo încălţăminte nouă, spunând: "N-am trebuinţă de ea, ca să nu fiu silită să ies". În vreme ce toate celelalte mergeau duminica la biserică pentru Împărtăşanie, ea rămânea îmbrăcată, în încăperea ei, şezând fără încetare la lucrul ei. Şi avea o faţă atât de armonioasă, încât şi omul cel mai aspru s-ar fi simţit cucerit de frumuseţea ei, dacă ea n-ar fi avut ca paznică deplina înfrânare, împingând prin cuviinţa ei spre ruşine şi înfrânare ochiul neînfrânat.

---

116. De notat că slava deşartă putea fi un motiv pentru înfrânare (aut. şi *op. cit.*, p. 191). Se înfrâna de dragul slavei deşarte. Deci era stăpân pe patimile trupeşti, dar cugetarea gusta cu o anumită plăcere slava deşartă.

116 bis. Amma: maică spirituală. Corespunde lui Avva (aut. şi *op. cit.*, p. 392).

117. Maforion: camilavca ce acoperă, ca şi azi, capul şi spatele monahului sau monahiei (aut. şi *op. cit.*, p. 392).

60. Despre o altă fecioară şi despre martirul Colutu

O altă fecioară locuia în vecinătatea mea. Dar faţa ei n-am văzut-o. Căci niciodată n-a ieşit, cum se spunea, de când s-a lepădat de lume.

După ce împlinise şaizeci de ani în nevoinţă, împreună cu mama sa, ajunsese la timpul strămutării din viaţă. Şi prezentându-i-se martirul locului, cu numele Colutu, i-a spus: "Astăzi vei pleca la Stăpânul şi vei vedea pe toţi sfinţii. Venind deci, ospătează-te cu noi în biserica închinată mie".

Sculându-se deci dimineaţa şi îmbrăcându-se şi luând în coşul ei pâine şi untdelemn şi puţine legume, a ieşit după atâţia ani şi, mergând în martiriu (în biserica închinată martirului), s-a rugat. Şi fiind timpul zilei în care nimeni nu se afla înlăuntru, şezând l-a invocat pe martir, zicând: "Binecuvintează mâncărurile mele, Sfinte Colute, şi însoţeşte-mă în călătoria mea cu rugăciunile tale". Mâncând deci şi rugându-se iarăşi, a venit pe la apusul soarelui în casă. Şi dând maicii sale scrierea lui Clement, *Stromate*[118], i-a spus: "Dă aceasta episcopului din exil şi spune-i: "Roagă-te pentru mine, căci plec la drum"[119].

Şi s-a sfârşit în aceeaşi noapte, fără febră, fără vreo durere de cap, aşezându-se singura în groapă[120].

---

118. "Stromatheus" a fost numit multă vreme Clement din Alexandria (150-215), după scrierea lui principală: *Stromate* (Covoare). Aşa e numit de Ioan Moshu în *Limonar*, de Sf. Maxim în *Ambigua*, de Anastasie Sinaitul. Casiodor spune: "Clemens Alexandrinus, presbyter, qui et Stromatheus vocatur". Scrierea despre proorocul Amos nu e cunoscută. Probabil că e vorba de o referire a lui Clement în *Hypotyposeis* la toate scrierile Scripturii (aut. şi *op. cit.*, p. 393). Vedem din această relatare că era obiceiul să se mănânce ceva în biserică odată cu pomenirea unor sfinţi. De aici a rămas în Biserica Ortodoxă până azi obiceiul ca, după săvârşirea unui parastas pentru morţi, să se dea celor din sfântul lăcaş câte ceva de mâncare. E de atunci credinţa că se realizează prin aceasta o comuniune cu cei adormiţi.

119. Episcopul din exil pare a fi Paladie însuşi, autorul acestei scrieri *(ibid.)*.

120. Probabil îşi făcuse mormânt în chilia sa.

61. Despre Melania cea Tânără[120bis]

Deoarece am făgăduit mai înainte să vorbim despre urmaşa Melaniei, îmi fac acum în mod necesar datoria. Căci n-ar fi drept să se arunce în uitare, din pricina tinereţii ei după trup, marea ei virtute, cu duhul ei, care întrec mult pe ale celor înaintate în vârstă şi în râvnă. Părinţii au silit-o să se mărite cu unul din bărbaţii fruntaşi ai Romei. Dar ea era îndemnată mereu de cele ce se povesteau despre bunica sa în aşa măsură, că n-a mai putut rămâne aservită căsătoriei. Născându-i-se doi băieţi şi murind amândoi, s-a umplut de atâta neplăcere pentru căsătorie, că a spus bărbatului ei, Pianin[121], fiul lui Sever, prefect al Romei: "De voieşti să te nevoieşti împreună cu mine în înfrânare, te ştiu ca stăpânul şi domnul vieţii mele. Dar dacă îţi pare lucrul acesta greu, ca unul ce eşti tânăr, ia toate lucrurile mele, dar lasă-mi trupul, ca să împlinesc dorinţa mea cea voită de Dumnezeu, făcându-mă moştenitoare râvnei bunicii mele, al cărei nume îl port. Căci dacă Dumnezeu ar fi voit să creştem copii, nu ne-ar fi luat fără vreme pe cei născuţi".

După ce ei au luptat sub jugul căsătoriei, la urmă Dumnezeu îndurându-Se de tânăr, i-a sădit şi lui râvna lepădării de lume, încât s-a împlinit cu ei ceea ce s-a scris: "Ce ştii, femeie, de-ţi vei mântui bărbatul?" (1 Cor. 7, 16). După ce s-a măritat deci la treisprezece ani şi a convieţuit cu bărba-

120 bis. În realitate e vorba despre nepoata Melaniei celei Bătrâne. Viaţa Melaniei celei Tinere s-a păstrat într-o versiune greacă şi latină, mult deosebite între ele. Textul latin e publicat în "Analecta Bollandiana", VIII, 1889, p. 16-63. Textul grec şi latin e publicat de cardinalul Rampolla de Tindoro, în Roma, 1905: *Santa Maria Giuniore Senatrice Romana* (aut. şi *op. cit.*).

121. Fer. Augustin a trimis o scrisoare lui Pianin, Albina şi Melania, care se aflau la Tagaste în vremea invaziei Romei de către Alaric. Tiamin l-a întâlnit pe Augustin în Hiponia, unde populaţia a cerut să fie hirotonit preot (aut. şi *op. cit.*, p. 394).

tul şapte ani, în al douăzecilea an s-a lepădat de lume. Şi mai întâi a dăruit toate podoabele (giuvaierurile) sale altarului. E ceea ce a făcut şi Olimpia. Celelalte obiecte preţioase le-a împărţit bisericilor. Argintul şi aurul le-a încredinţat unui preot, Paul, monah din Dalmaţia. Pe mare a trimis în răsărit, în Egipt şi în Tebaida, zece mii de monede, în Antiohia şi în ţinuturile apropiate, alte zeci de mii, în Palestina, cincisprezece mii, în bisericile din insule şi celor din exil, alte zeci de mii. Bisericilor din apus le-a dăruit de asemenea sume egale. Toate acestea şi de patru ori mai multe ca acestea le-a răpit pentru Dumnezeu din gura leului Alaric[122], prin credinţa ei. A eliberat opt mii de sclavi, care voiau; pe ceilalţi, care nu voiau ci au ales să rămână robi, i-a cedat fratelui ei, primind pentru fiecare trei monede. Iar bunurile ce le avea în Spania, în Aquitania, în Taracona şi Galia, le-a vândut. Şi-a lăsat sieşi numai cele din Sicilia, Campania şi Africa, spre a le dărui mănăstirilor. Aceasta a fost înţelepciunea ei privitoare la povara bogăţiilor.

Iar nevoinţa ei a fost aceasta: mânca numai la două zile o dată, iar la început, o dată la cinci zile. Şi-a impus să împartă cu sclavele ei, pe care le-a făcut împreună nevoitoare, orice lucrare. O avea cu ea şi pe mama ei, Albina[123], care se nevoieşte la fel şi şi-a împărţit de asemenea bunurile ei. Ele locuiesc la ţară (în pământurile lor), când în Sicilia, când în Campania, cu cincisprezece fameni (eunuci) şi cu şaizeci de fecioare, libere şi sclave. La fel Pianin, bărbatul ei, cu treizeci de monahi, citind şi ocupându-se cu grădinăritul şi căutând întâlniri cuvioase. Nu puţin ne-au cinstit şi pe noi, care am venit mai mulţi la Roma pentru fericitul episcop Ioan. Ne-au odihnit prin găzduire şi cu cheltuieli

---

122. Alaric, şeful vizigoţilor, care a cucerit Roma la 410.

123. Soţia lui Publicola, fiul Melaniei celei Bătrâne (aut. şi *op. cit.*, p. 396).

din belşug, rodindu-şi cu multă bucurie viaţa veşnică prin faptele dăruite lui Dumnezeu, ale vieţii lor desăvârşite[124].

62. Despre Panmachiu[125]

O rudenie a acestora, cu numele Panmachiu, fost proconsul, lepădându-se la fel de lume, a dus o viaţă deplin îmbunătăţită, împărţind toată bogăţia lui în parte până era în viaţă, iar cealaltă parte lăsând-o la moarte săracilor. Asemenea a făcut şi un anume Macarie, fost vicar împărătesc, şi Constanţiu, devenit sfetnic al prefecţilor din Italia. Au fost oameni vestiţi şi de înaltă spiritualitate, înălţaţi la culmile iubirii de Dumnezeu. Cred că mai sunt încă în trup, nevoindu-se în viaţa cea mai îmbunătăţită.

63. Despre fecioara care a primit pe Fericitul Atanasie

În Alexandria am cunoscut pe fecioara care avea vreo şaptezeci de ani când am întâlnit-o. Dar tot clerul dădea mărturie că, fiind de douăzeci de ani şi foarte frumoasă, trebuia să fie ocolită pentru această frumuseţe, ca să nu fie bănuită că îi pricinuieşte cuiva vreo ispită. Când deci s-a întâmplat ca arienii să uneltească împotriva lui Atanasie, episcopul Alexandriei, prin Eusebie, întâistătător pe vremea împăratului Constantin[126], acuzându-l în mod mincinos de cele neîngăduite, acela voind să scape de condam-

124. La 405, Paladie s-a dus la Roma pentru a pleda cauza lui Ioan Gură de Aur, episcopul Constantinopolului. Melania a murit în decembrie 439, în mănăstirea din Ierusalim, pe care o întemeiase (aut. şi *op. cit.*, p. 496).

125. Senator roman. A fost ginerele Sfintei Paula. După moartea soţiei, Paulina, s-a făcut monah şi a întemeiat la Porto, lângă Roma, un mare spital. A murit în anul 409 (aut. şi *op. cit.*, p. 396).

126. Acest preposit al împăratului Constantin era un paznic al dormitorului aceluia (aut. şi *op. cit.*, p. 397).

narea unei judecăți necinstite, nu s-a încrezut în nimeni altul, nici în vreo rudenie, nici în vreun prieten, nici în vreun cleric, nici în altcineva, ci când erau să intre trimișii prefectului în reședința episcopală ca să-l caute, luându-și haina și mantaua în mijlocul nopții, fugi la această fecioară. Aceasta, surprinsă de această faptă, s-a speriat. El îi zise: "Deoarece sunt căutat de arieni și sunt pârât de lucruri neîngăduite, ca să nu fiu silit să primesc vreo părere necuvenită și să împing la păcat pe cei ce voiesc să mă pedepsească, m-am gândit să fug. Iar Dumnezeu mi-a descoperit în această noapte, spunându-mi: Nu poți scăpa decât la aceea". Cuprinsă de mare bucurie, fecioara aruncând toată îndoiala, se făcu toată a Domnului. Și a ascuns pe acel preasfânt șase ani, cât a trăit Constantin, spălându-i picioarele și slujindu-i în toate celelalte. Și îngrijind de toate trebuințele lui, îi aducea și-i dădea cărțile ce-i trebuiau[127].

Și nici un om din toată Alexandria n-a cunoscut în cei șase ani unde se află fericitul Atanasie. Când s-a anunțat moartea lui Constantin și a venit la auzul lui, îmbrăcându-se cu grijă, s-a aflat iarăși noaptea în biserică, uimindu-se toți și văzându-l ca pe un înviat din morți. Spuse deci prietenilor adevărați ai lui: "N-am fugit la voi, ca să puteți nega sub jurământ că n-am făcut-o. Deci pentru că mă temeam să nu fiu căutat la voi, m-am refugiat la cineva care nu putea trezi nici o bănuială. M-am gândit astfel la două lucruri: la mântuirea ei – căci i-am fost de folos ei, și la slava voastră".

---

127. Sfântul Atanasie cel Mare a fost exilat de cinci ori. Sinoadele convocate de împăratul Constantin la Arles (353) și Milano (355) l-au condamnat pe Sf. Atanasie la un exil care a durat din febr. 356 până în febr. 362. El s-a refugiat atunci la monahii din pustia Egiptului. Paladie afirmă că în acești ani Sf. Atanasie a stat la această fecioară. Dar e probabil că fecioara l-a ajutat să fugă în pustie, ținându-l puțin timp la ea (aut. și *op. cit.*, p. 396-397). Eusebie a complotat ca acele sinoade și altele să-l condamne pe Sfântul Atanasie. El a fost ucis în 361 de Iulian Apostatul *(Ibid.)*.

64. Despre Iuliana

Iuliana, o altă fecioară din Cezareea Capadociei, era socotită foarte învățată și credincioasă. Ea l-a găzduit la sine doi ani pe Origen, care a fugit de revolta elenilor, ținându-l pe cheltuiala ei și slujindu-i. Am aflat notate într-o carte foarte veche, în care era scris de mâna lui Origen: "Această carte am avut-o la Iuliana, fecioara din Cezareea, când am fost ascuns la ea". Și ea spunea că a primit această carte de la Symach, tălmăcitorul evreilor[128].

65. Despre Ipolit

Într-o altă carte foarte veche, atribuită lui Ipolit, cunoscătorul Apostolilor, am aflat relatându-se că o foarte frumoasă fecioară se afla în cetatea Corintului, nevoindu-se în feciorie. Era epoca prigonitorilor, și aceștia o pârâră la judecătorul elen (păgân) că hulea tot timpul pe împărați și batjocorea idolii. Pe de altă parte, cei ce făceau negustorie cu ea îi lăudau frumusețea. Împătimit de femei, judecătorul primi cu plăcere pâra, îndreptându-și ca un cavaler urechile spre ea. Și deoarece folosindu-se de toată uneltirea n-a reușit să o câștige, înfuriat pe ea, n-a supus-o pedepsei și chinuirii, ci a aruncat-o într-o casă de prostituție și a poruncit celui ce stăpânea peste acelea: "Primește-o pe aceasta și-mi vei aduce în fiecare zi trei monede câștigate pentru ea". Iar acela voind să dobândească aurul ce i se va da pentru ea, o predă celor ce o voiau.

---

128. Se pare că nu e vorba de fuga lui Origen de prigoana lui Maximin Tracul, ci de o fugă mult anterioară, în timpul unei revolte a elenilor din Alexandria împotriva împăratului Caracala, la anul 215 (aut. și *op. cit.*, p. cit.). Se vede aici simpatia lui Paladie, autorul acestei scrieri, pentru Origen, odată ce a fost ucenic al lui Evagrie. Dăm acest capitol ca simplă informație istorică. Symach a fost traducătorul evreu al scrierilor Vechiului Testament. A trăit la sfârșitul sec. II.

Când au aflat profitorii de femei acestea, au venit la acea casă a pierzaniei şi, dând ceea ce li se cerea, au intrat cu ea în vorbă spre a o amăgi. Dar ea respingându-i pe aceia, le spunea: "Am o rană într-o parte ascunsă a trupului, care răspândeşte un miros de nesuportat şi mă tem să nu mă urâţi pentru aceasta. Daţi-mi deci puţine zile, şi atunci veţi putea să mă aveţi în dar".

Iar în acele zile se îndrepta cu cererile ei către Dumnezeu. Şi Domnul văzând voinţa ei de curăţie, insuflă pe un slujitor al împărăţiei, care era tânăr şi frumos şi bun la suflet şi la chip, sădindu-i râvna fierbinte pentru moarte.

Prefăcându-se că e stăpânit de neînfrânare, într-o seară târziu se duse la cel ce întreţinea acele femei şi-i dădu lui cinci monede şi-i spuse: "Îngăduie-mi să rămân această noapte cu ea". Intrând deci în odaia ascunsă a fecioarei, i-a spus: "Scoală-te şi te salvează". Şi dezbrăcând-o şi îmbrăcând-o cu hainele sale, cu cămaşă, cu o manta şi cu toate hainele bărbăteşti, ii spuse: "Acoperă-ţi capul cu marginea mantalei şi ieşi". Pecetluindu-se cu semnul crucii şi ieşind ea, s-a salvat, fără să cunoască stricăciunea şi necurăţia. În ziua următoare, s-a cunoscut această faptă. Slujitorul s-a predat şi a fost aruncat fiarelor, ca să fie ruşinat şi în aceasta demonul, că tânărul s-a făcut un mucenic îndoit: atât pentru sine, cât şi pentru fericita aceea[129].

66. Despre Verus

În cetatea Ancyra[130], din Galatia, l-am întâlnit pe un bărbat ilustru, Verus, care era comite şi cu care am trăit o lungă prietenie, ca şi cu nobila lui soţie, Vosporia.

---

129. În primele trei secole creştinii supuşi prigoanelor erau adeseori predaţi fiarelor sălbatice. Se redă aici sub numele lui Ipolit, scriitor creştin din Roma, de la începutul sec. III, un astfel de caz. Se spune despre Ipolit că era "cunoscător al Apostolilor", în sensul că le cunoştea opera, ca unul ce a scris lucrarea *Tradiţia Apostolică*.

130. Ankara de azi, din Turcia.

Ei s-au întărit atât de mult în buna lor nădejde, că sustrăgeau şi cele cuvenite copiilor, privind prin fapte numai spre cele viitoare. Căci cheltuiau veniturile pământurilor lor cu cei flămânzi, deşi aveau două fiice şi patru fii, cărora nu le dădeau nici un ban, făcând excepţie numai cu fetele, ca să le mărite. Le spuneau: "După moartea noastră, toate vor fi ale voastre". Iar roadele proprietăţilor lor le aduceau în bisericile din oraşe şi sate şi le împărţeau acolo[131].

Un semn al virtuţii lor mai era şi acesta: când apărea o foamete şi atingea viaţa oamenilor, aduceau pe eretici la ortodoxie dăruind în multe sate grânele lor spre hrană săracilor.

Altă formă a virtuţii lor era că, însuşindu-şi un chip foarte cuviincios şi umilit, purtau haine pentru care cheltuiau foarte puţin şi se întreţineau cu o hrană foarte simplă, nevoindu-se să împlinească prin înfrânare voia lui Dumnezeu. De aceea, fugind de oraş, trăiau mai mult la ţară, ferindu-se de înrâurirea cetăţii, care i-ar fi putut abate prin influenţa lui.

67. Despre Magna[132]

În această cetate, Ancyra, trăiesc şi alte fecioare, ca la două mii, sau şi mai multe, precum şi femei cu o viaţă strălucită. Între ele se distinge în evlavie Magna, o femeie aleasă, pe care nu ştiu cum s-o numesc: fecioară sau văduvă? Căci măritată cu sila de mama ei cu un bărbat, reuşi să-l domine în aşa fel, că a rămas fecioară. După puţin timp el murind, ea s-a predat întreagă lui Dumnezeu, îngrijindu-se cu seriozitate de casele ei şi trăind viaţa cea mai nevoitoare

131. E un obicei păstrat în Biserica Ortodoxă până azi. Cât de fidelă a rămas Ortodoxia tradiţiei de la început a Bisericii!

132. Probabil este aceeaşi persoană căreia Nil Sinaitul (sau Nil din Ancyra) i-a adresat scrierea sa: "Despre sărăcia de bună voie" (P.G. 79, 968-1068) (aut. şi *op. cit.*, p. 107).

și mai înfrânată. În întâlnirile cu oamenii se purta astfel, că și episcopii o venerau pentru evlavia ei covârșitoare. Ea dăruia cele ce întreceau trebuințele ei spitalelor, săracilor, episcopilor care călătoreau[133]. Nu înceta să lucreze pentru aceia pe ascuns ea însăși sau prin slugile preacredincioase, nici nu stătea nopțile departe de biserici.

68. Despre monahul cel milostiv

De asemenea, am aflat în această cetate un monah care n-a voit să primească hirotonia și care ajunsese la viața monahală după un scurt timp petrecut în armată. Avea douăzeci de ani de când trăia această viață întru nevoință. Viețuia aproape de episcopul cetății. Era atât de iubitor de oameni și de milostiv, încât și nopțile umbla ca să miluiască pe cei ce aveau nevoie. Nu nesocotea nici închisoarea, nici spitalul, nici pe sărac, nici pe bogat, ci pe toți îi ajuta. Unora le spunea cuvinte de mângâiere, fiindcă se aflau nemângâiați, pe alții îi ocrotea, pe alții îi împăca, altora le împlinea trebuințele trupești și le dăruia îmbrăcăminte.

Ceea ce se întâmplă în toate orașele mari, se întâmplă și în acesta: în pridvorul bisericii zace o mulțime de invalizi, cerând hrana de fiecare zi, unii fiind necăsătoriți, alții căsătoriți. Într-o zi s-a întâmplat, în mijlocul nopții, să nască în pridvorul bisericii soția unuia, fiind vreme de iarnă. Strigând ea de durere, el a auzit și, lăsând rugăciunile lui obișnuite, a ieșit și a văzut-o. Și neaflând pe nimeni, a luat locul moașei, nescârbindu-se de chipul dezgustător ce-l arată în urma nașterii cele ce nasc. Căci mila l-a făcut nesimțitor față de aceasta.

---

133. Urmând pilda Apostolilor, episcopii pe atunci se aflau continuu în călătorii misionare. Nu așteptau să vină oamenii la ei, ci se duceau ei la oameni, nu ca să fie primiți cu onoruri, ci ca să-i ajute, să le vorbească despre Hristos.

Hainele lui nu valorau un obol[134], iar hrana nu-l costa nici ea mai mult. N-avea răbdare să se aplece peste carte, căci iubirea de oameni nu-i dădea timp să citească. Dacă un frate îi dăruia o carte, o vindea îndată şi spunea celor ce o cumpărau: "Cum pot convinge pe învăţătorul[135] meu că am învăţat meşteşugul lui, dacă nu-l vând pe el însuşi, sau chiar şi acest meşteşug, pentru a-l învăţa?".

69. Despre fecioara căzută care s-a pocăit

O fecioară nevoitoare, vieţuind cu altele două, s-a nevoit nouă sau zece ani. Ispitită de un oarecare cântăreţ, a căzut şi, luând în pântece, a născut. Dar ajungând la o ură mare faţă de cel ce a ispitit-o, s-a simţit străpunsă în adâncul sufletului şi a trăit o aşa de mare pocăinţă, că se hotărî la atâta înfrânare, încât era pe cale să se omoare prin înfometare. Dar rugându-se, imploră pe Dumnezeu, zicând: "Dumnezeule mare, Cel ce porţi relele întregii zidiri şi nu voieşti moartea şi pieirea celor ce au păcătuit, de voieşti să mă mântuiasc, arată-mi minunile Tale în această stare şi adună rodul păcatului meu, pe care l-am născut, ca să nu mă mai folosesc de el ca de o frânghie, sau să mă dau morţii". Rugându-se astfel, fu ascultată. Căci cel născut muri nu după multă vreme. Din ziua aceea nu s-a mai întâlnit cu cel ce o robise, ci dându-se unui post extrem, a slujit treizeci de ani celor bolnave şi slăbănogite, căştigând îndurarea lui Dumnezeu în aşa fel că descoperi unui preot sfânt spunându-i: "Vieţuirea aceasta mi-a bineplăcut mai mult prin pocăinţă decât prin feciorie".

Acestea le-am scris ca să nu dispreţuim pe cei ce se pocăiesc cu adevărat.

---

134. "Nici un obol". Expresie proverbială: "de nici o valoare". În Grecia antică un obol reprezenta a şasea parte dintr-o drahmă (aut. şi *op. cit.*, p. 399).

135. Prin "învăţător" pare a înţelege meşteşugul însuşi.

70. Despre citețul defăimat

Fiica unui preot din Cezareea Palestinei, o fecioară căzută în păcat, fu îndemnată de omul care a corupt-o să defăimeze pe un citeț din cetate[136]. Rămânând însărcinată, întrebată de tatăl ei, ea l-a acuzat pe citeț. Preotul îl pârî cu îndrăzneală episcopului. Iar episcopul a adunat consiliul preoților și făcu să fie chemat citețul. Consiliul dezbătu cauza. Întrebat de episcop, citețul n-a recunoscut. Căci cum era să recunoască ceea ce n-a făcut? Episcopul indignându-se, i-a spus cu asprime: "Nu recunoști, ticălosule și netrebnicule, tu, cel pline de necurăție?". Citețul i-a răspuns: "Am spus ceea ce este, că n-am făcut acest lucru. Sunt nevinovat chiar și cu gândul față de ea. Dar dacă vrei să asculți ceea ce nu e, atunci eu am făcut". Spunând el aceasta, episcopul l-a depus pe citeț. Acesta venind la episcop, îl rugă, spunându-i: "Ei bine, dacă am păcătuit, poruncește să mi se dea aceea de soție. Și astfel nu mai sunt nici eu citeț, nici ea fecioară". Episcopul porunci să fie dată aceea citețului, gândind că tânărul se simte legat de ea și nu poate rupe legătura între ei. Luând-o deci pe ea tânărul de la episcop și de la preot, o încredință unei mănăstiri de femei și rugă pe diaconița comunității să o primească pe ea până la naștere. După scurtă vreme a venit ziua nașterii. A sosit ceasul critic, veniră gemete, dureri, vederi ale iadului. Și pruncul nu ieșea. A trecut prima zi, a doua, a treia, a șaptea. Femeia, cunoscând în durerile ei iadul, nu mânca, nu bea, nu dormea, ci striga zicând: "Vai, nenorocita de mine, sunt în primejdie, ca una ce am defăimat pe acest citeț". Monahiile plecând, spuseră tatălui ei. Tatăl, temându-se că va fi osândit ca unul ce a defăimat, stătu liniștit încă două zile. Fata lui nici nu muri, nici nu născu. Și cum monahiile nu puteau su-

---

136. Numele lui era Eustatie, cum se vede mai jos. Era citeț al bisericii.

porta strigătele ei, alergară şi vestiră episcopului: "Cutare se mărturiseşte strigând de mai multe zile că a defăimat pe citeţ". Episcopul trimise atunci la citeţ nişte diaconi şi-i spuseră: "Roagă-te să nască aceea care te-a defăimat". Acela nu răspunse diaconilor, căci n-a mai deschis uşa din ziua în care a intrat, şi se ruga lui Dumnezeu. Tatăl se duse şi el iarăşi la episcop.

Se făcu rugăciune în biserică, şi nici aşa n-a născut. Atunci sculându-se episcopul, plecă la citeţ şi, după ce a bătut la uşă, a intrat la el şi-i spuse: "Eustatie, scoală-te, dezleagă ce ai legat". Citeţul plecându-şi îndată genunchiul împreună cu episcopul, femeia născu. Rugăciunea acestuia şi stăruinţele lui în rugăciune au avut puterea să descopere defăimarea şi să îndrepteze pe defăimătoare.

Aceasta, ca să învăţăm şi să stăruim în rugăciuni şi să le cunoaştem puterea.

71. Despre fratele care vieţuia împreună cu povestitorul

Voi mai spune cuvinte despre fratele ce a vieţuit cu mine din tinereţe până astăzi, şi voi isprăvi scrierea.

Pe acesta l-am cunoscut timp îndelungat nemâncând cu patimă şi nepostind cu patimă; învingând, precum socotesc, patima avuţiei şi, în cea mai mare parte, pe cea a slavei deşarte. Se mulţumea cu cele ce le avea, neînfrumuseţându-se cu haine, mulţumea când era dispreţuit, se primejduia pentru prietenii adevăraţi.

A înfruntat cercarea din partea demonilor de o mie de ori, ba şi mai mult, în aşa fel că într-o zi demonul îi spuse: "Învoieşte-te cu mine, ca să păcătuieşti măcar o dată, şi femeia pe care mi-o vei arăta, (pe aceea) ţi-o voi aduce".

Şi iarăşi, altă dată, după ce s-a luptat, precum mi-a spus, cu el paisprezece nopţi, lovindu-l şi trăgându-l de picior noaptea, i-a grăit, zicând: "Nu te închina lui Hristos, şi nu mă

voi mai apropia de tine". Iar el i-a răspuns, zicând: "Tocmai pentru aceasta mă închin și-L voi slăvi și mă voi închina Lui fără sfârșit, pentru că nu-ți place ție aceasta".

Străbătând o sută șase cetăți, iar în cele mai multe și trăind o vreme, n-a avut, din mila lui Dumnezeu, experiența femeii nici în somn, ci numai a războiului cu demonii.

L-am cunoscut primind de trei ori de la înger mâncarea trebuitoare. Într-una din zile, aflându-se în pustia cea mai depărtată și neavând nici o bucățică de pâine, află trei pâini calde în haina lui. Altă dată află vin și pâini.

Și am aflat că o voce i-a spus: "Ești lipsit. Du-te la cutare și ia de la el pâine și untdelemn". Mergând deci la acela la care fusese trimis, îl întrebă: "Tu ești cutare?". Acela îi răspunse: "Da. Cineva ți-a poruncit să iei treizeci de măsuri de grâu și doisprezece litri de untdelemn".

Mă voi lăuda cu un astfel de om, cum era.

L-am cunoscut lăcrimând de multe ori pentru cei ce sufereau de sărăcie. Le dădea toate câte le avea, afară de trup.

L-am cunoscut plângând și pentru cel ce a căzut în păcat. Mi-a spus odată: "L-am rugat pe Dumnezeu să nu silească pe nimeni, mai ales dintre cei bogați și de seamă, să-mi dea ceva din cele de trebuință"[137].

Îmi ajunge că m-am învrednicit să amintesc de toți aceștia, de care am scris.

Căci n-a fost fără voia lui Dumnezeu că ți-a fost mișcat gândul să-mi poruncești să scriu această carte și să înfățișez în scris viețile acestor sfinți.

Iar tu, preacredinciosule rob al lui Hristos, venind în întâmpinarea lor cu bucurie, socotește viețile și ostenelile și

137. Precum spune în introducerea acestei scrieri Christine Mohrmann, "fratele" de care se vorbește în acest capitol este Paladie însuși, autorul scrierii.

atât de marea lor răbdare ca o dovadă îndestulătoare a învierii lor. Şi aceasta să te facă să le urmezi pilda cu râvnă, hrănindu-te cu nădejdea cea bună, privind zilele din faţă ca mai scurte decât cele dinapoi.

Roagă-te pentru mine, păzindu-te de ispite aşa cum ştiu că te-ai păzit din timpul consulatului lui Taţian până azi, când eşti rânduit mare dregător împărătesc (postelnic).

Căci cel pe care o astfel de vrednicie, unită cu avuţia şi atâta putere nu l-au făcut străin de frica de Dumnezeu, acela s-a dăruit lui Hristos, Care a auzit pe diavol zicându-I: "Toate acestea Ţi le voi da dacă vei cădea şi Te vei închina mie" (Matei 4, 9).

CUPRINS

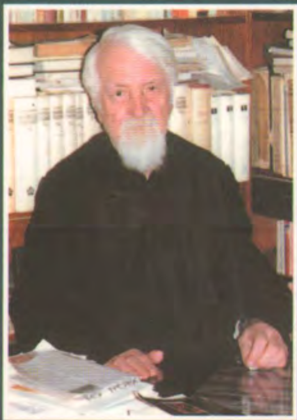
Precuvântare.. 5
Introducere.. 7

ISTORIA LAUSIACĂ

1. Despre Isidor 18
2. Despre Dorotei 20
3. Despre Potamiena 21
4. Despre Didim 22
5. Despre Alexandra 23
6. Despre o fecioară bogată 24
7. Despre cei din Nitria 26
8. Despre Amun din Nitria 28
9. Despre Or 29
10. Despre Pamvo 30
11. Despre Amoniu 32
12. Despre Veniamin 33
13. Despre Apoloniu 34
14. Despre Paisie și Isaia 34
15. Despre Macarie cel Tânăr 36
16. Despre Natanail 37
17. Despre Macarie Egipteanul 39
18. Despre Macarie Alexandrinul 42
19. Despre Moise Etiopianul 50
20. Despre Pavel 53
21. Despre Evloghie și un invalid 54

22. Despre Pavel cel Simplu 58
23. Despre Pahon 62
24. Despre Ştefan Libianul 64
25. Despre Valent 64
26. Despre Eron 66
27. Despre Ptolomeu 67
28. Despre fecioara căzută 68
29. Despre Ilie 68
30. Despre Dorotei 70
31. Despre Piamun 70
32. Pahomie şi tabenisioţii 71
33. Despre mănăstirea de femei 74
34. Despre fecioara care făţărea (simula) nebunia 75
35. Despre Ioan din Licopole 77
36. Despre Poseidon 81
37. Despre Serapion 83
38. Despre Evagrie 87
39. Despre Pior 91
40. Despre Efrem 92
41. Despre unele femei sfinte 93
42. Despre Iulian 94
43. Despre Adoliu 95
44. Despre Inochentie 95
45. Despre Filorom 97
46. Despre Melania cea Bătrână 98
47. Despre Cronie şi Pafnutie 100
48. Despre Elpidie 105
49. Despre Sisinie 106
50. Despre Gadana 107

51. Despre Ilie 107
52. Despre Sava 107
53. Despre Avramie 107
54. Iarăşi despre Sfânta Melania 108
55. Despre călătoria de la Aelia în Egipt 110
56. Despre Olimpia 111
57. Despre Candida şi Ghelasia 111
58. Despre cei din Antinoe 112
59. Despre Amma Talida şi Taor 114
60. Despre o altă fecioară
şi despre martirul Colutu 115
61. Despre Melania cea Tânără 116
62. Despre Panmachiu 118
63. Despre fecioara care a primit
pe Fericitul Atanasie 118
64. Despre Iuliana 120
65. Despre Ipolit 120
66. Despre Verus 121
67. Despre Magna 122
68. Despre monahul cel milostiv 123
69. Despre fecioara căzută care s-a pocăit 124
70. Despre citeţul defăimat 125
71. Despre fratele care vieţuia
împreună cu povestitorul 126

«În această scriere se pune preț tot așa de mare pe slujirea oamenilor, ca și pe slăbirea patimilor prin înfrânare. Prin ambele se urmăresc desființarea egoismului și sfințenia chiar prin eforturile cerute trupului, deci și o sfințire a trupului prin infrânare și prin slujirea neîncetată a altora, sau prin iubirea lor, prin care se caută ușurarea suferințelor trupești. Înfrânarea trupului de la plăceri și lucrarea altruistă a binelui prin el se unesc în sfințenia ce i-o pot aduce. Nu poate exercita cineva iubirea față de alții dacă nu se înfrânează. Căci iubirea e culmea tuturor virtuților; și ea se arată față de omul întreg.»

Preotul Profesor DUMITRU STĂNILOAE

« În acest munte al Nitriei a viețuit optzeci de ani un bărbat numit Veniamin, nevoindu-se la culme. El s-a învrednicit de darul vindecărilor. Oricine, peste care își punea mâna sau pe care îl ungea cu untdelemn după ce-l binecuvânta, se izbăvea de orice boală. Acest om, învrednicit de o astfel de harismă, înainte cu opt luni de moarte s-a îmbolnăvit de hidropică; și trupul lui s-a umflat așa de mult, că părea ca un alt fel de Iov...

Neputând privi la suferința lui cumplită, ne-am întors privirea. Atunci ne-a spus acel fericit Veniamin: "Rugați-vă, fiilor, ca nu cumva să se îmbolnăvească de hidropică omul meu lăuntric. Căci cel din afară nu mă face nici să mă bucur, nici să pătimesc". De opt luni ședea necurmat într-un jeț care i-a fost făcut tot mai larg, nemaiputând sta pe pat din pricina celorlalte suferințe. Și totuși, în pătimirea aceasta îi tămăduia pe alții.»

PALADIE

Ilustrația copertei: *Sfântul Cuvios Antonie cel Mare.*
Icoană de la începutul secolului al XVI-lea, Muzeul din Zakynthos.

6422839000411